

Полтавський юридичний інститут
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
Координаційний центр з надання правової допомоги
Громадська спілка Мережа правового розвитку
Регіональний центр з надання безоплатної вторинної правової
допомоги у Полтавській області
Новий болгарський університет
Харківський національний університет
імені В.Н. Каразіна
Інститут підготовки кадрів
Державної служби зайнятості України
Полтавська державна аграрна академія
Полтавський обласний центр перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників органів державної влади, органів
місцевого самоврядування, державних підприємств,
установ і організацій

АДАПТАЦІЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ДО ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

**Матеріали IV Всеукраїнської за міжнародною участю
науково-практичної конференції
23-24 жовтня 2019 року**

ЧАСТИНА 2

Полтава
2019

УДК 340.11 (477) : 341.1
А28

Редакційна колегія:

М. І. Лахижа, д. держ. упр., професор;
В.М. Божко, д.ю.н., доцент;
О.М.Лемешко, к.ю.н., доцент

Адаптація правової системи України до права Європейського Союзу : теоретичні та практичні аспекти : матеріали IV Всеукраїнської за міжнародною участю науково-практичної конференції (м. Полтава, 23-24 жовтня 2019 року) : у 2-х ч. – Полтава : Россава, 2019. – Ч.2. – 166 с.

Матеріали IV Всеукраїнської за міжнародною участю науково-практичної конференції висвітлюють теоретичні та практичні аспекти проблем адаптації правової системи України до права Європейського Союзу.

Розрахований на юристів, фахівців державного управління, працівників органів державної влади та місцевого самоврядування, науковців, викладачів, слухачів та студентів.

УДК 340.11 (477) : 341.1

*Матеріали друкуються мовами оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори.*

*Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу
Полтавського юридичного інституту Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого заборонено*

© Полтавський юридичний інститут
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, 2019

ЗМІСТ

ЧАСТИНА 2

ПАНЕЛЬ 4. МЕХАНІЗМ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОГО ПУБЛІЧНОГО ПРАВА ДО ACQUIS ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ8

Кураташвили Анзор Альфредович,
СОЦІАЛЬНИЙ КРИТЕРІЙ ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ
ГОСУДАРСТВА І НЕОБХОДИМОСТЬ ЕГО ОТРАЖЕННЯ В
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМІ І В ПРАВІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО
СОЮЗА8

Апостол Олександр Іванович,
УДОСКОНАЛЕННЯ ДОСВІДУ КРАЇН ЄВРОПИ ТА США ВІДНОСНО
НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЕКОНОМІКИ 11

Атаман Дарія Ігорівна,
ПРАВО НА ЖИТТЯ В УМОВАХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ 13

Батигіна Олена Михайлівна,
МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДИТЯЧОЇ ПРАЦІ У СФЕРІ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА..... 15

Бенько Анастасія Віталіївна,
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПУ ДО ВИЩОЇ ОСВІТИ ДЛЯ ОСІБ З
ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ В УКРАЇНІ: ДОСВІД ТА МЕХАНІЗМИ
РЕГУЛЮВАННЯ ЄС 19

Бобрицький Леонід Володимирович,
ВИБОРИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ЯК ГАРАНТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД..... 21

Божко Володимир Миколайович,
Александрова Єлизавета Юрївна,
РОЗДУМИ НАД ДОЦІЛЬНІСТЮ ВНЕСЕНИХ ЗМІН ДО ЗАКОНУ УКРАЇНИ
«ПРО ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ»..... 24

Бойко Ірина Володимирівна,
ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ СТАНДАРТІВ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ПРОЦЕДУРИ В
ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ 27

Бражник Неля Ігорівна,
ДО ПИТАННЯ ПРО МОЖЛИВІСТЬ ПОВТОРНОГО ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД
ПОКАРАННЯ З ВИПРОБУВАННЯМ У ПОРЯДКУ Ч.4 СТ.70 КК УКРАЇНИ
..... 30

Буткевич Ангеліна Вікторівна,
Теремцова Ніна Володимирівна,
АКТУАЛЬНЕ ПИТАННЯ ЩОДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА
ТОРГІВЛЮ ЛЮДЬМИ В УМОВАХ АДАПТАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ПРАВОВОЇ
СИСТЕМИ ВІДНОСНО ДО ПРАВА ЄС 32

Вусик Максим Юрійович, АУТСОРСИНГ, АУТСТАФІНГ, ЛІЗИНГ ПЕРСОНАЛУ В ТРУДОВОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ	35
Гнедик Євген Сергійович, ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МЕДИЧНОГО ТУРИЗМУ УКРАЇНИ: ПИТАННЯ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА ЄС	38
Грекова Марина Миколаївна, ТРУДОВА МІГРАЦІЯ ЯК ЧИННИК ЗБЛИЖЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ТА НАЦІОНАЛЬНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН У СФЕРІ ПРАЦІ	40
Губанова Ольга Валеріївна, ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ ДИТИНИ.....	42
Гулевська Ганна Юрійвна, БІЗНЕС ТА ПРАВА ЛЮДИНИ У КОНТЕКСТІ ПРАВОВОГО ДОСВІДУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	45
Дудка Таміла Сергіївна, ЩОДО ГЕНДЕРНОЇ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ТА ДИСКРИМІНАЦІЇ У СФЕРІ ПРАЦІ	47
Дунаєва Тетяна Євгенівна, ПИТАННЯ АДАПТАЦІЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ДО ПРАВА ЄС У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ	50
Журенко Максим Романович, ЗАКОНОДАЧЕ ВРЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЗЕМЛІ В УКРАЇНІ – ЯК КРОК ДО ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	52
Захарченко Руслан Олександрович, Теремцова Ніна Володимирівна, АКТУАЛЬНЕ ПИТАННЯ ВІДНОСНО ПРИНЦИПУ СПРАВЕДЛИВОСТІ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ	54
Зінчук Максим Ігорович, ВИВЧЕННЯ ТА АДАПТАЦІЯ ДОСВІДУ ЗАСТОСУВАННЯ ВИБОРЧИХ СИСТЕМ У КРАЇНАХ ЄС	56
Зуб Олексій Юрійович, СІНГАПУРСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО МІЖНАРОДНІ МИРОВІ УГОДИ В РЕЗУЛЬТАТІ МЕДІАЦІЇ ТА ПОДАЛЬША ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МЕДІАЦІЇ...59	
Кальян Олександр Сергійович, Козаченко Юлія Анатоліївна, ОКРЕМІ ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН	61
Качурінер Вікторія Львівна, ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ УКРАЇНОЮ НОРМ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЩОДО ІНФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯН В СФЕРІ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА.....	64

Ковтун Людмила Олексіївна, ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЛЮБИТЕЛЬСЬКОГО РИБАЛЬСТВА В УКРАЇНІ	67
Кольченко Марко Олександрович, РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ	69
Костенко Любов Олексіївна, СВІТОВІ МОДЕЛІ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ ...	71
Крамаренко Валентина Валеріївна, Теремцова Ніна Володимирівна, РОЗВИТОК ІНСТИТУТУ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УМОВАХ РОЗБУДОВИ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ ДО ПРАВА ЄС	75
Криницький Ігор Євгенович, СТРУКТУРА ПОДАТКОВОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ: НА ШЛЯХУ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ ЗАКОНОДАВЧОГО ПРОЕКТУВАННЯ ...	77
Кундіренко Олександра Олегівна, ПОРУШЕННЯ ПРАВА НА ПРИВАТНІСТЬ ЗАСОБАМИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ	80
Кураташвили Анзор Альфредович, СОЦІАЛЬНИЙ КРИТЕРІЙ ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ГОСУДАРСТВА И НЕОБХОДИМОСТЬ ЕГО ОТРАЖЕНИЯ В НАЦИОНАЛЬНОЙ ПРАВОВОЙ СИСТЕМЕ И В ПРАВЕ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗА	82
Лемешко Олександр Миколайович, РЕФОРМА КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА. ЯКИМ БУДЕ НОВИЙ КРИМІНАЛЬНИЙ КОДЕКС 2020 РОКУ?	85
Литовченко Оксана Леонідівна, ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У СФЕРІ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ	88
Логвін Андрій Олександрович, ACQUIS COMMUNAUTAIRE ЄС У СФЕРІ ПОРУШЕННЯ ВСТАНОВЛЕНИХ ПРАВИЛ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН, ЇХ АНАЛОГІВ АБО ПРЕКУРСОРІВ	90
Лукач Марія Олександрівна, КОЛІЗІЙНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОЗАДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ В ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІЙ ВЛАСНОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	93
Мисак Олена Ігорівна, СИСТЕМА МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ ПРИМУСОВИХ ЗАХОДІВ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	95
Мищенко Катерина Семенівна, ГАРМОНІЗАЦІЯ НОВОЇ ВОЄННОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ УКРАЇНИ ДО МІЖНАРОДНОГО ПРАВА	98

Николайшин Марія Іванівна, ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ПРОФІЛАКТИКИ ЗЛОЧИННОСТІ ТА ПРАВОПОРУШЕНЬ СЕРЕД НЕПОВНОЛІТНІХ.....	101
Нога Петро Петрович, АДАПТАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ДО ЗАКОНОДАВСТВА КРАЇН ЄС.....	104
Останіна Анна В'ячеславівна, ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКСПОРТУ ІННОВАЦІЙНОЇ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ	107
Паламаренко Владислава Олександрівна, ПОЗАСЛУЖБОВА ПОВЕДІНКА ПРАЦІВНИКІВ ПРОКУРАТУРИ ЯК ОДИН ІЗ АСПЕКТІВ ДОТРИМАННЯ ВИМОГ ПРОКУРОСЬКОЇ ЕТИКИ.....	110
Пасічна Ірина Олександрівна, ОКРЕМІ ПИТАННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ДОДАНОЇ ВАРТОСТІ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	112
Пашиков Віталій Михайлович, Гуторова Наталія Олександрівна, ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ПЕРСПЕКТИВИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА ЄС	115
Рим Олена Михайлівна, ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН В ЄС ЗА ПАРИЗЬКИМ ТА РИМСЬКИМИ ДОГОВОРАМИ	118
Ромашко Альона Анатоліївна, СОЦІАЛЬНА СПРАВЕДЛИВІСТЬ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ У ПИТАННІ ТРУДОВОГО ПРАВА	120
Самбор Микола Анатолійович, Семенець-Орлова Інна Андріївна, ДО ПИТАННЯ ОНОВЛЕННЯ НОРМАТИВНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	126
Сидоренко Анна Сергіївна, ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАЦІ НЕПОВНОЛІТНІХ У НОРМАТИВНИХ АКТАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	129
Скрильник Олена Олександрівна , АДАПТАЦІЯ ГЕНДЕРНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	132
Скрипник Андрій Володимирович, АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В КОНТЕКСТІ ЗБИРАННЯ ІНФОРМАЦІЇ В ЕЛЕКТРОННОМУ ВИГЛЯДІ ПІД ЧАС КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ	135
Стрельник Вікторія Валеріївна, АДАПТАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У СФЕРІ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ	138

Сьомич Микола Іванович, Логвіненко Дар'я Олександрівна, КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ В УКРАЇНІ	140
Теремцова Ніна Володимирівна, ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ ПРИВАТНОГО ПРАВА ЩОДО АДАПТАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ ТА ПРАВА ЄС	144
Тимченко Олег Вадимович, ПІДВИЩЕННЯ ПРАВОВОЇ ОБІЗНАНОСТІ ЖИТЕЛІВ ПОЛТАВЩИНИ У БОРОТЬБИ З БУЛІНГОМ	146
Тімошук Артем Олександрович, АДАПТАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПРО ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ ДО ВИМОГ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	150
Шимко Артем Романович, НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ ПОНЯТТЯ ПРИЙОМ МЕТАЛОБРУХТУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ	152
Шуляковський Олексій Вікторович, Теремцова Ніна Володимирівна, СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ ПРАВА КОРИСТУВАННЯ ЧУЖОЮ ЗЕМЕЛЬНОЮ ДІЛЯНКОЮ ДЛЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПОТРЕБ В УМОВАХ АДАПТАЦІЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ДО ПРАВА ЄС	155
Шумляєва Ірина Дамирівна, Кушнірчук Наталія Василівна, ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ У КОНТЕКСТІ АДАПТАЦІЇ ПРАВА УКРАЇНИ ДО ПРАВА ЄС	157
Мирна Ольга Володимирівна, Сердюк Ольга Іванівна, Тацій Юрій Владиславович, ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ В СИСТЕМІ ЦІННОСТЕЙ ЦЕНТРІВ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ	160
Серьогіна Наталія Олексіївна, НЕВРАХУВАННЯ ПРОБЛЕМ РИНКУ ПРАЦІ ПРИ ФОРМУВАННІ ЗАКОНОПРОЕКТІВ ЩОДО ОБІГУ ПЛАСТИКОВИХ ПАКЕТІВ	163

**ПАНЕЛЬ 4. МЕХАНИЗМ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ
ВІТЧИЗНЯНОГО ПУБЛІЧНОГО ПРАВА
ДО ACQUIS ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ**

Кураташвили Анзор Альфредович,

*Доктор экономических наук (юрист и экономист – менеджер),
профессор факультета бизнестехнологий Грузинского технического
университета, Вице-Президент Международной Академии социально-
экономических наук, Вице-Президент Международной Академии
политического менеджмента, Академик Международной Академии
Юридических наук, Действительный член Нью-Йоркской Академии
наук (Тбилиси, Грузия)*

**СОЦИАЛЬНЫЙ КРИТЕРИЙ
ЭФФЕКТИВНОГО ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ
ГОСУДАРСТВА И НЕОБХОДИМОСТЬ ЕГО
ОТРАЖЕНИЯ В НАЦИОНАЛЬНОЙ
ПРАВОВОЙ СИСТЕМЕ И В ПРАВЕ
ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА**

Определение критерия эффективного функционирования общества и государства, и его отражение в Национальной правовой системе, имеет принципиальное значение, как с точки зрения определения целевой направленности функционирования общества и государства, так и с точки зрения необходимости адаптации Национальной правовой системы с Правом Европейского Союза.

Важно здесь особо отметить, что Право Европейского Союза, безусловно, учитывает необходимость защиты прав, свобод и интересов каждого человека, что не может подлежать сомнению.

Однако, в цивилизованных государствах, каковыми принято называть развитые капиталистические страны, несмотря на их развитость в научно-техническом, технологическом и экономическом плане, а также несмотря на высокий уровень благосостояния народа, наряду с высокой степенью защиты прав и интересов человека, всё-таки традиционно господствует экономическая целевая

направленность – деньги, прибыль, капитал – как критерий оценки функционирования общества и государства.

Следовательно, в развитых капиталистических странах фактически имеет место противоречие, с одной стороны, между социальным критерием функционирования общества и государства – с точки зрения учёта необходимости защиты прав, свобод и интересов каждого человека в обществе и в государстве, и, с другой стороны, между господствующим экономическим критерием оценки функционирования общества и государства.

В связи с вышеотмеченным, необходимо обратить внимание на то, что, несмотря на определённую защищённость в капиталистическом мире – прав, свобод и интересов человека, в основе функционирования капитализма (в том числе, и развитого капитализма), лежит всё-таки так называемая «невидимая рука» Адама Смита [1, с. 332], т.е. нацеленность на прибыль.

Вместе с тем, именно в этой связи важно обратить внимание на научно обоснованное утверждение профессора Альфреда Кураташвили, который отмечает следующее:

«Рассуждая об «идее» так называемой «невидимой руки» Адама Смита, необходимо отметить, что хотя без наличия прибыли не может быть реализации социальной цели – не может быть реализации интересов народа, но это вовсе не оправдывает самоорганизацию рынка, ибо прибыль в Истинно человеческом обществе и в Истинно человеческом государстве должна быть получена не за счет ограбления и порабощения людей, а за счет талантливого и эффективного управления экономическими процессами и общественно-государственной системой в целом.

Следовательно, никак нельзя согласиться с пониманием и трактовкой так называемой «невидимой руки» Адама Смита, согласно которому, будто бы, по ошибочному утверждению самого Адама Смита, получение максимальной прибыли автоматически решает социальные проблемы – будто бы так называемая «невидимая рука» Адама Смита решает проблемы реализации интересов народа (!?)» [2, с. 69].

Исходя из вышеизложенного, логически следует, что любое государство, реально нацеленное на реализацию интересов народа и служащее интересам народа, в качестве главного критерия эффективного функционирования общества и государства должна определить социальный критерий, основанный на принципиально новом научном направлении и на принципиально новой научной теории – на Философии социальной цели, созданной профессором

Альфредом Кураташвили [3; и др.], а также на созданной мной научной теории – на Теории социальной прибыли [4; 5; и др.].

Притом, социальный критерий эффективного функционирования государства необходимо отразить в Национальной правовой системе, и данный критерий должен найти свое отражение также в Праве Европейского Союза.

Литература:

1. Смит Адам. (1962). Исследование о природе и причинах богатства народов, М., «Соцэргиз», 1962. – 684 с.

2. Кураташвили Альфред А. «Невидимая рука» Адама Смита и современные проявления капитализма (?!). Международный Научно-Аналитический журнал «Экономисти», 2019, №1. Том XV. (ERIN PLUS). Институт экономики имени П. Гугушвили Тбилисского государственного университета имени Ив. Джавахишвили. Издательство Института экономики имени П. Гугушвили ТГУ. Тбилиси, 2019, с. 63-77.

3. Кураташвили Альфред А. Философия социальной цели. Принципиально новое научное направление – исходная теоретическая основа формирования и функционирования истинно человеческого общества и государства (монография на грузинском, английском и русском языках). Тбилиси: Международное издательство “Прогресс”, 2003. – 352 с.

4. Кураташвили Анзор А. Теория социальной прибыли – принципиально новое направление в науке государственного управления. Научные изыскания в государственном и муниципальном управлении. (Киев, Украина). Сборник научных трудов. Выпуск 1/2011. Киев – 2011, с. 89-95.

5. Кураташвили Анзор А. Социально ориентированная рыночная экономика и влияние правового фактора на ее эффективное функционирование (монография на грузинском языке). Тбилиси: Международное издательство «Прогресс», 2008. – 240 с.

Апостол Олександр Іванович,

*Національний університет цивільного захисту України,
здобувач навчально-науково-виробничого центру*

УДОСКОНАЛЕННЯ ДОСВІДУ КРАЇН ЄВРОПИ ТА США ВІДНОСНО НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЕКОНОМІКИ

В європейських країнах і США забезпечення конкурентоспроможності продукції і бізнесу досягалося завдяки:

- створенню законодавчої, нормативної, наглядової бази якості продукції;
- гармонізації вимог національних стандартів, правил і процедур сертифікації;
- акредитації випробувальних лабораторій з єдиними вимогами;
- розвитку регіональної інфраструктури;
- матеріального стимулювання;
- обліку витрат на якість [2].

Тут ефективно діяли «інститути» економіки, викликаючи інституційні зміни. За визначенням лауреата Нобелівської премії Д. Норта «інститути – це правила, механізми, що забезпечують їх виконання, і норми поведінки, які структурують взаємодії між людьми, що повторюються» [3].

В результаті вже в шістдесятих роках минулого століття продукція з країн Європи та США займала вигідні конкурентні позиції на міжнародних ринках.

З початку 90-х років, коли почалося реформування української економіки, існуюча система державного регулювання розвитку галузей і виробництва продукції була зруйнована, а нова, адекватна ринковим відносинам, не була ще створена. В результаті виникла кризова ситуація в економіці. До її основних негативних наслідків можна віднести:

- реорганізацію та розукрупнення виробництв;
- порушення господарських зв'язків;
- втрату керованості товарними, фінансовими, ресурсними потоками;

- натуралізацію економічних відносин, що проявилася через бартерний обмін і розвиток давальницьких відносин;
- збільшення кількості збиткових галузей і товаровиробників;
- повну відсутність участі держави у формуванні цінової політики;
- падіння рівня купівельної спроможності населення [1; 3].

Таким чином, було повністю ліквідовано організаційно-економічний механізм функціонування галузей народного господарства, що призвело до багаторазового скорочення обсягу виробництва, у тому числі легкої промисловості, а, відповідно, і рівня споживання населенням товарів і послуг, насамперед, першої необхідності. Був зруйнований і зовнішньоторговельний механізм, в результаті став переважати масовий імпорт. Наповнення внутрішнього ринку імпортними товарами створило тимчасову ілюзію його насиченості і знизило увагу до розвитку власної промисловості, прирікаючи її на технічне відставання і неконкурентоспроможність.

Цей процес був припинений дефолтом 1998 р., коли багатократне зростання цін на імпорт підвищило попит на вітчизняну продукцію та з'явилася необхідність в розвитку конкурентного бізнесу. Пропозиція на регіональних ринках продукції поступово збільшилася за рахунок наростаючої кількості переважно дрібнотоварних підприємств. Для вітчизняного товаровиробника головним завданням стало забезпечення конкурентоспроможності продукції, для вирішення якої потрібні були адекватні варіанти використання методів конкуренції.

Література:

1. Вишнякова А. М. Еколого-економічні проблеми раціонального використання територій (на прикладі приморських територій): автореф. дис. ... канд. екон. наук / А. М. Вишнякова. – Київ, 2004. – С. 7.
2. Сментина Н. В. Особливості методології стратегічного планування в системі державного управління соціально-економічним розвитком територій / Н. В. Сментина // Вісник Сумського державного університету. – 2013. – № 4. – С. 67–80. – (Серія : «Економіка»).
3. Турило А. А. Основи управління інноваційним розвитком підприємства: монографія. / А. А.Турило. – Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2017. – 307 с.

Атаман Дарія Ігорівна,
Полтавський юридичний інститут
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
студентка 2 курсу групи ПІ-21

ПРАВО НА ЖИТТЯ В УМОВАХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Право на життя є основоположним природним правом кожної людини. Відповідно до цього, згадане право, визнаючись найважливішою цінністю людства, в міжнародних документах про права людини й національному законодавстві наділяється особливим статусом. Воно не підлягає обмеженню чи призупиненню не тільки в мирний час, а й за умов збройних конфліктів (п.2 ст.4 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 р. (далі – МПпГПП), п.2 ст.15 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р., ст.27 Конституції України 1996 р.).

Збройні протистояння є найбільшою небезпекою для життя людини, тому питання захисту й збереження й людського життя є надзвичайно актуальним. У зв'язку із збільшенням кількості збройних конфліктів, останніми подіями в нашій державі, що призводять до масового порушення права людини на життя, дослідження цього імперативного права є нагальним в сучасних реаліях.

Як стверджує С. Черниченко: «...без забезпечення права на життя стає безглуздим ставлення питання про дотримання інших прав і свобод» [1, с. 306]. Ми цілком погоджуємось із такою думкою, адже справді право на життя є фундаментальним правом людини, без якого всі інші права просто втрачають свій сенс. Проблематика реалізації даного права, що становить першооснову всіх інших особистих немайнових прав, набуває зараз особливої важливості.

Вказана тема привертала увагу багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців, які присвятили окремим питанням цієї проблематики свої праці, серед яких: А. Гавердовський, В. Русинова, Д. Крезмер, Е. Давід, Л. Досвальд-Бек, М. Буроменський, Н. Мельцер, О. Мірошніченко, У. Блау та ін.

Як відомо, Статут ООН 1945 р., перший універсальний міжнародний документ, передбачає, що основною ціллю цієї організації є захист основних прав людини, у т. ч. право на життя. Безперечно, базовим актом, покликаним сприяти забезпеченню основоположних прав людини, є Загальна декларація прав людини, затверджена 10 грудня 1948 р. резолюцією Генеральної Асамблеї

ООН. У ст.3 Загальної декларації прав людини 1948 р. вперше в історії на міжнародному рівні проголошується, що кожна людина має право на життя, що засвідчує особливу важливість даного права [2]. Більше того у ст.6 МПпГПП закріплюється не просто норма, а імперативне правило, що право на життя є невід'ємним для кожного і ніхто не може бути позбавлений його [3].

Показовим є Другий Факультативний протокол 1989 р. до МПпГПП, який скасував як вид покарання смертну кару, і відповідно надав праву на життя більш абсолютного характеру, чого не було раніше. Це є унікальний документ, що дає можливість стверджувати про значний прогрес у розвитку міжнародного права та дійсне забезпечення людини правом на життя.

Особливою рисою Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р., на відміну від інших актів, є зазначення випадків, коли людина може бути правомірно позбавлена такого права, а саме: при захисті від насильства іншої людини, при арешті або втечі особи з місць тримання під вартою, у разі придушення повстання чи заворушення (ст. 2), а також у результаті правомірних воєнних дій (ст. 15) [4].

В умовах збройного конфлікту право на життя охороняється нормами міжнародного гуманітарного права (далі – МГП) як *lex specialis* і міжнародного права з прав людини (далі – МППЛ), а їх співвідношення має бути таким, щоб максимально захистити життя людини [5, с.155]. Так як право на життя має екстратериторіальну дію в межах МППЛ, держави несуть позитивні і негативні обов'язки щодо захисту права на життя навіть під час збройних конфліктів. Тобто такі зобов'язання підпадають під дію МГП, і тому порушення права на життя за нормами МППЛ під час збройного конфлікту може бути лише там, де має місце порушення норм МГП.

Сьогодні Україна характеризується процесом адаптації її правової системи до права ЄС, що супроводжується масштабними державно-правовими реформами. З метою підвищення охорони й вдосконалення механізмів захисту такого основоположного права як право на життя, Україна має привести своє законодавство у відповідність до норм МППЛ і МГП, продовжуючи імплементувати ці норми в національне право.

Таким чином, можна зробити висновок, що нині право на життя є доволі актуальним і має певні проблеми у сфері його реального захисту, особливу загрозу для нього становлять збройні конфлікти, під час яких це право порушується найчастіше. Воно є природним, невідчужуваним, невід'ємним, універсальним, рівним для кожної

людини. Для вирішення проблем реалізації права на життя держави повинні розвивати та вдосконалювати механізми захисту цього права як на регіональному, так і на міжнародному рівні, аби максимально забезпечити таке фундаментальне право як право на життя, яке є передумовою для всіх інших прав.

Література:

1. Ашавский Б.М., Бирюков М.М., Бордунов В.Д. и др. Международное право: учебник для специальности «Юриспруденция» / под ред. А.А. Ковалева, С.В. Черниченко; Дипломат. акад. МИД Рос. Федерации. Москва: «Омега-Л». – 2006. – 831 с.
2. Загальна декларація прав людини [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
3. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043.
4. Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
5. Усманов Ю. І. Міжнародні механізми захисту права на життя в умовах збройних конфліктів. Проблеми законності. – 2018. – №140. с. 154-165.

Науковий керівник: Прохазка Г. А., кандидат юридичних наук, асистент кафедри теоретико-правових дисциплін.

Батигіна Олена Михайлівна,

Полтавський юридичний інститут

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,

кандидат юридичних наук, доцент

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДИТЯЧОЇ ПРАЦІ У СФЕРІ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Сільське господарство є одним з найнебезпечніших секторів для роботи в будь-якому віці, але найбільш небезпечною ця сфера є для дітей, оскільки дитячі тіла і розум все ще зростають і розвиваються. Виробничі небезпеки та ризики на робочому місці можуть бути для них більш руйнівними та тривалими ніж для дорослих, що ставить під загрозу їхнє здоров'я і нормальний розвиток. Історично склалося, що у сфері сільського господарства працює велика кількість неповнолітніх. Дитячу працю найбільше використовують у Африці, Південній та

Західній Азії. Важливими чинниками залучення неповнолітніх у цю сферу є низькі вимоги до якості робочої сили, значні масштаби використання ручної праці, майже повна відсутність контролю за використанням робочої сили, толерантне ставлення громадськості до праці неповнолітніх в сільському господарстві тощо. Дуже часто трудові відносини в сільському господарстві за участю дітей офіційно не оформлюються, в результаті чого діти залишаються соціально незахищеними в тому числі і в питаннях створення належних виробничих умов та охорони праці. Тобто всі ці фактори поряд з неналежною організацією праці можуть призвести до значної шкоди здоров'ю, що є не допустимим та повинно бути чітко врегульоване законодавством.

Метою дослідження є аналіз положень міжнародного та національного законодавства щодо дитячої праці.

Генеральна Асамблея ООН одногослосно прийняла резолюцію, що оголошує 2021 Міжнародним роком ліквідації дитячої праці та зобов'язує держав-членів вжити негайних і ефективних заходів щодо припинення дитячої праці до 2025 року [1]. Продовольча і сільськогосподарська організація ООН визначає дитячу працю як роботу, яка шкодить, зловживає та експлуатує дитину або позбавляє дитину повноцінної участі в освіті. Це стосується працюючих дітей, які не досягли мінімального національного віку, або дітей до 18 років [2]. Важливо розрізнати економічну діяльність, яка не шкодить дитині, та дитячу працю. Підтримуємо думку, що допомога в сільському господарстві не завжди є дитячою працею. Завдання, які не заважають навчанню і дозвіллю дитини, відповідають віку і є безпечними, можуть бути нормальним етапом дорослішання в сільській місцевості.

За визначенням ВООЗ «здоров'я дитини» - це повне фізичне, психічне та соціальне благополуччя дитини, а не лише відсутність хвороб або немочі [3]. У ст. 32 Конвенції про права дитини від 1989 року визначено, що держави-учасниці визнають право дитини на захист від економічної експлуатації та від виконання будь-якої роботи, яка може бути небезпечною або заважати освіті дитини або завдавати шкоди її здоров'ю або фізичному, психічному, духовному, моральному чи соціальному розвитку. З цією метою держави-учасники повинні: а) передбачити мінімальний вік для прийому на роботу; б) забезпечити належне регулювання годин і умов роботи; в) передбачити відповідні санкції для забезпечення ефективного застосування цієї статті. Відповідно до ст. 1 Конвенції про мінімальний вік для прийому на роботу від 1973 року № 138 кожний член МОП зобов'язується здійснювати національну політику, що має на меті забезпечення

ефективної ліквідації дитячої праці й поступове підвищення мінімального віку для прийому на роботу до рівня, який відповідає найповнішому фізичному та розумовому розвитку підлітків. Відповідно до ч.3. ст.2 цієї ж Конвенції мінімальний вік не повинен бути нижчим, ніж вік закінчення обов'язкової шкільної освіти та, в будь-якому випадку, не може бути нижчим ніж 15 років. Але незалежно від положень параграфа 3 цієї статті член Організації, чия економіка і система освіти недостатньо розвинені, може спочатку встановити вік у 14 років як мінімальний. Також важливими є положення ст. 10 Конвенції про мінімальний вік для прийому на роботу відповідно до яких ця Конвенція переглядає Конвенцію 1921 року про мінімальний вік у сільському господарстві, що означає відповідну уніфікацію усіх вимог законодавства щодо мінімального віку працюючих незалежно від сфери діяльності.

З огляду на існування вищезазначених міжнародних положень, найпершою вимогою, яка закріплена у національних законодавствах є вимога про мінімальний вік працевлаштування, який у більшості країн складає 16 років. Наприклад, відповідно до ст. 188 КЗпП України – це також 16 років.

Конвенція про основи, що сприяють безпеці та гігієні праці від 2006 року № 187, Конвенція про безпеку в застосуванні хімічних речовин на виробництві від 1990 року № 170, Рекомендації щодо безпеки та гігієні праці і виробничого середовища від 1981 року № 164 теж встановлюють загальні засади організації належних виробничих умов у тому числі і у сфері сільського господарства.

Крім міжнародних документів, які встановлюють загальні положення щодо здійснення у тому числі сільськогосподарської діяльності усіма працівниками не залежно від віку та інших особливостей, існує конвенція присвячена саме дитячій праці. Мова йде про Конвенцію про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці № 182 від 1999 року, де у ст. 3 визначено поняття "найгірших форм дитячої праці" - робота, яка за своїм характером чи умовами, в яких вона виконується, може завдати шкоди здоров'ю, безпеці чи моральності дітей.

Питанням дитячої праці також присвячена Міжнародна програма з викоренення дитячої праці (ШЕК), яка була створена в 1992 році з метою поступової ліквідації дитячої праці. В даний час ШЕК здійснює свою діяльність в 88 країнах.

Що ж до міжнародних документів, які безпосередньо регулюють здійснення саме сільськогосподарської діяльності, то існує Конвенція про безпеку та гігієну праці в сільському господарстві від 2001 року №

184, розділ IV якої присвячений правовому статусу молодих працівників. Зокрема у ст. 16 цього розділу визначено мінімальний вік для призначення на роботу в сільському господарстві, яка через свій характер чи умови, в яких вона виконується, може становити загрозу безпеці та здоров'ю молодих осіб – це 18 років. Види професій чи робіт, до яких застосовується вищезазначений пункт, повинні визначатися національним законодавством. Наприклад, наказом Мінохорони здоров'я України від 31 березня 1994 р. № 46 затверджено перелік важких робіт і робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці, на яких забороняється застосування праці неповнолітніх.

Наступним спеціальним документом, який регулює здійснення сільськогосподарської діяльності є Конвенція про умови праці на плантаціях № 110 від 1958 року, де у ст. 39 згадується про спеціальний правовий статус молодих працівників. У свою чергу Конвенція МОП № 129 від 1969 року про інспекцію праці в сільському господарстві серед завдань системи інспекції праці у сільському господарстві виділяє забезпечення застосування правових норм щодо охорони праці дітей і підлітків тощо.

Підсумовуючі вище зазначене, розуміємо, що на рівні міжнародної спільноти, а також національних законодавств ведеться активна робота по усуненню неналежних умов для здійснення дитячої праці, а також ліквідації дитячої праці, яка відповідно не відповідає встановленим віковим критеріям працевлаштування.

Література:

1. International Labour Organization 2021 declared International Year for the Elimination of Child Labour URL: https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_713925/lang--en/index.htm

2. Food and Agriculture Organization of the United Nations Reducing child labour in agriculture through good agricultural practices: FAO experiences 2012 URL: <http://www.fao.org/3/a-av096e.pdf>

3. Constitution of the world health organization was adopted by the International Health Conference held in New York from 19 June to 22 July 1946, signed on 22 July 1946 by the representatives of 61 States and entered into force on 7 April 1948. URL: https://www.who.int/governance/eb/who_constitution_en.pdf

Бенько Анастасія Віталіївна,

Навчально-науковий інститут права

Сумського державного університету,

студентка 4 курсу

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПУ ДО ВИЩОЇ ОСВІТИ ДЛЯ ОСІБ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ В УКРАЇНІ: ДОСВІД ТА МЕХАНІЗМИ РЕГУЛЮВАННЯ ЄС

Сьогодні в Україні система соціального захисту осіб з обмеженими можливостями знаходиться на стадії свого становлення: поступово впроваджуються механізми інклюзивності, формуються засади недискримінації та поваги до прав цієї категорії громадян. Більшою мірою всім цим процесам сприяє входження України до Європейського простору, гармонізація вітчизняного законодавства, запозичення досвіду в сфері підвищення рівня життя. Так, положеннями Хартії основних прав ЄС та Договору про функціонування ЄС передбачено, що ЄС сприяє забезпеченню незалежності, соціальної, професійної інтеграції та участі в суспільному житті осіб з обмеженими можливостями, веде політику боротьби з дискримінацією на основі цього фактору. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про права людей з інвалідністю вимагає від держав-учасниць захищати всі права та свободи людей з обмеженими можливостями.

В Україні у сучасних умовах здобуття вищої освіти особливо актуальним є питання організації навчального процесу для студентів з обмеженими фізичними можливостями. На сьогодні більшість закладів вищої освіти України не забезпечені навіть мінімальними умовами, необхідними для навчання осіб з особливими потребами. Для реконструкції приміщень необхідно передбачити бюджетне фінансування. Велика кількість державних та приватних навчальних закладів займається створенням безбар'єрного середовища за рахунок власних коштів. Робота в даному напрямку ведеться недостатньо ефективно.[1, с. 835]

Аналізуючи позитивну практику ЄС та держав-учасниць, заслуговує на увагу Європейська Стратегія з питань обмежених можливостей 2010-2020 (затверджена Єврокомісією 15.11.2010), що поставила на меті співпрацю між державами-членами та інституціями ЄС щодо подолання існуючих бар'єрів, що перешкоджають повній інтеграції чоловіків, жінок та дітей з обмеженими можливостями до

суспільства на рівні з іншими. Стратегія визначила механізми, що є необхідними для реалізації Конвенції ООН, встановивши вісім основних напрямків дій, таких як доступність, участь, рівність, зайнятість, освіта на навчання, соціальний захист, здоров'я та зовнішні дії.[2]

Так, щодо напрямку «освіти та навчання», Стратегія визначає необхідність співробітництва щодо усунення юридичних та організаційних бар'єрів для людей з обмеженими можливостями стосовно доступу до загальної системи освіти та навчання протягом усього життя, своєчасного забезпечення підтримки інклюзивної освіти та персоналізованого навчання, забезпечення адекватної підготовки професіоналів, які працюють та викладають на всіх рівнях освіти, звітування про показники та результати такої участі учнів та студентів. Необхідно також наголосити, що досягнення цієї мети має пряму залежність та вплив на інші аспекти соціального захисту осіб з обмеженими можливостями. Так, відсутність освіти призводить до низького рівня зайнятості, неможливості працевлаштування. А менша участь у освіті та на ринку праці призводить до нерівності доходів і бідності цієї категорії осіб, а також до соціального відчуження та ізоляції. В свою чергу неможливим було б надання справедливих можливостей в сфері освіти для людей з обмеженими можливостями, не забезпечивши їм доступність до фізичного середовища, не усунувши дискримінацію за ознакою обмежених фізичних можливостей.

Німеччина, наприклад, вже на сьогодні має розвинутий законодавчий базис, що великим чином успішно забезпечує доступ студентів і абітурієнтів до різних соціальних можливостей. На період навчання студенти з особливими потребами мають право обрати собі особистого помічника. Для того, щоб бажаючі продовжити здобувати освіту краще орієнтувалися в законодавчому забезпеченні власних прав і можливостей, в Німеччині передбачені спеціальні навчальні курси для людей з обмеженими можливостями. Гуртожитки, враховуючи потреби студентів, оснащені необхідним плануванням та обладнанням, а також мають відсоток спеціальних кімнат для таких осіб. Студенти мають право, що передбачене законодавством ФРН, на отримання певних виплат, що здійснюють земельні соціальні служби.[3] Необхідно зазначити, що не лише провідні в соціально-економічному плані держави ЄС провадять політику активного розвитку державного соціального захисту осіб з інвалідністю, а й ті, що стали учасниками відносно недавно (наприклад, Болгарія).

Тож, підсумовуючи вищенаведене, можна дійти підсумку, що досвід держав-членів ЄС, в аспекті соціального захисту прав осіб з обмеженими можливостями є достатньо конструктивним для України, а інтеграція нашої держави до Європейського правового та освітнього простору вимагає удосконалення національної системи освіти, між іншим, шляхом підвищення якості освітніх послуг для осіб з особливими потребами.

Література:

1. Шевчук Г. Й. Проблеми доступності вищої освіти для осіб з особливими потребами в Україні// Молодий вчений.2018. Вип. 1(53). С. 834-838. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/1/194.pdf>

2. European Disability Strategy 2010-2020:A Renewed Commitment to a Barrier-Free Europe. URL: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM%3A2010%3A0636%3AFIN%3Aen%3APDF>

3.Гуркина О. А. Новикова Е. М. Зарубежный опыт социальной и образовательной инклюзии людей с ОБЗ на примере исследования высшего образования // Современная зарубежная психология. 2014. Вип. 1. с. 6-15.

Бобрицький Леонід Володимирович,

Інститут підготовки кадрів Держайної служби зайнятості України,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри публічного управління та адміністрування

ВИБОРИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ЯК ГАРАНТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

У кожній з країн Європейського Союзу, що мають президентську форму правління існують певні особливості національного законодавства, якими врегульовуються механізми виборчого процесу найвищої посадової особи держави – Президента країни. Від досконалості таких законодавчих норм багато у чому залежить процес прозорості й демократичності президентських виборів і як наслідок якість державної влади.

Отже у країнах Європи зі сталими демократичними формами правління законодавець прагне уніфікувати норми виборчого права таким чином, щоб кандидати на посаду Президента країни мали рівні можливості і цей процес мав би бути максимально прозорим і унеможлилював фальсифікації.

Наприклад для реєстрації кандидата на пост Президента Франції необхідно зібрати 5 тис. підписів осіб, які займають певні виборні посади, а саме: членів Парламенту, генеральних Рад, ради Парижа, територіальних асамблей і мерів. Такі підписи повинні бути представлені у Конституційну Раду. Всі ті, хто підписався під заявою про висунення кандидата, повинні представляти не менше 30 департаментів і заморських територій з 96. Після чого у відповідних засобах інформації публікуються імена громадян, які підписалися[1].

Конституцією Словацької Республіки, а саме статтею 101 передбачено, що кандидатуру на посаду Президента країни вносять не менше ніж 15 депутатів Національної ради (10% від конституційного складу), або громадяни що мають право обирати депутатів Національної ради Словацької Республіки на підставі петиції, підписаної не менш ніж 15 000 громадян (приблизно 0.27% виборців країни) [2].

Згідно до Конституції Фінляндії Президентом Республіки може бути громадянин Фінляндії від народження, а право висунення кандидатів на посаду Президента мають виключно партії, що входять до парламенту країни та громадська спільнота чисельністю не менша ніж 20 тисяч виборців (приблизно 0,4% населення країни) [3].

Для висунення кандидата на посаду Президента Польської Республіки необхідно заручитися підписами не менше ніж 100 000 громадян що володіють правом обирати в Сейм (Парламент). А дійсність виборів Президента республіки після його обрання повинен підтвердити Верховний Суд[4].

В Україні основні засади виборів Президента України визначаються Конституцією України[5] та Законом України «Про вибори Президента України», прийнятого 5 березня 1999 року[6].

Водночас Закон України[6] не позбавлений певних вад і не забезпечує достатньо повної рівності кандидатів не тільки у самому виборчому процесі, а й у період, що передує йому. Єдиним, так би мовити, «фільтром» для кандидатів на посаду Президента України є грошова застава у розмірі два мільйони п'ятсот тисяч гривень, що вноситься кандидатом особисто, або ж партією, яка висунула кандидата. У випадку програшу кандидата на виборах така грошова застава не повертається[6]. Отже ця норма скоріш за все не тільки ускладнює процес прозорості та демократичності президентських виборів, а й не сприяє тому щоб Президентом України було обрано кандидата з відповідними компетентностями необхідними для забезпечення національної безпеки держави.

Враховуючи викладене можемо дійти наступного висновку. Президент України, як Голова Ради національної безпеки і оборони України, Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України, гарант державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина, гарант реалізації стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору[5] повинен мати необхідний рівень компетентностей для реалізації покладених на нього Законами України повноважень. Тому чинне законодавство України, у частині проведення президентських виборів, потребує певної уніфікації спрямованої посилення селективної складової при висуненні кандидатів та у виборчому процесі на посаду Президента держави.

Література:

1. Зовнішня політика та політичні системи Французької Республіки та Федеративної Республіки Німеччини. URL: https://pidruchniki.com/86499/politologiya/viborcha_sistema
2. Конституція Словацької Республіки, (Стт. 101). URL:<http://slovakia.kiev.ua>
3. Конституція Фінляндської Республіки, (§.54). URL: <https://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/1999/ru19990731.pdf>
4. Конституція Польської Республіки, (Стт. 127- 129). URL: http://pravo.org.ua/img/books/files/1525439592pol_const_new_a5_web.pdf
5. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. Відомості Верховної Ради (ВВР), 1996, № 30, ст. 14
6. Про вибори Президента України Закон України від 05 берез. 1999 р. № 474-XIV Відомості Верховної Ради (ВВР), 1999, № 14, ст. 81

Божко Володимир Миколайович,

*Полтавський юридичний інститут
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
доктор юридичних наук, доцент*

Александрова Єлизавета Юрївна,

*Полтавський юридичний інститут
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
студентка III курсу*

РОЗДУМИ НАД ДОЦІЛЬНІСТЮ ВНЕСЕНИХ ЗМІН ДО ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ»

10 травня 2015 року Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про державну службу» №889-VIII, який набув чинності з 1 травня 2016 року. То ж уже більше трьох років зазначений Закон визначає принципи, правові та організаційні засади забезпечення публічної, професійної, політично неупередженої, ефективної, орієнтованої на громадян державної служби, яка функціонує в інтересах держави і суспільства, а також порядок реалізації громадянами України права рівного доступу до державної служби, що базується на їхніх особистих якостях та досягненнях.

Як наголосив 19 квітня 2019 року у своєму інтерв'ю Голова Національного агентства України з питань державної служби Костянтин Ващенко, «за оцінками ЄС та Програми підтримки вдосконалення врядування та менеджменту SIGMA, яка є ключовою в Організації економічного співробітництва та розвитку в сфері публічного адміністрування, Закон України «Про державну службу» 2015 року визнаний як прогресивний і такий, що відповідає найкращим стандартам і практикам» [1].

Натомість нещодавно, 19 вересня 2019 року, Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо перезавантаження влади» № 117-IX, яким внесено низку істотних змін до Закону України «Про державну службу». Спробуємо зосередити увагу на найважливіших з-поміж них.

По-перше, законодавцем було запроваджено контракт про проходження державної служби. Зокрема, відповідно до статті 17 Закону, керівник державної служби в державному органі укладає та розриває контракти про проходження державної служби із державними службовцями, а також здійснює контроль за дотриманням їх умов. То ж в оголошенні про проведення конкурсу тепер має бути

зазначено істотні умови контракту про проходження державної служби (пункт 6 частини 4 статті 23 Закону). Їх вичерпний перелік зазначено у частині 5 статті 31 Закону.

Щоправда Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби, має ще бути унормовано порядок призначення на посади державної служби з укладанням контракту про проходження державної служби, яким, зокрема, слід визначити: умови, за яких призначення на посаду державної служби може здійснюватися на умовах, передбачених контрактом; обчислення строку проходження державної служби за контрактом та порядок набрання контрактом чинності; види і порядок узгодження додаткових умов контракту; порядок укладання контрактів; відповідальність сторін та порядок вирішення спорів; порядок продовження строку, зміни умов, припинення дії та розірвання контракту; особливості укладання окремих контрактів (частина 2 статті 31 Закону).

Натомість рішення про віднесення посади державної служби до посад, призначення на які здійснюється з укладанням контракту про проходження державної служби, прийматиметься суб'єктом призначення або керівником державної служби до проведення конкурсу.

Контракт укладатиметься на строк до трьох років (частина 8 статті 31 Закону) із можливістю продовження його дії ще на той самий строк (частина 13 статті 31 Закону). То ж, відповідно до частини 3 статті 34 Закону України, чисельність посад державної служби в державному органі, на які здійснюється строкове призначення, не може перевищувати 7 відсотків загальної штатної чисельності посад державної служби в державному органі.

По-друге, у статті 9-1 вказаного Закону змінено регулювання відносин щодо порядку доведення до відома державного службовця інформації або документів. Доведення інформації або документів до відома державного службовця тепер здійснюватиметься шляхом її вручення або надсилання поштою, в тому числі з використанням інших засобів телекомунікаційного зв'язку. У разі доведення інформації або документів шляхом використання інших засобів телекомунікаційного зв'язку такий спосіб фіксується протоколом у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Інформація або документи надсилатимуться державному службовцеві за адресою місця проживання/перебування або на його адресу електронної пошти чи з використанням інших засобів

телекомунікаційного зв'язку за наявними в особовій справі контактними даними, котрі державний службовець повинен повідомити при вступі чи під час проходження державної служби.

Інформація або документи, надіслані поштою, в тому числі електронною, чи шляхом передачі з використанням інших засобів зв'язку вважатимуться такими, що доведені до відома державного службовця на п'ятий календарний день з моменту їх відправлення (частина 4 статті 9-1 Закону України «Про державну службу»).

Натомість законодавець не вніс зміни до пункту 4 частини 1 статті 47 зазначеного Закону, відповідно до якого правилами внутрішнього службового розпорядку державного органу з-поміж іншого визначається «порядок доведення до відома державного службовця нормативно-правових актів, наказів (розпоряджень) та доручень із службових питань». То ж може виникнути ситуація, коли у правилах внутрішнього службового розпорядку буде зазначено інший спосіб доведення до відома державних службовців інформації чи документів, аніж у статті 9-1 Закону.

Так, наприклад, відповідно до розділу VI «Порядок доведення до відома державного службовця нормативно-правових актів, наказів, доручень та розпоряджень зі службових питань» Типових правил внутрішнього службового розпорядку, затверджених Наказом Національного агентства України з питань державної служби, 03.03.2016 року № 50, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 25 березня 2016 року за № 457/28587, нормативно-правові акти, накази, доручення, розпорядження зі службових питань доводяться до відома державних службовців шляхом ознайомлення у паперовій або електронній формі з підтвердженням такого ознайомлення. Підтвердженням може слугувати підпис державного службовця (у тому числі як відповідального виконавця) на документі, у журналі реєстрації документів або відповідний електронний цифровий підпис, який підтверджує ознайомлення з певним службовим документом в електронній формі.

То ж, приміром, відповідно до пункту 3 розділу VI «Порядок доведення до відома державного службовця нормативно-правових актів, наказів, доручень та розпоряджень зі службових питань» Правил внутрішнього службового розпорядку для державних службовців апарату Міністерства інфраструктури України, затверджених загальними зборами державних службовців апарату Міністерства інфраструктури України, протокол від 18 жовтня 2018 року № 1, «накази з кадрових питань доводяться до відома державних службовців апарату Міністерства виключно під особистий підпис».

Схожа норма міститься у більшості правил внутрішнього службового розпорядку органів державної влади України.

Порядок проходження служби в органах ЄС регламентується Регламентом №31 (ЄЕС), 11 (ЄАЕС), яким затверджено «Положення про посадових осіб та умови наймання інших службовців Європейського економічного співтовариства та Європейського Співтовариства з атомної енергії» від 18 грудня 1961 року (далі – Положення). Вказане Положення набуло чинності з 1 січня 1962 року і на сьогодні діє з останніми змінами, внесеними Регламентом (ЄС) №423/2014 Європейського Парламенту та Ради від 16 квітня 2014 року. Аналіз вказаного Положення засвідчив, що внесені вітчизняним законодавцем зміни до Закону України «Про державну службу» йому не відповідають. То ж сподіваємось, що оновивши вітчизняне законодавство, Верховна Рада України створить умови для підвищення ефективності державної служби.

Література:

1. Ващенко К. Три «екзамени» для чиновників // День. – 2019, №72-73, 19 квітня. – Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/uk/article/cuspilstvo/try-ekzameni-dlya-chynovnykiv>.

Бойко Ірина Володимирівна,

*Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри адміністративного права*

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ СТАНДАРТІВ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ПРОЦЕДУРИ В ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ

Ідея адміністративної процедури як форми зв'язування публічної адміністрації приписами законів виникла ще в 20-х роках минулого століття і була впроваджена в законодавчі акти низки європейських країн. За допомогою адміністративної процедури такі закони описують «шлях», що призводить до прийняття рішення стосовно приватної особи. Сутність зазначеної ідеї полягає в установленні обов'язків суб'єктів влади приймати рішення щодо приватних осіб за уніфікованими правилами, серед яких визначальне місце займають: гарантування права особи бути вислуханою при розгляді її справи, забезпечення права брати участь в адміністративній процедурі особисто або через представника, доступ особи до інформації про її

справу, зазначення засобів правового захисту, необхідність мотивувати рішення, прийняте не на користь приватної особи. За такого розуміння адміністративної процедури у відносинах з публічною адміністрацією приватна особа не виступатиме об'єктом управлінського впливу, а братиме участь у провадженні щодо надання їй права або покладенні на неї обов'язку в якості суб'єкта, наділеного правами.

В Україні про необхідність впорядкування діяльності публічної адміністрації було зазначено ще в Концепції адміністративної реформи, затвердженій Указом Президента України «Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні» від 22 липня 1998 року. Стратегією реформування державного управління на 2016-2020 роки, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р., розроблення законопроекту про адміністративну процедуру визначено як пріоритетне завдання.

В ст. 3 Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, що була ратифікована Законом України від 16 вересня 2014 року та набула чинності 1 вересня 2017 року належне врядування (good governance) поряд з верховенством права названо головним принципом для посилення відносин між сторонами. Із норми зазначеної статті логічно випливає, що Україна повинна керуватись також і принципом доброго адміністрування (good administration) як складовою частиною належного врядування. Це повинно відбуватись як у процесі адаптації національного законодавства до права Європейського Союзу, так і в практиці діяльності уповноважених суб'єктів публічного адміністрування.

Зміст доброго адміністрування як визначальної сучасної концепції знаходимо в актах іншої міждержавної організації – Ради Європи, до Статуту якої Україна приєдналась ще у 1995 році. Тут виділимо Рекомендацію (2007)7 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам про добре адміністрування від 20 червня 2007 року, в якій міститься систематизований перелік принципів доброго адміністрування, а також основні правила, що мали б міститись в законодавстві про адміністративну процедуру.

Більшість європейських країн врегулювали діяльність публічної адміністрації законодавчими актами про адміністративну процедуру. В Україні проекту відповідного закону розробляється вже понад 20 років, і вже подано Кабінетом Міністрів України до Верховної Ради України.

Нині роль законодавчого акту загального характеру, в якому закріплені принципи та правила прийняття адміністративних актів,

виконує Закон України «Про звернення громадян». Прийнятий у 1996 році, на той час він відіграв значну роль у правовому регулюванні порядку розгляду пропозицій (зауважень), заяв (клопотань) та скарг, що надходили від громадян до органів державної влади, місцевого самоврядування, їх посадових осіб та деяких інших суб'єктів. З того часу ухвалено низку інших законів адміністративно-процедурного характеру, проте все ж залишається поза правовим регулюванням загальний порядок розгляду й вирішення звернень юридичних осіб, а регламентація прав і обов'язків приватної особи та органу влади при вирішенні питання, що порушено у заяві особи, не відповідає європейським стандартам.

За більш ніж 20 років, що пройшли з моменту прийняття Закону України «Про звернення громадян», відбулося усвідомлення громадянським суспільством того, що у відносинах із публічною адміністрацією приватна особа має бути наділена правами при розгляді її адміністративної справи, а на суб'єкта влади покладені обов'язки діяти за певними правилами. І всі ці правила мають бути спрямовані на те, щоб створити максимально сприятливі умови для реалізації суб'єктивних публічних прав, а також на недопущення зловживання владними повноваженнями при покладенні на особу обов'язків. Прагнення України імплементувати європейські цінності в усі сфери державного та суспільного життя спонукає до запозичення досвіду регламентації зазначених відносин в законодавстві Європейського Союзу. До того ж, Україна, будучи членом Ради Європи, не може нехтувати актами рекомендаційного характеру, що видаються Комітетом Міністрів Ради Європи. Так, в Резолюції про захист особи відносно актів адміністративних органів від 28.09.1977р. визначено п'ять принципів адміністративної процедури: право бути вислуханою, доступ до інформації, допомога і представництво, виклад мотивів, зазначення засобів правового захисту.

Очевидно, що ці засадничі положення, вкрай значимі для ефективного забезпечення прав приватної особи у відносинах із публічною адміністрацією, не відображені в чинному законодавстві. А отже заповнити ці прогалини покликаний закон про адміністративну процедуру.

Бражник Неля Ігорівна,
прокурор Дніпропетровської місцевої прокуратури №3
Дніпропетровської області

ДО ПИТАННЯ ПРО МОЖЛИВІСТЬ ПОВТОРНОГО ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОКАРАННЯ З ВИПРОБУВАННЯМ У ПОРЯДКУ Ч.4 СТ.70 КК УКРАЇНИ

Ч.4 ст.70 КК визначає алгоритм дій суду у випадках призначення покарання за сукупністю злочинів, за умови «що після постановлення вироку в справі буде встановлено, що засуджений винен ще і в іншому злочині, вчиненому ним до постановлення попереднього вироку» [1]. І дійсно особливих складнощів не виникає у ситуаціях коли особі призначено реальну міру покарання за постановленим вироком. В такому разі суд у визначеному цією нормою порядку «у строк покарання, остаточно призначеного за сукупністю злочинів, зараховує покарання, відбуде повністю або частково за попереднім вироком, за правилами, передбаченими в статті 72 цього Кодексу» [1].

Складнощі виникають тоді, коли щодо засудженої особи реалізовані пільгові інститути, зокрема, звільнення від відбування покарання на підставі ст.75 КК. Саме тоді може постати питання, а чи є можливість застосувати цей же інститут і щодо іншого злочину, що входить у сукупність і яким чином остаточно визначати розмір покарання за обидва злочини у межах ч.4 ст. 70 КК.

Аналіз судового реєстру свідчить, що на сьогодні склалася суперечлива практика, відповідно до якої в низці випадків суди не вбачають можливості для застосування повторного звільнення з огляду на те, що фактично будуть існувати дві самостійні підстави для звільнення при яких паралельно будуть протікати терміни іспитових строків за обома вироками. В інших же випадках суди приймають рішення про самостійне виконання вироків з «умовними термінами».

Реалізація першого підходу, на нашу думку, пов'язана з вузьким тлумаченням змісту ст. 70 КК. Наслідком такої інтерпретації змісту закону стає необґрунтоване обмеження прав особи на справедливе покарання. Адже ні у КК, ні у інтерпретаційних актах вищих судових органів (зокрема, ППВСУ «Про практику призначення судами кримінального покарання» від 24.10.2003 р. № 7) не зазначається, що виключається можливість застосування ст. 75 КК у разі наявності сукупності злочинів).

Впровадження ж другого підходу несе у собі небезпеку неможливості правильного визначення покарання у разі необхідності в подальшому застосувати механізм призначення покарань за сукупністю вироків (ст.71 КК). Так у разі вчинення особою нового злочину у період двох цих паралельно спливаючих випробувальних строків, не зрозуміло який із них необхідно враховувати призначаючи покарання за сукупністю. Врахування обох законом не передбачено, а врахування лише одного з них буде виключати повноту судової оцінки вчиненого.

Отже доводиться констатувати, що в контексті досліджуваного питання чинний закон про кримінальну відповідальність не відповідає стандартам правової визначеності закону та його якості, які вироблені ЄСПЛ. Так, у справі «Веренцов проти України» зазначається: «Закон має бути доступним для зацікавлених осіб та сформованим з достатньою точністю для того, щоб надати їм можливість регулювати свою поведінку аби бути здатними - за потреби, за відповідної консультації - передбачати тією мірою, що є розумною за відповідних обставин, наслідки, які може потягнути за собою його дія» [2]. У справі «Щокін проти України» ЄСПЛ сформулював принцип, який має бути застосований у разі нечіткості закону, що може призводити до його неоднозначного тлумачення. Відповідно до нього, національні органи у такому разі зобов'язані застосовувати найбільш сприятливий для особи підхід [3].

Саме такий підхід, на нашу думку, запропонований Верховним судом у постанові від 23 вересня 2019 р. У ній суд констатує, що буквальний зміст ст. 75 КК дає підстави для висновку про те, що ця норма стосується осіб засуджених за вчинення одиничного злочину і не має застосовуватись щодо особи, засудженої за сукупністю злочинів. Однак суд наголошує на тому, що кримінально-правова норма, передбачена частиною 1 ст. 75 КК все ж таки поширює свою дію на осіб, засуджених за сукупністю злочинів. Таку свою позицію суд обґрунтовує спираючись на усталену практику правозастосування в інтересах винуватих осіб [4]. Кінцева позиція, яка вироблена Верховним судом з цього питання, виглядає наступним чином: «Кримінально-правові норми, передбачені статтями 70, 75 КК не передбачають окремого порядку призначення покарання за сукупністю злочинів в тих випадках, коли особа, щодо якої було застосоване звільнення від покарання з іспитовим строком, вчинила до ухвалення вироку в першій справі інший злочин, за який вона засуджується до покарання, від відбування якого вона також звільняється з іспитовим строком. Оскільки самостійне виконання таких вироків не засноване

на вимогах закону про кримінальну відповідальність, призначаючи остаточне покарання згідно з вимогами ч. 4 ст. 70 КК, суд має право вмотивовано вирішити питання про звільнення особи від відбування остаточного покарання з випробуванням, та визначити іспитовий строк в порядку та в межах, передбачених ст. 75 КК» [4]. Ми переконані, що саме цей алгоритм дій, який запропоновано Верховним судом, буде сприйнятий у правозастосовній діяльності з огляду на те, що при його формуванні дотримані стандарти, які покладені в основу забезпечення верховенства права при реалізації кримінального закону.

Література:

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. Редакція від 25.09.2019 р. URL: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 07.10.2019).

2. Справа «Веренцов проти України» (Заява № 20372/11) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_945 (дата звернення: 07.10.2019).

3. Справа «Щокін проти України» (Заяви № 23759/03 та № 37943/06). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_858 . (дата звернення: 07.10.2019).

4. Постанова об'єднаної палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 23.09.2019 р. у справі № 199/1496/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/84583234> (дата звернення: 07.10.2019).

Буткевич Ангеліна Вікторівна,

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
студент юридичного факультету*

Теремцова Ніна Володимирівна,

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
кандидат юридичних наук, доцент кафедри теорії права і держави
Orcid id: 0000-0001-6783-9781*

АКТУАЛЬНЕ ПИТАННЯ ЩОДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ТОРГІВЛЮ ЛЮДЬМИ В УМОВАХ АДАПТАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ ВІДНОСНО ДО ПРАВА ЄС

Проблема торгівлі людьми вважається рабством 21-го століття. Жертвами торгівлі людьми стають ті наші співвітчизники, які бажають за всяку ціну уникнути важких умов життя й із цією метою часто

необачно погоджуються залишити батьківщину, наївно вірячи порожнім обіцянкам про швидке підвищення рівня своїх доходів. У результаті, багато хто з них потрапляє у важкі ситуації, стає жертвами безжалісної фізичної й моральної експлуатації, змушені виконувати важку, неоплачувану роботу вище своїх сил, а також зазнає побиття, погроз і принижень. Проблема торгівлі людьми стала предметом занепокоєння для всього цивілізованого людства. Незважаючи на те, що все більше країн об'єднує свої зусилля в боротьбі з цим явищем, сучасне рабство продовжує бути суворою дійсністю наших днів.

З метою підвищення ефективності й результативності розкриття кримінальних правопорушень і притягнення до відповідальності винних у них осіб, варто детально проаналізувати законодавство, зокрема норми Кримінального кодексу (далі – КК) України. Нині єдиною статтею, що передбачає покарання за кримінальні правопорушення – торгівлю людьми – або іншу незаконну угоду щодо людини, є стаття 149 КК України. Уперше кримінальну відповідальність за торгівлю людьми встановлено Законом України від 24 березня 1998 року, згідно з яким КК України доповнено ст.124-1 «Торгівля людьми». Відповідно до національного кримінального законодавства, цей злочин, згідно з ч. 1 ст. 149 КК України, являє собою вербування, переміщення, переховування, передачу або одержання людини, вчинені з метою експлуатації, з використанням обману, шантажу чи вразливого стану особи. Кваліфікуючими обставинами в досліджуваному складі злочину є торгівля неповнолітніми, щодо кількох осіб, або повторно, або за попередньою змовою групою осіб, або службовою особою з використанням службового становища, або особою, від якої потерпілий був у матеріальній чи іншій залежності, або поєднані з насильством, яке не є небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого чи його близьких, або з погрозою застосування такого насильства. Особливо кваліфікуючими обставинами є дії, вчинені щодо малолітнього, або організованою групою, або поєднані з насильством, небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого або його близьких, або з погрозою застосування такого насильства, або якщо вони спричинили тяжкі наслідки. Непоодинокими є випадки, коли торгівлю людьми суди тлумачать як купівлю-продаж у цивільно-правовому контексті й фактично застосовують цивільно-правовий аналіз правочину купівлі-продажу до цих правовідносин, указуючи на наявність істотних умов і зобов'язань, які є визначальними в цивільно-правових відносинах. На практиці під час учинення злочину, за ст. 149 КК України, купівля-продаж у класичному цивільно-правовому значенні може не мати місця, але

визначальним для вирішення справ про торгівлю людьми є факт передачі людини (чи управління людиною), незалежно від виникнення інших зобов'язань, властивих правочину купівлі-продажу, таких як ціна, наявність і форма оплати за передачу людини (боргова кабала передбачає оплату шляхом відпрацювання). У правозастосовній практиці працівниками правоохоронних органів передусім установлюється об'єктивна сторона складу злочину [5, ст. 116]. Цей злочин може мати такі форми: 1) торгівля людьми; 2) здійснення іншої незаконної угоди, об'єктом якої є людина; 3) вербування; 4) переміщення; 5) переховування; 6) передача; 7) одержання людини. Чинне законодавство не вимагає обов'язкової умови для кваліфікації злочину за ст. 149 КК України – установа одномоментної передачі (сплати) коштів за товарлюдину, оскільки купівля-продаж може відбуватися з відстрочкою платежу чи злочинці можуть домовитись про сплату коштів від продажу людини впродовж певного часу, за який потерпіла особа зможе відпрацювати частину коштів.

Основними проблемами запобігання злочину й виявлення його є те, що не всі жертви можуть або бажають звернутися за захистом своїх прав. Багато жертв просто не знають, куди звернутися за допомогою. Дуже часто перешкодою слугує й така обставина, що правоохоронні органи зарубіжних держав відмовляються співпрацювати з правоохоронними органами України. Реальні цифри жертв работоргівлі на порядок вищі за ті, що надаються міжнародними організаціями. Для боротьби з торгівлею людей в Україні, а також у всьому світі необхідна співпраця держав у цій сфері, удосконалення законодавчої бази, розвиток потенціалу системи кримінального правосуддя в Україні, зокрема міліції, слідчих, прокурорів і судових органів. Так само необхідна боротьба держави з такими соціальними явищами, як бідність і неосвіченість. Держава повинна надавати соціальний захист, психологічну та фінансову допомогу постраждалим, а також надавати робочі місця для населення країни. Найдієвіший спосіб запобігання торгівлі людьми – це створення урядами широких потоків легальної й законної міграції. Залучення більшості мігрантів до використання офіційних каналів допоможе урядам точніше виявити, ізолювати і припинити використання незаконних методів. Крім того, легальні потоки міграції можуть мати позитивні наслідки для суспільства загалом.

Висновки. Отже, норма ст. 149 КК України потребує вдосконалення, оскільки вона не дає повноцінного розуміння кримінального явища, яке являє собою торгівлю людьми. Протидія цьому явищу вимагає вироблення ефективних методів як на

державних, так і на міжнародних рівнях. Тому потрібно провести ретельнішу імплементацію норм міжнародного права до законодавства України, у тому числі імплементувати норми міжнародних конвенцій щодо означеної проблеми. Саме це дасть змогу більш раціонально застосовувати чинне законодавство для протидії людьми.

Література:

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III / Верховна Рада України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

2. Никифоряк Л.П., Орлеан А.М. Аналіз судової практики з питань застосування законодавства України щодо протидії торгівлі людьми. Київ: Фенікс, 2018. 88 с. URL: http://iom.org.ua/sites/default/files/analysis_of_judicial_practice.pdf.

3. Теремцова Н.В. Актуальні проблеми Європейського Союзу. Розширення Європейського Союзу. //Наук. праці НАУ. Серія “Юрид. вісник “Повітряне і космічне право”” № 3(16)2010.–К.: Вид-во Нац. авіац. ун-ту “НАУ-друк”, 2010.–С.96-99, –118 с. Фахове видання.

4. Україна як країна призначення для торгівлі людьми. Матер.для практичного використання працівниками прикордонної служби, правоохоронних органів та суддями / М.О. Васильєва, В.В. Касько, А.М. Орлеан, О.В. Пустова. Київ: Фенікс, 2012. 120 с. URL: <http://iom.org.ua>.

Вусик Максим Юрійович,

Полтавський юридичний інститут

*Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
студент 3 курсу*

АУТСОРСИНГ, АУТСТАФІНГ, ЛІЗИНГ ПЕРСОНАЛУ В ТРУДОВОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Свобода підприємництва, проголошена ст. 42 Конституції України, стимулює фізичних та юридичних осіб активно долучатися до ринку товарів та послуг. Тим не менш, варто зважати, що «вторинні» фінансова та кадрова політика відіграють не останню роль у функціонуванні підприємства. Аутсорсинг, аутстафінг та лізинг персоналу є саме тими інструментами, що дозволяють професіоналу «зі сторони» оптимізувати робочий процес.

Основою робочої моделі досліджуваних явищ є комплексний характер правовідносин – угода укладається не між працівником та роботодавцем, а між останнім та іншою юридичною особою на партнерських засадах; в свою чергу профільне підприємство надає

запитуваний персонал на умовах, зумовлених видом обраної управлінської технології. Ця модель демонструє тісну взаємодію диспозитивного цивільного та більш імперативного трудового права, що є базисом досліджуваної проблеми. Досліджувані нетипові форми зайнятості не регулюються, але формально і не суперечать законодавству, а отже можуть застосовуватися за принципом свободи договору. Таким чином, питання постає стосовно відповідності фактичних відносин вимогам трудового права.

Аутсорсинг є передачею окремих складових обсягу роботи підприємства особі, що орієнтована на надання такого виду послуг. Традиційно це непрофільні напрямки роботи, що займають відносно невеликий сегмент від всієї діяльності, але потребують сприяння спеціаліста. Лізинг персоналу концептуально відрізняється лише цільовим спрямуванням та відповідним обмеженням у часі – договорі орієнтований на виконання конкретної задачі. За наданою правовою характеристикою помітно, що обидва договори тяжіють до договору підряду. Тим не менш, варто пам'ятати, що праця за договором аутсорсингу має переважно інтелектуальний характер і вимагає від замовника відповідних інформаційних ресурсів. Специфіка відносин між користувачем та постачальником аутсорсингових послуг виключає застосування дисциплінарних важелів впливу та ініціювання трудових спорів. З метою захисту клієнтів, в тому числі аутсорсингових компаній, Європейський Союз нещодавно оновив законодавство у сфері захисту інформації, прийнявши Загальний регламент про захист даних. Документ включає положення стосовно кібербезпеки, встановлює широкий обсяг категорії «персональні дані», врегульовує вихід зазначених даних за межі ЄС (виключно з дозволу особи).

Аутстафінг є значно ближчим власне до трудового права. Ця технологія передбачає вилучення працівників зі штату їх працедавця та їх подальше переоформлення до штату підприємства-аутстафера. Конкретний об'єкт дослідження є більш універсальним, за раніше досліджені, в площині його постійного застосування: по-перше дозволяє обійти формалізовану систему оподаткування підприємств, адже одним із критеріїв величини обсягу оподаткування суб'єкта господарювання за ст. 291.4. Податкового кодексу є кількість осіб, що перебувають у трудових відносинах із суб'єктом. По-друге, сприяє розвантаженню «субсидіарних служб» підприємства, оскільки всім кадровим, фінансовим, страховим забезпеченням займається «де-юре» працедавець. Таким чином виникає бінарна модель роботодавця, з розподіленням компетенції: провайдер займається оформленням та утриманням, тоді як замовник дає вказівки та координує діяльність.

Подібна модель є виграшною для всіх, оскільки відбувається сегментування та профілізація організації роботи підприємства: тягар утримання працівника знімається з підприємства та переадресується вузькопрофільній організації, що відповідно фінансується.

Тим не менш з цього рівняння не можна прибрати працівника із статусом, закріпленим нормами КЗпП. Якщо із обов'язками фактично питань не виникає – і провайдер, і замовник зацікавлені в тому щоб працівник виконував роботу на користь останнього за його правилами – то проблематику інших аспектів статусу варто дослідити. Як було зазначено, кадровою роботою займається аутстафер. Законодавство передбачає обов'язки роботодавця пов'язані із безпекою праці, в тому числі охоплені ст. 29 КЗпП та Законом України «Про охорону праці» – проінформувати працівника про умови праці, проінструктувати з техніки безпеки, проводити аудит умов праці. Усі ці процесуальні аспекти з великою вірогідністю будуть реалізовуватися вже на самому підприємстві працівниками нового, фактичного роботодавця, що знайомі з робочим процесом. В кінцевому результаті потенційні санкції транслюються на кадровика, що спотворює саму суть юридичної відповідальності в трудовому праві. Подібна історія і зі звільненням, оскільки категорії «роботодавець» та «за згодою сторін» повністю змінюють свою правову сутність. У замовника розв'язані руки, аутстафер орієнтується на волю партнера, а питання формування та діяльності профспілки в зазначених умовах бінарності роботодавців є риторичним. При цьому при переоформленні на іншого роботодавця працівник випадає не тільки із простору захисту профспілки, а й з під дії укладених колективних договорів – соціальний діалог є сумнівним інструментом за невизначеності статусу сторін, стандартизованих ст. 4 профільного закону. Вирішення проблеми потребує звернення до європейського досвіду. Основним кроком є врегулювання правовідносин замовника та постачальника аутстафінг-послуг в межах дії свободи договору. Європейська конфедерація профспілок лобіює запровадження концепції «mandatory supply chain liability» – фіксування взаємозв'язку та запровадження обов'язкової відповідальності між діями аутстафера та клієнта.

Отже, приходимо до висновку необхідності негайного оновлення законодавчої бази та переформатування досліджених відносин нетипової зайнятості виходячи з їх специфіки. Імплементация перевіреного на практиці європейського правового регулювання має бути основою реформи трудового законодавства.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри конституційного, адміністративного, екологічного та трудового права Сидоренко А.С.

Гнедик Євген Сергійович,
Адвокат

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МЕДИЧНОГО ТУРИЗМУ УКРАЇНИ: ПИТАННЯ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА ЄС

Згідно з Міжнародним пактом про економічні, соціальні і культурні права [46], прийнятого Генеральною асамблеєю ООН від 16.12.1966 року, держави, які беруть участь у цьому Пакті, серед іншого (ст. 12), визнають право кожної людини на найвищий досяжний рівень фізичного і психічного здоров'я. Це і повинна забезпечити туристична галузь. Одним з шляхів досягнення та забезпечення цих прав є впровадження медичного туризму.

Так, Директива Європейського парламенту та Ради Європейського Союзу 2011/24 / ЄС від 09.03.2011 року про права пацієнтів в транскордонному медичному обслуговуванні регламентує умови, при яких пацієнт може подорожувати в іншу країну ЄС для отримання безпечного і якісного медичного обслуговування і відшкодувати витрати за власною схемою медичного страхування. За цим документом, постачальники медичних послуг зобов'язанні надавати пацієнту, громадянину країн ЄС інформацію щодо: варіантів лікування; доступності, якості і безпеки медичних послуг; вартості тощо. При цьому, пацієнт може вимагати попереднього дозволу від своєї країни для виїзду за кордон для лікування. Це може знадобитися, якщо медична допомога включає принаймні одну ніч в лікарні і / або використання високоспеціалізованого і дорогого медичного обладнання або якщо він представляє особливий ризик для пацієнта або населення. Однак, національний орган може відмовитися надати попередній дозвіл, якщо він вважає, що він може надати пацієнтові необхідне медичне обслуговування протягом терміну, який є виправданим з медичної точки зору. А запити на лікування в іншій країні ЄС повинні розглядатися протягом розумного періоду часу. Власна країна пацієнта повинна відшкодувати вартість лікування відповідно до шкалами, які вона застосовує на національному рівні. Він також може прийняти рішення про відшкодування витрат на проїзд та проживання.

Національні органи охорони здоров'я повинні співпрацювати один з одним в здійсненні законодавства і в розробці європейських

довідкових мереж між постачальниками медичних послуг і центрами експертизи.

Причина, по якій правила для транскордонного медичного забезпечення потребують роз'яснення, полягає в тому, що вони були розроблені на основі індивідуальних рішень Суду ЄС протягом більше 10 років. Директива була спеціально спрямована на роз'яснення прав на охорону здоров'я, які випливають з рішень Суду на підставі ст. 56 Договору про функціонування ЄС і для забезпечення використання цих прав на практиці. Директива спрямована на з'ясування взаємозв'язку між її правилами транскордонного охорони здоров'я та існуючими рамками, передбаченими Положенням (ЄС) 883/2004 про координацію в галузі соціального забезпечення.

Природа інтересів, які реалізуються у правовідносинах, в тому числі у сфері медичного туризму, передусім обумовлена сферою фактичних відносин, які зазнали регулювального впливу права. Хоча, безумовно, публічні інтереси держави та суспільства зобов'язані становити єдине ціле. Інтереси держави та суспільства щодо питань, пов'язаних з сферою медичного туризму, перш за все пов'язані з правом на охорону здоров'я та правом на відпочинок та іншими правами і мають збігатися і, таким чином становити єдиний цільний інтерес. На нашу думку, цього положення не завжди дотримуються у сфері медичного туризму, навіть коли мова йде про його нормативно-правове оформлення

У чинному законодавстві України не розроблено цілісного механізму організаційно-господарських повноважень у сфері медичного туризму, крім сукупності окремих нормативно-правових механізмів застосування державою тих чи інших регуляторних засобів, крім діяльності ліцензування діяльності туристичних операторів або ліцензування медичної практики, проте фактично відсутні державні гарантії при здійсненні на території України діяльності окремими посередниками в сфері медичного туризму, не вивчена проблема співвідношення регуляторних функцій ліцензування та сертифікації товарів і послуг при участі у здійсненні такого виду діяльності з боку вітчизняних закладів охорони здоров'я.

Отже, враховуючи особливість здійснення діяльності у сфері медичного туризму, доцільно звернути увагу, що невирішеним залишається питання координації зусиль різних суб'єктів організаційно-господарських повноважень, неврахування особливостей туристичного продукту у цій сфері та суперечливої господарської компетенції, яка у різних суб'єктів таких повноважень не є достатньою. Тому пропонується повноваження щодо діяльності у

сфері медичного туризму покласти на Міністерство економічного розвитку і торгівлі (в частині формування державної політики у сфері медичного туризму, ліцензування господарської діяльності у цій сфері, забезпечення її державної підтримки, координації діяльності суб'єктів організаційно-господарських повноважень), Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (в частині здійснення державного нагляду (контролю)) та МОЗ (в частині ліцензування діяльності з медичної практики, державного нагляду (контролю) за здійсненням діяльності з медичної практики, а також ведення реєстру іноземних суб'єктів господарської діяльності, які можуть надавати медичні послуги при здійсненні господарської діяльності з медичного туризму).

Грекова Марина Миколаївна,

Полтавський юридичний інститут

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри конституційного,

адміністративного, екологічного та трудового права

ТРУДОВА МІГРАЦІЯ ЯК ЧИННИК ЗБЛИЖЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ТА НАЦІОНАЛЬНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН У СФЕРІ ПРАЦІ

Глобалізація світового господарства, зближення національних економік, співпраця між державами, активні міграційні процеси, тенденція до спільного розуміння різними державами змісту й обсягу соціальних прав людини примушують до пошуку спільних моделей у розв'язанні загальних проблем [1, с. 19].

Одним із чинників глобалізації, який впливає із соціальних, економічних, політичних аспектів є фактор різкого збільшення міграції та мобільності населення в силу різних причин: соціально-економічних, політичних, національних, з метою працевлаштування, навчання, «пошуку кращого життя» тощо. Як зазначає С. В. Науменко, сучасний період характеризується масовими хвилями міжнародної міграції. Серед них можна виокремити чотири головних типи міжнародних міграційних потоків: 1) трудова міграція; 2) возз'єднання сімей; 3) біженці та пошукачі притулку; 4) нелегальна міграція [2, с. 17].

Отже, проблеми регулювання світових міграційних процесів за умов формування сучасної глобальної економічної системи, посилення взаємних відносин між різними країнами світу продовжують зростати. Як один із важливих чинників формування національної політики слід розглядати сучасні міграційні тенденції у контексті участі України в європейському та світовому міграційному просторі.

Відповідно до Закону України «Про імміграцію» у контексті постійного збільшення міграції населення визначається квота імміграції, зокрема на 2019 рік в Україні вона складає 3768 особи. Згідно Стратегії демографічного розвитку, яка затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 24.06.2006 року № 879, реалізація міграційної політики передбачає законодавче врегулювання питання залучення мігрантів з країн третього світу (з щорічним корегуванням залежно від зміни рівня народжуваності та смертності в Україні, ефективності заходів заохочення до репатріації етнічних українців та повернення в Україну представників депортованих народів) і визначення категорії іммігрантів, яким надаватиметься пріоритет у разі еміграції в Україну (за країнами походження, етнічними, конфесійними, професійно-кваліфікаційними групами). Відновлення чисельності населення України на рівні 52 мільйони або стабілізація її на сучасному рівні (близько 42 мільйонів) вимагатиме залучення значної кількості мігрантів (відповідно 500 та 300 тис. осіб щороку), переважно (враховуючи міграційний потенціал східної діаспори та представників раніше депортованих народів) з країн третього світу. При цьому наголошено на обов'язковій необхідності врахування того, що прибуття великої кількості мігрантів призведе до порушення ментальної цілісності населення України та внутрішньої рівноваги суспільства, труднощів взаємоадаптації корінного населення та мігрантів.

З метою попередження та недопущення зловживань під час застосування праці мігрантів відповідні норми національних законів повинні застосовуватися без дискримінації до всіх, хто на законних підставах перебуває в країні працевлаштування. Однією з гарантій захисту прав трудових мігрантів за кордоном є укладання угод про працевлаштування, про соціальний захист тощо. В цих міжнародних документах закріплено принцип поширення на працівників-мігрантів законодавства країни перебування про працю та її оплату, пенсійне забезпечення, медичне страхування і страхування на випадок хвороби у повному обсязі. За часів ізоляції радянської України в умовах закритості кордонів проблеми міграції населення, зокрема, трудової міграції, не існувало. За різними оцінками та підрахунками не менше

п'яти мільйонів громадян України щорічно в залежності від сезону перебувають за межами держави на заробітках. Саме тому Україна бере активну участь у міжнародних угодах універсального, регіонального і двостороннього характеру, які встановлюють колізійні правила щодо трудових і пов'язаних із ними відносин.

На сьогоднішній день Україною укладено відповідні угоди про взаємне працевлаштування громадян з урядами Російської Федерації, Латвії, Білорусії, Португалії, Литви, Словаччини, Чехії, Польщі та деяких інших щодо питань охорони праці, взаємного визнання прав на відшкодування шкоди, заподіяної працівникам каліцтвом, професійним захворюванням або іншим ушкодженням здоров'я, пов'язаним з виконанням ними трудових обов'язків, і деякі інші; а також численні двосторонні угоди, які стосуються питань трудової діяльності та соціального захисту громадян договірних сторін, які працюють за межами території своїх держав. Лише завдяки узгодженому правовому регулюванню трудових відносин можна досягти однакового захисту трудових прав працівників мігрантів у державах з різним рівнем розвитку правових відносин.

Література:

1. Болотіна Н. Б. Трудове право України: [Підручник] / Н. Б. Болотіна. – 2-ге вид., стер. – К.: Вікар, 2004. – 725 с.

2. Науменко С. В. Імплементція міжнародно-правових зобов'язань України у сфері зовнішньої міграції: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня. канд. юрид. наук: спец. 12.00.11 „міжнародне право” / С. В. Науменко. – Х., 2004. – 24 с.

Губанова Ольга Валеріївна,

Полтавський юридичний інститут

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,

кандидат юридичних наук, асистент

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ ДИТИНИ

Останнім часом значний відсоток від усіх сімейних справ складають спори про визначення місця проживання дитини у разі розлучення батьків або прийняття ними рішення щодо окремого проживання.

Одним із міжнародних документів, сферою застосування якого є розгляд судовим органом сімейних справ, зокрема стосовно місця проживання дітей і доступу до них, є Європейська конвенція про

здійснення прав дітей, прийнята 25.01.1996 та ратифікована Україною 03.08.2006 року (далі – Європейська конвенція).

Стаття 3 Європейської конвенції закріплює право дитини бути проінформованою та висловити свою думку під час розгляду судовим органом справи, яка її стосується. Тобто, перед прийняттям рішення судовий орган визначає, чи має він достатньо інформації для прийняття рішення в найвищих інтересах дитини; упевнюється в тому, що дитина отримала всю відповідну інформацію; надає можливість дитині висловлювати її думки та приділяє належну увагу думкам, висловленим дитиною (ст. 6 Європейської конвенції) [1].

Конвенція про права дитини, ратифікована постановою Верховної ради України від 27.12.1991 року (далі – Конвенція) вказує на необхідність в усіх діях щодо дітей, незалежно від того, здійснюються вони державними чи приватними установами, що займаються питаннями соціального забезпечення, судами, адміністративними чи законодавчими органами приділяти увагу якнайкращому забезпеченню інтересів дитини (стаття 3 Конвенції). Конвенція забороняє розлучення дитини з батьками всупереч їх бажанню за винятком випадків, коли компетентні органи згідно з судовим рішенням, визначають відповідно до застосовуваного закону і процедур, що таке розлучення необхідне в якнайкращих інтересах дитини (ч. 1 ст. 9 Конвенції) [2].

Таким чином, до базових принципів у визначенні місця проживання дитини міжнародна практика відносить: 1) принцип забезпечення якнайкращих інтересів дитини та 2) врахування думки дитини у всіх питаннях, які стосуються її життя, якщо вона може її висловити згідно з її віком і зрілістю.

Ще одним міжнародним документом у сфері захисту прав дитини є Декларація прав дитини (далі – Декларація), прийнята резолюцією 1386 (XIV) Генеральної Асамблеї ООН від 20 листопада 1959 року. Декларація проголошує правило, відповідно до якого малолітня дитина, крім випадків, коли є виняткові обставини, не має розлучатися зі своєю матір'ю (принцип 6 Декларації) [3].

Низка статей Сімейного кодексу України (ч. 4, 5 ст. 19, ст. ст. 160-162, 171) присвячена правовому регулюванню визначення місця проживання дитини. Зазначимо, що пріоритетність інтересів дитини є вирішальною умовою ухвалення рішення на користь одного з батьків, у разі виникнення спору про визначення місця проживання дитини. При цьому слід враховувати також принцип рівності жінки та чоловіка, визначений ч. 3 ст. 24 Конституції України.

Однак, з огляду на принцип недопустимості розлучення дитини з матір'ю, закріплений в Декларації прав дитини, суди часто приймають

рішення переважно на користь матері. Такий підхід, на нашу думку, не є виправданим, оскільки у розумінні Закону України «Про міжнародні договори України» Декларація прав дитини не є міжнародним договором та не потребує надання згоди на її обов'язковість Верховною Радою України у формі ратифікації. Отже, норми Декларації прав дитини мають рекомендаційний характер та не можуть бути покладені в основу рішення суду при визначенні питання про місце проживання дитини.

На це вказує і Європейський суд з прав людини у справі «М.С. проти України». ЄСПЛ констатував порушення Україною права заявника, гарантованого ст. 8 «Право на повагу до приватного та сімейного життя», у зв'язку з рішенням національних судів про визначення місця проживання дитини.

Цікавою в контексті рішення є думка судді Карло Ранзоні, який підкреслив, що у цій справі національні суди виробили методологію на основі зазначеного принципу (принцип 6 Декларації – від авт.), що тягне за собою презумпцію на користь матері в справах опіки над дитиною, тобто, що дитина має жити з матір'ю, що може бути відхилене лише в разі існування «виняткових обставин».

Суддя зазначив, що презумпція на користь матері в справах про опіку над дитиною не підтримується ані практикою на рівні ООН після прийняття Декларації, ані судовою практикою Суду і не відповідає позиції Ради Європи і більшості держав-членів. Декларація ООН не є юридично обов'язковим документом. Вона стала основою для розробки Конвенції Організації Об'єднаних Націй про права дитини 1989 року, яка, на відміну від Декларації, є юридично обов'язковим міжнародним договором. Європейський суд з прав людини неодноразово повторював, що існує широкий консенсус, у тому числі в міжнародному праві, на підтримку ідеї того, що в усіх рішеннях щодо дітей мають переважати їхні найкращі інтереси. Найкращі інтереси дитини, залежно від їхнього характеру і серйозності, можуть переважати інтереси батьків [4].

Таким чином, виключно інтереси дитини мають бути покладені в основу винесеного судом рішення про визначення її місця проживання. При винесенні рішення суди мають враховувати норми Європейської конвенції про здійснення прав дітей та Конвенції ООН про права дитини, які є базовими міжнародно-правовими актами у зазначеній сфері.

Література:

1. Європейська конвенція про здійснення прав дітей від 25.01.1996 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_135 (Дата звернення: 08.10.2019).

2. Конвенція ООН про права дитини від 20.11.1989 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021 (Дата звернення: 08.10.2019).

3. Декларація прав дитини від 20.11.1959 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_384 (Дата звернення: 08.10.2019).

4. Рішення ЄСПЛ у справі «М.С. проти України» від 11.07.2017 року. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/SOO00995> (Дата звернення: 08.10.2019).

Гулевська Ганна Юріївна,

*Запорізький інститут економіки та інформаційних технологій,
кандидат юридичних наук, доцент*

БІЗНЕС ТА ПРАВА ЛЮДИНИ У КОНТЕКСТІ ПРАВОВОГО ДОСВІДУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Тенденції антропологізації, екологізації та соціалізації європейського та національного права, що стали логічною відповіддю на виклики суперечливого процесу економічної глобалізації актуалізували проблематику бізнесу та прав людини у їх правовому контексті. Зростає кількість справ, які пов'язані із порушенням прав людини зі сторони бізнесу і в національних судах європейських країн, і в ЄСПЛ. В цілому за останні п'ять років спостерігається все більше розуміння нерозривного взаємозв'язку між правами людини і бізнесу, приходить до висновку Жюстин Нолан. Опитування "The Economist" 853 старших корпоративних керівників у 2014 році засвідчило, що 83 % респондентів погодилися з тим, що права людини - справа як бізнесу, так і урядів. Так що для деяких компаній формулювання питання змінилося із «Чи несемо ми відповідальність за вирішення проблеми прав людини?» на «Як ми це робимо, якою ціною, і з ким ми співпрацюємо у вирішенні існуючих проблем?» [1].

Євроінтеграційний курс нашої країни зумовлює необхідність звернення до європейського правового досвіду впровадження міжнародних стандартів прав людини у сфері бізнесу. Зокрема, Угода про ЗВТ між Україною та ЄС містить окремий розділ, присвячений питанням сталого розвитку, корпоративної соціальної відповідальності і торгівлі. За статтею 293 даної Угоди («Торгівля на користь сталого розвитку»), задля спрощення торгівлі товарами сторони повинні докладати всіх потрібних зусиль, щоб відповідати принципам корпоративної соціальної відповідальності.

Зауважимо, що і Європейська конвенція з прав людини 1950 р. , і Хартія Європейського Союзу про основні права 2004 року зачіпає питання прав людини та бізнесу. Поряд з тим, визначальним кроком у міжнародно-правовому регулюванні питань соціальної (корпоративної) відповідальності бізнесу у сфері дотримання прав людини слід вважати схвалення Резолюцією 17/4 від 16 червня 2011 року Ради ООН з прав людини Керівних принципів підприємницької діяльності в сфері прав людини: здійснення Рамкової програми ООН "Захист, дотримання і засоби захисту", відомих також як Керівні принципи ООН щодо бізнесу та прав людини або як Принципи Раггі (на честь автора концепції). Європейський Союз відіграє активну роль у імплементації зазначених Керівних Принципів у національне законодавство як країн-членів ЄС, так і країн-партнерів.

Важливого значення набула Директива Європейського парламенту та Ради ЄС щодо розкриття нефінансової та диверсифікованої інформації деякими великими підприємствами і групами (2014/95/ ЄС), яку держави-члени ЄС повинні адаптувати до національного законодавства і яка передбачає певні вимоги щодо підзвітності компаній, розкриття інформації, зокрема щодо поваги до прав людини та їх дотримання бізнесом, екологічні, соціальні та трудові аспекти діяльності компаній. Слід також відзначити Регламент загального захисту даних (General Data Protection Regulation, Regulation (EU) 2016/679), який висуває жорсткі вимоги до бізнесу щодо поводження з будь-якими даними, якими користуються підприємства під час своєї діяльності, а також щодо дотримання та захисту окремих фундаментальних прав. Нарешті, вагому роль у впровадженні корпоративної відповідальності бізнесу в сфері прав людини відіграє Рекомендація Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо прав людини та бізнесу (CM/Rec(2016)3) та Пояснювальний меморандум до неї (2016 р.). Відповідні документи містять керівництво для надання державам-членам допомоги у запобіганні та усуненні порушень прав людини, підкреслюють необхідність заходів щодо стимулювання бізнесу до дотримання норм прав людини, надають інформацію про доступ до судових засобів правового захисту на основі досвіду і правових норм Ради Європи на місцях. Передбачається, що до 2021 року будуть зібрані та запропоновані державам для поширення кращі практики у сфері бізнесу та прав людини. Крім того, держави-члени Ради Європи повинні розробити, прийняти та поширити Національні плани дій щодо прав людини та бізнесу (НПД) , які ґрунтуються на Керівних принципах ООН щодо бізнесу та прав людини [2, с.17]. На теперішній

час понад двадцять держав прийняли НПД, і доволі багато країн або розроблюють відповідні документи, або зобов'язались це зробити.

Як бачимо, за своєю правовою природою переважна більшість актів у сфері прав людини та бізнесу є актами soft law, позаяк однією із тенденцій розвитку міжнародного регулювання відповідальності бізнесу в сфері прав людини є запит (особливо з боку громадянського суспільства, яке опікується даним питанням) на більш «жорстке» правове регулювання, що зумовлює низку питань як теоретичного так і практичного характеру та потребує подальшого дослідження.

Література:

1. Justine Nolan Business and Human Rights: The challenge of putting principles into practice and regulating global supply chains. *Alternative Law Journal*. 2017. Vol. 42(1), 42–46. Mode of access: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2981494

2. Бізнес і права людини: навч. Програма / О.Уварова, Ю.Разметаєва, К.Буряковська та ін.; Нац.юрід. ун-т ім.Ярослава Мудрого. Харків:Право, 2018. 84 с.

Дудка Таміла Сергіївна,

Полтавський юридичний інститут

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ЩОДО ГЕНДЕРНОЇ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ТА ДИСКРИМІНАЦІЇ У СФЕРІ ПРАЦІ

Під час реалізації трудових прав гендерна рівність можливостей забезпечується диференціацією норм трудового права, тобто закріпленням не лише загальних норм, що стосуються всіх без винятку працівників, але і спеціальних, що втілюють у собі існуючі особливості об'єктивного та суб'єктивного характеру [1, с. 50]. Проте останнім часом такі спеціальні норми все частіше розглядаються як несумісні з принципом рівності жінки та чоловіка і визнаються такими, що є дискримінуючими. Відтак виникає необхідність детального вивчення цього питання та з'ясування, чому так відбувається і що, власне, на це впливає. Серед робіт учених із зазначеної теми заслуговують на увагу дослідження О. Білоуса, М. Грекової, О. Рим, І. Сахарук.

Існування поняття диференціації в трудовому праві тісно пов'язане з існуванням терміну «позитивна дискримінація», що полягає в наданні цілої низки переваг (особливих прав, пільг) представникам певних груп, у нашому випадку жінкам. Разом із тим, у

вітчизняній науці згаданий термін не набув поглибленого вивчення, хоча і проявляється в нормативному закріпленні спеціальних норм, що надають додатковий захист жінкам. Наприклад, ст. 176 КЗпП України передбачає заборону направлення жінок, які мають дітей до трьох років, у відрядження [2]. Дана норма, як і інші спеціальні норми українського законодавства, є імперативною, тобто її порушення тягне за собою притягнення роботодавця до відповідальності. Відтак навіть якщо жінка має такі можливості та бажання, їй усе одно мають відмовити на підставі цієї статті. З одного боку, у такому разі в ролі диференціації фактично виступає дискримінація. Проте з іншого, якщо зважити на офіційні трактування МОП, це не вважається дискримінацією, які визначають чіткий перелік того, що не має входити до поняття дискримінації за статевою ознакою: 1) норми, що обумовлені вимогою робочого місця (приміром, коли праця пов'язана з перенесенням великого об'єму важких речей, то перевага чоловікові перед жінкою буде законною); 2) відмінності на основі особистих заслуг, що оцінені об'єктивно; 3) захист вагітних жінок та охорона материнства; 4) соціальні заходи захисту відносно категорій осіб з особливими потребами [1, с. 50].

Водночас зарубіжне законодавство про охорону праці жінок останнім часом суттєво змінюється. Так, у США досить велика кількість нормативних актів, що регулювали питання охорони жіночої праці, були визнані судами як такі, що суперечать принципу заборони дискримінації за ознакою статі. А Великобританія та Іспанія денонсували ст. 8 Європейської соціальної хартії «Право працюючих жінок на охорону материнства» за тією підставою, що її норми не збігаються з вимогами часу, порушують принцип рівності чоловіків і жінок та можуть обмежити можливість працевлаштування жінок [3].

Також Конвенція МОП №89 «Про нічну працю жінок у промисловості», що втілює у собі спеціальні норми трудового права на користь жінок, була визнана Судом ЄС (справа №С-345/89) такою, що не відповідає сучасним реаліям, оскільки вважається, що вона застаріла, суперечить принципу рівності чоловіків і жінок при прийомі на роботу, у професійному навчанні та просуванні по службі. Виходячи з цього, Франція денонсувала дану Конвенцію. Крім того, суд зазначив, що обов'язком усіх держав-членів ЄС є утримання від законодавчого запровадження принципу заборони праці жінок уночі в разі, якщо праця чоловіків є дозволеною. Згодом, розглядаючи справу Європейської комісії проти Австрії про порушення останньою зобов'язань за установчими договорами ЄС, Суд ЄС ствердив, що положення Конвенції МОП №45 «Про використання праці жінок на

підземних роботах у шахтах будь-якого роду» суперечать актам ЄС про рівність чоловіків і жінок, у зв'язку з чим Австрію було зобов'язано здійснити заходи щодо ліквідації невідповідностей [4, с. 140].

Виходячи з вищенаведеного, можна чітко простежити тенденцію відміни спеціального законодавства з охорони праці жінок у зарубіжних країнах, у тому числі й денонсування деяких міжнародних актів, що пояснюється негативним впливом на їх зайнятість і принципова неприйнятність у нинішні часи гендерної охорони праці, що розвиває у жінок почуття неповноцінності [5].

Однак, на мою думку, на сьогоднішній день підтримати таку тенденцію шляхом повного скасування спеціального законодавства щодо жінок в Україні є недоцільним, оскільки, запозичуючи будь-який зарубіжний досвід, потрібно враховувати особливості нашої країни: історичні передумови закріплення таких спеціальних норм, а особливо те, що їхня більшість стосується фізіологічних особливостей жіночого організму, а також нинішню економічну ситуацію. Зважаючи на це, доречною є теза О. Дашковської, яка вважає, що потрібно розглядати використання відповідних спеціальних норм як право жінок, а не обов'язок, тобто треба перейти від забороняючого до дозволяючого законодавчого регулювання їхньої праці, що дасть їм змогу самостійно вирішувати питання про використання встановлених для них додаткових гарантій та пільг [2, с. 51].

Таким чином, диференціація, за виняткових обставин, може, як трансформуватися у дискримінацію (внаслідок якої постраждають усі, хто не входить до цих категорій осіб), так і зумовлювати її (завдавати шкоди найбільш захищеним групам). І хоча МОП офіційно трактує, що не має входити до поняття дискримінації за статевою ознакою, проте останнім часом у багатьох країнах Заходу йде процес поступового скасування юридичних актів, що встановлюють спеціальну охорону праці жінок, за винятком охорони праці вагітних жінок і жінок-матерів. Однак, на мою думку, впровадження цього досвіду має відбуватися з обов'язковим урахуванням особливостей нашої держави. Тому підтримати дану тенденцію можливо наданням зазначеним нормам диспозитивного характеру, тобто можливості жінок самостійно вирішувати ці питання, залишенням імперативними лише тих норм про працю жінок, що негативно впливають на їх репродуктивне здоров'я, а також поширенням усіх пільг і гарантій, що надаються жінкам у зв'язку з виконанням сімейних обов'язків, і на чоловіків.

Література:

1. Сахарук І. С. Правове регулювання рівних прав і можливостей окремих категорій працівників. Науковий вісник Чернівецького університету. 2010. Випуск 533. С. 49-55.

2. Кодекс законів про працю України: Кодекс України; Закон, Кодекс від 10.12.1971 № 322-VIII. Дата оновлення: 11.10.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08> (дата звернення: 12.05.2019).

3. Білоус О. Ю. Конвенції Міжнародної організації праці як джерела трудового права України: дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук: 12.00.05. Одеса, 2016. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/7622/Білоус%20О.Ю..pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

4. Рим О.М. Правові засади взаємодії Європейського Союзу та Міжнародної організації праці. Серія ПРАВО. 2018. Випуск 50, Том 1. С. 138-141.

5. Грекова М. М. Сучасні тенденції міжнародно-правового регулювання праці жінок. Форум права. 2012. №3. С. 139-145.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Грекова М.М.

Дунаєва Тетяна Євгенівна,

*Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності
імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України,
кандидат юридичних наук*

ПИТАННЯ АДАПТАЦІЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ДО ПРАВА ЄС У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Між Україною і ЄС було укладено Угоду про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Положення цієї Угоди підлягають послідовному впровадженню у національну практику державного будівництва у відповідності до Плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію. Нормативне визначення плановості і відповідальних суб'єктів за імплементацію положень Угоди про асоціацію підтвердило, з одного боку, інтенсифікацію і поглиблення конвергенції правових систем України і ЄС, а з іншого — значно розширило територіальні межі правового простору ЄС у Східній Європі за рахунок України, стало дорожньою картою для спільних стандартів використання механізмів правового регулювання суспільних відносин. Другим аспектом, що характеризує взаємообумовленість трансформації правової систем України і розширення правового простору ЄС є юридичне визнання Україною обов'язковості

першочергового дотримання, захисту і примноження на національному рівні системи універсальних цінностей ЄС [1, с. 226-227].

У процесі імплементації норм міжнародних договорів нерідко виникають питання, пов'язані з термінологією, що вживається в міжнародних договорах. Цю тезу можна продемонструвати на прикладі Угоди між Україною та Європейським поліцейським офісом (Європолом) про стратегічне співробітництво, підписаної 4 грудня 2009 р. Для позначення сфер злочинності, на які поширюється дія цієї Угоди, використовуються терміни «кримінальні правопорушення» і «суміжні кримінальні правопорушення». Термін «кримінальні правопорушення» застосовується і в КПК України.

У межах ЄС створено особливий правовий простір. Його ознакою є те, що право ЄС має верховенство над правом держав-членів. Система законодавства має дворівневу побудову (право ЄС і право окремих держав-членів, при цьому першому притаманне верховенство щодо національного права). Організація влади характеризується дуалізмом, що означає існування системи інститутів і органів ЄС та окремої системи вищих органів державної влади кожної держави. Загальні положення щодо функціонування ЄС у сфері протидії злочинності з цього питання містяться у розділі V Договору про функціонування ЄС, який має назву «Простір свободи, безпеки та правосуддя» (далі – Договір). Статтею 67 Договору визначено, що «Союз докладає зусиль для забезпечення високого рівня безпеки за допомогою заходів із запобігання та боротьби проти злочинності, расизму й ксенофобії та заходів з координації та співпраці органів поліції, правосуддя та інших компетентних органів, а також шляхом взаємного визнання судових рішень у кримінальних справах та, в разі потреби, зближення норм кримінального права [2, с. 19-21].

Отже, інтенсивне зближення матеріального та процесуального законодавства окремих країн дозволяє більш ефективно використовувати доказову базу, незважаючи на розбіжності в процесуальних формах. Це сприятиме практичній реалізації принципу невідворотності покарання. Особливої уваги в контексті зовнішньополітичних напрямків розвитку України набуває адаптація національного законодавства в сфері протидії злочинності з відповідними нормативними актами Європейського Союзу.

Література:

1. Сучасна юридична наука: проблеми доктринальної комунікації: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 19 квітня 2019 р., м. Харків. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 328 с.

2. Проблеми адаптації законодавства України у сфері протидії злочинності до законодавства Європейського Союзу : монографія / О.Ю.Шостко, О.В.Сердюк, О.М.Овчаренко та ін.; за заг. ред. О. Ю. Шостко. Київ: Право України; Харків: Право, 2013. 256 с.

Журенко Максим Романович,
*«Глобинське бюро правової допомоги»
Кременчуцького місцевого центру з надання
безоплатної вторинної правової допомоги»,
начальник відділу*

ЗАКОНОДАЧЕ ВРЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЗЕМЛІ В УКРАЇНІ – ЯК КРОК ДО ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.

Цілеспрямований курс України на європейську інтеграцію, потреба у створенні цивілізованої ринкової економічної системи, забезпечення дотримання прав та свобод громадянина, зокрема реалізації права на землю, висувають перед нашою державою високі вимоги щодо наближення системи вітчизняного законодавства до міжнародних норм.

Законодавство України хоча й оперує термінами «ринок земель» та «обіг земель», проте не розкриває їх зміст. У земельно-правовій науці термін «ринок земель» як правова категорія визначається як суспільні відносини, врегульовані нормами чинного законодавства України, з приводу здійснення власниками земельних ділянок суб'єктивних прав на такі земельні ділянки.

З метою визначення правової природи ринку земель в Україні зупинимось на аналізі об'єкта ринку земель та його особливостей. Так, об'єктом ринкових земельних відносин є земля, точніше земельна ділянка. Право власності на земельну ділянку поширюється в її межах на поверхневий (грунтовий) шар, а також на водні об'єкти, ліси, багаторічні насадження. Сама ж земля не може бути об'єктом ринкових правовідносин, оскільки не має чітко визначених параметрів і меж. Особливістю ж земельної ділянки як об'єкта ринку земель є те, що з огляду на його якісні характеристики він не може бути переданий суб'єктами «з рук у руки», а тому в економічному аспекті ринку земель вживається поняття «обіг земельної ділянки» [1].

Станом на сьогодні обіг земельних ділянок щодо їх продажу в Україні є не можливим оскільки існує мораторій на продаж земель сільськогосподарського призначення, який було встановлено 18 січня

2001 року, Законом України «Про угоди щодо відчуження земельної частки (паю)». Пізніше мораторій було розширено із прийняттям 25 жовтня 2001 року Земельного кодексу України [2].

Надзвичайно важливим завданням на шляху розвитку ринкових земельних відносин в Україні є формування та ухвалення нової законодавчої бази регулювання ринку землі. Посилення ролі держави щодо регулювання земельних відносин в Україні передбачає формування широкого правового поля, прийняття низки законодавчих актів, зокрема, Законів України: «Про ринок землі», «Про іпотеку землі», «Про державний (іпотечний) банк» та ін.

Сьогодні найбільш ефективними умовами функціонування ринку сільськогосподарських земель є: створення широкого нормативно-правового поля; формування конкурентного середовища; наявність платоспроможного попиту на землю; поява мотивації виходу на земельний ринок продавців земельних ділянок; ефективна система ціноутворення на землю; дійова система захисту землевласників і землекористувачів.

З метою ефективного формування ринку земель сільськогосподарського призначення необхідно доопрацювати і прийняти Закон України «Про ринок земель»; запровадити на певний перехідний період обмеження обігу земель у товарному виробництві; створити недержавні органи регулювання земельного ринку, а прийняття такого Закону та інших, пов'язаних із ним законодавчих актів, дозволить створити правові передумови для запровадження ринку земель сільськогосподарського призначення, який передбачатиме обмежене державне регулювання процедури відчуження власниками речових прав на земельні ділянки сільськогосподарського призначення, що забезпечить запровадження ринкового економічного обороту речових прав на земельні ділянки сільськогосподарського призначення із одночасною мінімізацією його потенційних негативних суспільно-економічних наслідків.

Література:

1. Ковальчук Т. Ринок земель сільськогосподарського призначення: ефективне використання чи обіг (правові проблеми) / Т. Ковальчук // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Юридичні науки». – 2005.- Вип. 68. – С. 54-59.

2. Урядовий портал. Українці вивчають досвід запровадження ринку земель у Європі. 13.06.2012. Прес-служба Державного агентства земельних ресурсів [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=245299356&cat_id=244277212

Захарченко Руслан Олександрович,

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
студент юридичного факультету*

Теремцова Ніна Володимирівна,

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
кандидат юридичних наук, доцент кафедри теорії права і держави
Orcid id: 0000-0001-6783-9781*

АКТУАЛЬНЕ ПИТАННЯ ВІДНОСНО ПРИНЦИПУ СПРАВЕДЛИВОСТІ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

На думку Аристотеля: «Справедливість – це душевна чеснота, яка полягає в тому, щоб усім відплатити по заслугах». У кримінальному праві поняття справедливості включає в себе – вимоги відповідності між діянням і наслідком, тобто між злочином і покаранням. Однак, вимогам справедливості відповідає не лише кримінальне право, а й вся правова система, оскільки вона повинна передбачати наділення суб'єктів рівними правами й встановлення рівних обов'язків, а також відповідальності всіх суб'єктів при однаковому рівні поведінки.[5]

Принцип справедливості в кримінальному праві є найбільш дискусійним в системі принципів цієї галузі права. Діяти по справедливості – означає діяти правомірно, відповідно до вимог права. Справедливість входить у поняття права. Виходячи з визначення, право є справедливим, а справедливість – це внутрішня властивість і якість права.

Справедливість є принципом, який «поглинає» все кримінальне право. Звідси впливає вимога, тобто вплив принципу справедливості на всі норми кримінального права. [3]

З позицій справедливості кожен правопорушник має понести покарання за скоєне. Але існують такі відомі інститути в кримінальному праві, як давність в скоєнні злочину, амністія та помилування, що дозволяють звільнити винного від покарання повністю або частково. Саме це й виступає як прояв державою справедливості до засуджених. Виникає питання, щоб ця проблема не спричинила формування в суспільній свідомості, особливо у потенційних правопорушників, почуття вседозволеності та безкарності за скоєне. [2]

У цьому контексті обов'язковість покарання поступається місцем милосердя, а дія принципу справедливості коригується з позиції гуманізму.

Особливо яскраво гуманізм проявляється в цілях кримінальної відповідальності і покарання. Тут має місце принцип соціальної справедливості. [4]

Принцип соціальної справедливості визначений у вигляді спрямованості не лише на захист прав особи, яка вчинила злочин, але одним із головних завдань кримінального закону є охорона прав і свобод людини й громадянина, тобто насамперед законослухняного громадянина, потерпілого від злочину.

Безумовно, справедливість більшою мірою є філософською, а не правовою категорією, тому поява в кримінальному праві принципу справедливості та такої мети покарання, як відновлення соціальної справедливості, викликає сумнів, що полягає в тому, як з багатогранного явища виокремити ту окрему межу, яка поширювала б свою дію на галузь кримінального права.

Справедливість – категорія, яка не дозволяє при своєму здійсненні знехтувати інтересами громадян. Громадяни повинні бути впевнені, що держава здатна захистити їх від злочинних посягань.

Кримінально-правовий зміст принципу справедливості полягає в тому, що покарання чи інша міра кримінально-правового впливу, застосована до особи, яка вчинила злочин, повинні бути справедливими, тобто відповідати тяжкості злочину, конкретним обставинам вчинення злочину та особливостям особистості злочинця. Адже призначення занадто м'якого або надмірно суворого покарання, безумовно, є порушенням принципу справедливості, що вказує на чергову проблему – занадто великі межі суддівського розсуду при застосуванні норм кримінального законодавства, що стосується призначення покарання.

Взагалі цей принцип означає не лише правильне призначення покарання згідно із засадами справедливості, а й максимальну індивідуалізацію відповідальності та покарання.

Справедливість як принцип кримінального права не є чимось застиглим, визначеним. Те, що сьогодні вважається справедливим, тобто визначається цим принципом, завтра може бути відкинуто. В нормах кримінального законодавства реалізація цього принципу повинна йти в «ногу з часом», відповідати реаліям життя. Звичайно, зроблено великий крок вперед у вирішенні протиріч, які назріли в суспільстві. Принцип справедливості багато в чому залежить не стільки від норм законодавства, скільки від правосвідомості, досвіду,

та внутрішнього переконання не лише громадян, а й судді. Наскільки суддя справедливий, настільки в країні забезпечується принцип справедливості, бо справедливість – це не стільки норма, скільки внутрішня якість людини.

Література:

1. Кримінальний кодекс України. Документ 2341-III, чинний, поточна редакція — Редакція від 25.09.2019, підстава - 101-IX, 39-IX.// (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua>.

2. Коржанский М. Про принципы уголовного права Украины / М. Коржанский // Право України. — 1995. — № 11. — С. 69-70.

3. Попов Н. А. Принцип справедливости в уголовном законодательстве / Н. А. Попов // Вестник ЛГУ. Сер. 6. — 1991. — Вып. 3. — № 20. — С. 85-88.

4. Теремцова Н.В. Держава як політична форма організації суспільства для спільного існування і діяльності людства в умовах розбудови правової держави. //Випуск шостий «Теорія права та держави; юридична відповідальність; історія правових і політичних учень» // За заг. ред. Теремцової Н.В. – Київ. Надруковано –Вид.ТОВ «Інтер Логістик України»/ – К., 2016. – 203 с.

5. Хеффе О. Политика. Право. Справедливость. – М.: Гнозис. – 1994.

Зінчук Максим Ігорович,

*Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу,
аспірант кафедри публічного управління та адміністрування*

ВИВЧЕННЯ ТА АДАПТАЦІЯ ДОСВІДУ ЗАСТОСУВАННЯ ВИБОРЧИХ СИСТЕМ У КРАЇНАХ ЄС

Зараз Україна стоїть на роздоріжжі, перед державою стоїть необхідність обрати виборчу систему та адаптувати її під вимоги суспільства та соціальні настрої населення. Останні вибори до парламенту у липні 2019р. вкотре показали недоліки змішаної виборчої системи та гостру необхідність реформування виборчого законодавства.

Дослідження історії розвитку виборчого законодавства країн ЄС дозволяє дійти висновку, що основною сучасною тенденцією у розвитку систем формування нижніх палат парламентів і однопалатних парламентів є перехід до систем пропорційного представництва політичних партій. На сьогодні пропорційні системи застосовуються на парламентських виборах у 22 країнах ЄС.

Проведення парламентських виборів за суто мажоритарною системою практикується у не багатьох державах. За цією системою обирають представників національних меншин в Данії (4 члени парламенту), Фінляндії (1 член парламент), представників найменших виборчих округів, розташованих на віддалених островах Греції (6 членів парламенту). Найчастіше це пояснюється тим, що розподілити 1–6 мандатів за пропорційною виборчою системою, за якою обирається більшість членів парламентів цих країн, фактично неможливо. Повний склад нижніх палат обирається за мажоритарними системами лише у двох країнах – у Франції та Великобританії. У Франції – мажоритарна система абсолютної більшості; у Великобританії – мажоритарна система відносної більшості («firstpastthepost») – найбільш архаїчна з існуючих [1].

Проміжне місце між пропорційними та мажоритарними системами посідає система єдиного голосу, що передається (STV, single transferable vote), яка на парламентських виборах застосовується лише у двох країнах – в Мальті та Ірландії. Вона «дозволяє виборцеві висловити свою підтримку кандидатам не лише одного партійного списку, а й від різних партій. Її застосовують лише в багатомандатних округах. Маючи один голос і голосуючи за одного кандидата, виборець може разом з тим вказати кілька пріоритетів — причому, будь-яким кандидатам, незалежно від їхнього партійного статусу» [2].

Змішані виборчі системи на виборах до нижніх палат і однопалатних парламентів сьогодні використовуються тільки в Німеччині, Угорщині та Литві. При цьому системи формування німецького Бундестагу та угорського парламенту більше наближаються до пропорційних систем, оскільки перемога партії в одномандатних округах і нестача голосів у багатомандатних взаємно врівноважуються, і кількість мандатів, які отримує партія, наближається до результату, який би вона отримала у випадку проведення виборів за пропорційною виборчою системою з пріоритетним голосуванням. Іншими словами, у Німеччині і Угорщині на виборах фактично застосовується пропорційна виборча система. З 1993 по 2005 рік змішана система формування нижньої палати використовувалась також в Італії, однак, оскільки вона не сприяла досягненню цілей, поставлених перед виборчою реформою у 1993 році, у 2005 році парламент Італії повернувся до пропорційної системи виборів, за якою і були проведені вибори до обох палат парламенту у квітні 2006 року. Однак, з 2017 року вибори до парламенту проводяться за змішаною системою, де близько 36% складу парламенту будуть обиратися за мажоритарною системою [3].

Однією з головних передумов проведення демократичних виборів є високий рівень виборчої культури громадян. Виборча культура це складова демократичної політичної культури, що базується на усвідомленні громадянами важливості виборів для визначення стратегії майбутнього розвитку країни та передбачає сукупність знань про вибори.

Нещодавно Верховна Рада спромоглася проголосувати за законопроект про відкриті списки у другому читанні. Це було нелегко, перед голосуванням всі фракції висловилися "за" виборчу реформу, однак коли дійшло до діла, голосів почало не вистачати. Депутати 16 разів давали законопроекту то 216 голосів, то 222 голоси і ніяк не могли зібратися. З 17 спроби нардепи таки проголосували спершу правки до законопроекту, а вже потім затвердили його у другому читанні та в цілому. Ухвалений проект Виборчого кодексу передбачає перехід на пропорційну систему з відкритими регіональними списками і мав би запроцювати вже на наступних виборах до парламенту у 2023 році.

Для європейських країн головне – не формула виборчої системи, а саме захищеність, стабільність та збалансованість виборчого законодавства. Виборча система повинна бути стабільною, демократичною та прозорою, надійно забезпечувати волевиявлення громадян. Для того, щоб Україна рухалася в напрямку європейської інтеграції, важливо використовувати в процесі законотворення фундаментальні принципи та підходи до формування й застосування виборчого законодавства, а не бездумне копіювання законів тих чи інших європейських країн. Не менш важливим завданням для України залишається підвищення правової та духовної культури громадян, без чого неможливо подолати такі негативні та ганебні явища, як фальшування результатів виборів та підкуп виборців.

Література:

1. Лабораторія законодавчих ініціатив / Виборчі системи для парламентських, президентських і місцевих виборів в країнах ЄС [Електронний ресурс] : [Веб-сайт] . – Електронні дані. - Київ URL: https://parlament.org.ua/docs/files/8/1150892468_ans.pdf

2. Рибачук М., Райковський Б. Аналіз концепцій сучасних моделей виборчих систем // Політичний менеджмент. — 2009. — № 3. — С. 45–54.

3. Сидоржевський М. Вибори в Європі. В Італії зміни до виборчого законодавства [Електронний ресурс] / М. Сидоржевський // Deutsche Welle. – 2017. URL: <https://www.dw.com/uk/v-italii-ухвалили-зміни-до-виборчого-законодавства/a-40935041>

Зуб Олексій Юрійович,
Полтавський юридичний інститут
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
асистент

СІНГАПУРСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО МІЖНАРОДНІ МИРОВІ УГОДИ В РЕЗУЛЬТАТІ МЕДІАЦІЇ ТА ПОДАЛЬША ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МЕДІАЦІЇ

Світові тенденції переконливо свідчать, що прийшов час широкого застосування альтернативних способів врегулювання спорів. Медіація – як один із таких способів, все більше використовується різними суб'єктами (від приватних осіб до великих корпорацій), у різних кейсах (від приватноправових та господарських спорів до спорів у сфері публічного адміністрування).

Не зважаючи на багаторічні очікування та очевидну необхідність, в Україні медіація не знаходить законодавчої регламентації та рівні спеціального закону. Однак, законодавчий розвиток регламентації медіація зійшов продовжує свій рух, і 07 серпня 2019 р. було підписано Україною Сінгапурську Конвенцію про міжнародні мирові угоди в результаті медіації [1] (надалі – Конвенція), що створило нові можливості для реалізації медіації на теренах України в рамках передбачених Конвенцією.

Дослідженням альтернативних способів врегулювання спорів, проблемами їх імплементації в законодавство, використанням під час врегулювання спорів займалися: В. Комаров, Б. Леко, Н. Мазаракі, Т.Цувіна, Г. Чуйко та ін.

Метою цієї роботи є дослідження умов реалізації, сфери поширення та механізмів реалізації Сінгапурської Конвенції про міжнародні мирові угоди в результаті медіації.

Автори Сінгапурської Конвенції прагнули створити інструмент виконання відповідних угод, схожий на той, що був утілений у Нью-Йоркській про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень 1958 р. для рішень комерційних арбітражів [2]. Як і будь-яка інша Конвенція, вона має сферу свого предметного і суб'єктного регулювання. Стаття 1 Конвенції визначає сферу її застосування і передбачає її поширеність на письмові угоди укладені за результатами медіації у міжнародних комерційних спорах. На додачу визначено, що (1) щонайменше дві сторони мирової угоди мають мати осередки ведення бізнесу в різних державах; (2) місце ведення бізнесу сторін

угоди має бути відмінним від: (а) держави, де виконано основну частину зобов'язань мирової угоди; (б) держави, з якою найбільш тісно пов'язаний предмет мирової угоди (ч. 1 ст. 1 Конвенції). Разом з тим, дія Конвенції не поширюється на мирові угоди, що (1) впливають із врегулювання сімейних, цивільних, спадкових чи трудових спорів (ч. 2 ст. 1 Конвенції); (2) затверджені в судовому порядку або є виконуваними в судовому порядку (ч. 3 ст. 1 Конвенції). Таким чином, необхідно вести мову про спрощення реалізації механізмів врегулювання спору саме для суб'єктів зовнішньоекономічної комерції.

Конвенція створює засади виконання мирової угоди за результатами медіації через передбачення можливості для кожної зі сторін врегулювання (за наявності вищезазначених умов) звернутися в державі, яка ратифікувала Конвенцію, з вимогою про надання мировій угоді юридичної сили виконавчого документу та допуску до примусового його виконання. При цьому, варто пам'ятати, що примусове виконання, навіть за сенсом Конвенції, є крайнім заходом виконання мирової угоди, а найбільш бажаним у міжнародному комерційному обороті є добровільне виконання мирових угод.

Відповідний суб'єкт, за Конвенцією, має можливість звернутися до компетентного органу із заявою та долученням медіаційної угоди, якій буде надано статусу виконавчого документу. При цьому, поряд із вимогами до медіаційної угоди (ст. 4) містяться в ст. 5 Конвенції підстави для відмови для надання такій угоді статусу виконавчого документу й подальшого примусового виконання. У цьому контексті, особливої уваги заслуговує ч. 2 ст. 5 Конвенції, де визначено, що компетентний орган може відмови у виконанні угоди, якщо: (1) таке виконання буде суперечити публічному порядку; (2) врегульований у мировій угоді предмет спору не може бути врегульований у такій відповідно до законодавства держави, де запитується виконання. Останній пункт очевидно створить суттєві перешкоди виконання таких угод в Україні, адже до сьогодні спеціального закону, який би визначав медіабельність спорів, не прийнято.

Однак, поки що Конвенція лише підписана, але не ратифікована Україною, і набуде вона чинності лише після того, як хоча б три держави її ратифікують. Конвенція передбачає для держави низку позитивних зобов'язань, які прямо та опосередковано впливають із тексту Конвенції. Щодо безпосередніх обов'язків – це створення в законодавстві механізму для виконання медіаційних угод, як то передбачено з наданням згоди на примусове виконання рішень арбітражів. А також визначення компетентного органу, який буде

здійснювати надання згоди на примусове виконання, і це не обов'язково має суд. Головним опосередкованим обов'язком є прийняття спеціального закону щодо медіації, що стане наріжним каменем згадуваних відносин.

Отже, медіація як альтернативний спосіб урегулювання спорів зазнала суттєвого просування в міжнародному визнанні та регламентації таких відносин із прийняттям Сінгапурської Конвенції про міжнародні мирові угоди в результаті медіації. Очікується, що Україна скористається цим прийняттям задля нормативного впровадження медіації в Україні, чим засвідчить готовність для отримання та захисту іноземних інвестицій в національному бізнесі.

Література:

1. United Nations Convention on International Settlement Agreement Resulting from Mediation. New-York, 2019 [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/EN/Texts/UNCITRAL/Arbitration/mediation_convention_v1900316_eng.pdf.

2. Безхлібна Н. Альтернатива для інвесторів: що дає для України підписання Сінгапурської Конвенції // Європейська правда. 8 серпня 2019 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/rus/experts/2019/08/8/7099440>.

Кальян Олександр Сергійович,

*Полтавська державна аграрна академія,
кандидат юридичних наук, доцент*

Козаченко Юлія Анатоліївна,

*Полтавська державна аграрна академія,
кандидат юридичних наук, доцент*

ОКРЕМІ ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН

Одним із найбільш дієвих засобів подолання перешкод на шляху до створення в межах ЄС єдиного внутрішнього правового простору вважається гармонізація законодавства. Вона полягає у приведенні норм внутрішнього (національного) права держав-членів Євросоюзу у відповідність до вимог права об'єднання з метою створення однакових правових умов для відповідних учасників правовідносин.

Однак зробити, це не можливо без дослідження теоретичних положень і принципів правового регулювання суспільних відносин загалом.

Правове регулювання означає введення предмету регулювання у певні межі та забезпечення його діяльності у цих межах, воно виконує функцію стабілізації, збереження і зміцнення відповідної системи суспільних відносин.

Стабільність того чи іншого суспільства як динамічної системи залежить від коливання у балансі таких інтересів різних соціальних груп, що співпадають одна з одною та таких, що виключають одна одну; темпів та спрямованості змін; способів розв'язання протиріч, характерних для даного суспільства.

Правове регулювання, маючи властивість викликати зміни у суспільному житті, характеризується системністю, яка визначається комплексним характером змін. Між соціально-економічними змінами та змінами, що викликані правовим регулюванням різних сфер життя, завжди існує певний зв'язок, що усвідомлюється суспільством через певний час та в опосередкованій формі. Правове регулювання характеризується дискретністю, яка пояснюється нерівномірним хвилеподібним розвитком виробничих сил та періодичністю кризових ситуацій у розвитку суспільства, а також впливом волі певної соціальної групи.

Правове регулювання забезпечує стабільність конкретно-історичного способу виробництва та виробничих відносин, воно визначає поведінку роботодавців та працівників.

У процесі правового регулювання може бути здійснене юридичне закріплення та охорона на всіх етапах соціально-економічних та політичних досягнень суспільства, які, по суті, утворюють собою матеріальні джерела права, визначений порядок та організованість трудових відносин.

Правове регулювання має нормативну природу, а його система складається із норм, що регулюють поведінку людей у суспільстві, їхні відносини між собою в межах різноманітних об'єднань [2]. Засобами правового регулювання запроваджуються в життя норми, що є загальнообов'язковими. Правове регулювання включає комплекс засобів правового впливу, а його механізм є системою, яка складається з елементів, що є обов'язковими на окремих його стадіях.

Механізм реалізації правового регулювання є досить складним, його елементами можуть бути державні установи, громадські організації та об'єднання працівників і роботодавців.

Об'єктом правового регулювання є суспільні відносини, а суб'єктом – держава та її органи.

Суб'єктами трудових відносин виступають роботодавці і працівники, які мають право організовуватись у спеціальні об'єднання,

за допомогою яких вони захищають свої інтереси. Відносини між роботодавцями і працівниками переважно характеризуються конфліктністю. Зміна поведінки суб'єктів трудових відносин здійснюється завдяки зміні суспільних відносин. Останні змінюються під впливом розвитку цивілізації, насамперед гуманізації людських відносин, що спричиняє зміни норм моралі, а це тягне за собою зміни у судових прецедентах. Гуманізація норм загального і прецедентного права спричиняє вдосконалення законодавства; воно поступово розвивається в напрямку домінуючих у суспільстві морально-етичних норм.

Отже, регулювання трудових відносин відбувається тими нормами права, які виникли з домінуючих у суспільстві ідей та ідеологій, норм моралі та етики. Чим вищим є такий рівень, тим досконалішими є норми права, що регулюють відносини в цілому, і трудові зокрема.

Гуманізація норм права, що регулюють суспільні відносини, може сприяти доповненню прав та обов'язків суб'єктів регульованих відносин, зміні санкцій, що застосовуються в адміністративному порядку до тих випадків, коли суб'єкти відносин не виконують умов договору або виходять за його межі, тощо.

Виникаючи як соціально-політичне явище, правове регулювання набуває відносно самостійної форми та способу дії в політичній організації суспільства. Різні елементи політичної організації суспільства, виступаючи своєрідним каналом зв'язку з економічним базисом, забезпечують не тільки відносну самостійність правового регулювання, а й права в цілому. Тенденції розвитку права можуть не співпадати з розвитком суспільства, адже воно має власну внутрішню логіку розвитку. Право розвивається не тільки під впливом змін, що відбуваються в суспільстві, але й завдяки внутрішнім потребам своєї власної системи [1, с.74].

Воно дає можливість роботодавцю (як ключовому суб'єкту локальної нормотворчості) здійснювати регулювання трудових відносин на своєму підприємстві таким чином, щоб якомога ефективніше використовувати всі наявні матеріальні, технічні та трудові ресурси. Локальне правове регулювання трудових відносин має на меті не лише заповнити прогалини та доповнити існуючі норми трудового законодавства України. Крім того, воно має на меті вирішення соціальних проблем суспільства, адже за допомогою локальних норм можна підвищити (в порівнянні з діючим законодавством України) трудові гарантії працівників шляхом покращення умов праці, системи оплати і т.д. [3, с.79]

Слід відзначити, що у демократичних країнах право захищає громадян від проявів свавілля з боку держави, воно сприяє розвитку позитивних змін в соціально-економічному та політичному житті суспільства. З юридичного погляду право, завдяки своїй регулюючій функції, перетворює суспільні відносини на правові, тому суспільні відносини набувають юридичної форми, а суб'єкти правових відносин наділяються правами і обов'язками.

Література:

1. Комаров С.А. Общая теория государства и права: Курс лекций. – 2-е изд. – М.: “Манускрипт”, 1996. – 312 с.
2. Козюбра Н.И. Социалистическое право и общественное сознание. - К.: Наукова думка, 1971. – 273 с.
3. Сичова В. Сутність локального правового регулювання трудових відносин в Україні / В. Сичова // Підприємництво, господарство і право. – 2019. – № 1. – С.79.

Качурінер Вікторія Львівна,
Міжнародний гуманітарний університет,
кандидат юридичних наук, доцент

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ УКРАЇНОЮ НОРМ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЩОДО ІНФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯН В СФЕРІ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Захист довкілля є одним із пріоритетних напрямів діяльності Європейського Союзу, що й визначає компетенцію ЄС в сфері охорони довкілля та обумовлює прийняття значної кількості загальноєвропейських нормативних актів. Аналіз законодавства Європейського Союзу у галузі охорони навколишнього середовища має важливе значення для подальшого вдосконалення та підвищення ефективності екологічного законодавства в Україні. Так, Угода України про Асоціацію з Європейським Союзом спрямована, зокрема, на забезпечення та реалізацію екологічних прав кожної людини. Важливий крок у цьому напрямі – це право доступу до екологічної інформації.

Директива 2003/4/ЄС гарантує право на доступ до екологічної інформації, наявної в державних органів та зазначає основні умови і практичні механізми її здійснення [1]. Вона направлена на поширення екологічної інформації серед громадськості з метою досягнення

максимально можливої доступності до неї. Мета Директиви 2003/4/ЄС – гарантувати право на доступ до екологічної інформації, а також забезпечити систематичність та розширення меж розповсюдження екологічної інформації для громадськості. Для цього Директива передбачає використання комп'ютерних телекомунікацій та електронних технологій. Для цього держави-учасниці вживають всіх необхідних заходів для забезпечення володіння державними органами екологічною інформацією, а також подальшого поширення такої інформації за допомогою комп'ютерних телекомунікацій або електронних технологій, якщо вони доступні. Згідно Директиви інформацією, до якої має надаватися доступ, зокрема, є: тексти міжнародних угод, конвенції та угоди ЄС, національне, регіональне та місцеве законодавство в сфері навколишнього середовища; державна політика, програми та плани відносно довкілля; доповіді держав відносно стану навколишнього середовища (мають бути опубліковані, принаймні, кожні 4 роки); дані відносно дій, що впливають на довкілля та інше.

Відповідно до положень Директиви 2003/4/ЄС держави-члени повинні гарантувати доступність та відкритість екологічної інформації, що зберігається державним органом влади або для державних органів, кожній особі, яка звертається із відповідним запитом. При цьому особі, що звертається не має потреби формулювати свою зацікавленість. Певним нововведенням є те, що держави-члени забезпечують, щоб державні органи влади належним чином інформували громадськість про права, якими вона володіє згідно з цією Директивою, і надавали інформацію і поради з цією метою.

Значна частина Директиви 2003/4/ЄС присвячена принципу «доступ громадськості до правосуддя». Відповідно до положень Директиви держави-учасниці забезпечують, щоб будь-яка особа мала доступ до процедури перегляду дій чи бездіяльності цим чи іншим державним органом. Окрім процедури перегляду, держави-члени мають забезпечити, щоб особа, що звертається, мала доступ до процедури розгляду судом чи будь-яким іншим незалежним і неупередженим органом. Директива 2003/4/ЄС регламентує обов'язковість забезпечення державами-членами того, щоб інформація не була застарілою, була точною та порівнюваною. Судова практика ЄС вже зараз налічує більше 500 справ, які розглянуто з урахуванням Директиви 2003/4/ЄС.

Як зазначають дослідники екологічного права, то варто розширити обсяг інформації щодо екологічної діяльності ЄС і

залучити громадян та громадські рухи й групи до безпосередньої участі в справі захисту довкілля. Катастрофи (такі, як Чорнобильська) свідчать, які згубні наслідки може мати брак інформації. Головним елементом ефективного права на доступ до інформації є те, що зацікавлені особи можуть не виявляти особливої наполегливості задля отримання інформації.

У червні 1998 року на IV Конференції міністрів захисту довкілля, яка відбулась у м. Орхус (Данія), 35 країн Європи підписали Конвенцію про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська конвенція), яка згодом була ратифікована і Європейським Союзом, й Україною. Сьогодні в національне законодавство здійснюється імплементація положень зазначеної Конвенції. Однак, наведений в Законі України «Про охорону навколишнього природного середовища» перелік відомостей, що віднесені до екологічної інформації, є вужчим ніж в Орхуській Конвенції та у Директиві 2003/4/ЄС. Доступ до інформації відбувається, головним чином, відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації» 2011 р.

Отже, у системі українського законодавства відсутній окремий нормативно-правовий акт або положення стосовно доступу громадськості до екологічної інформації. В Україні інформаційна складова екологічної політики є надзвичайно слабкою, для цього держава має сформулювати власну інформаційну, просвітницьку та освітню політику в цих питаннях та закріпити це на законодавчому рівні шляхом прийняття єдиного консолідованого нормативно-правового акту, основною метою якого стане імплементація всіх принципів Орхуської конвенції та Директиви 2003/4/ЄС.

Література:

1. Directive 2003/4/EC of the European Parliament and of the Council of 28 January 2003 on public access to environmental information and repealing Council Directive 90/313/EEC. *Official Journal*. 2003. L 041. P. 26-32.

Ковтун Людмила Олексіївна,
*Полтавський юридичний інститут
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
студентка*

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЛЮБИТЕЛЬСЬКОГО РИБАЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Любительське рибальство в Україні є потужним, здебільшого стихійним, майже не керованим різновидом природокористування, що сприяє розвитку економіки деяких регіонів та країни в цілому. Проте не зважаючи на такий позитивний вплив, даний вид природокористування залишається не дослідженим та належним чином законодавчо не врегульованим.

На сьогодні зайняття любительським рибальством в Україні регулюється Правилами любительського і спортивного рибальства [4], що розроблені відповідно до Закону України «Про тваринний світ» та Порядку здійснення любительського і спортивного рибальства [2], і встановлюють норми, які визначають норми добування (лову), терміни та місця лову, дозволені знаряддя лову тощо. Тобто, нормативне регулювання любительського рибальства недосконале, а також, через те, що вищевказані акти прийняті в 1990-х роках, ставиться під сумнів їх відповідність положенням Конституції України, Земельного кодексу України, Водного кодексу України тощо. Саме наявність декількох застарілих нормативно-правових актів, що регулюють діяльність любительського рибальства, створюють ще одне проблемне питання, що стосується єдиного законодавчого акта, який би повноцінно регулював окреслену сферу.

З 2003 розпочалися незначні спроби виправити існуючу ситуації, до Верховної Ради України були внесені проекти Закону України «Про рибне господарство та охорону водних живих ресурсів» № 3124 від 10.11.2003 р., Закону України «Про рибне господарство та регулювання рибальства» № 8133 від 09.09.2005р., в яких розглядалися питання стосовно регулювання любительського рибальства, проте нажаль дані законопроекти були відхилені народними депутатами [1, с. 25]. Також спробою внести деякі зміни щодо регулювання зазначеного рибальства стало прийняття Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» [3], проте жодних змін в сфері охорони водних біоресурсів та

регулюванні даного виду рибальства не відбулося, оскільки відповідні питання не розглядалися.

Отже, наразі сучасне регулювання любительського рибальства являє собою ряд підзаконних нормативно-правових актів, які значно застаріли. У свою чергу, науковці, для вирішення досліджуваного питання пропонують два способи: перший – залишити дане регулювання чинним та без змін. Проте перспективи у цьому не існують, оскільки, аналізуючи норми у частині організації любительського та спортивного рибальства, можна побачити, що вони не тільки протирічать чинному законодавству, а й не дозволяють суб'єктам господарювання реалізувати право на здійснення господарської діяльності у вигляді впровадження любительського рибальства на засадах спеціального використання водних біоресурсів.

Другий – прийняти нову редакцію постанови Кабінету Міністрів України, «Про затвердження Порядку здійснення любительського і спортивного рибальства», що визначатиме державний контроль за використанням водних біоресурсів при здійсненні любительського рибальства; можливості запобігання нелегальної організації любительського рибальства на платній основі (як спеціального використання водних біоресурсів), а також другорядні питання які є важливими для даного виду природокористування [5, с. 10].

Аналізуючи зазначене вище, можна прийти до висновку, що більш дієвим буде другий спосіб, оскільки саме прийняття нової редакції «Порядку здійснення любительського і спортивного рибальства» буде не лише відповідати нормам чинного законодавства, а й належним чином регулюватиме сферу любительського рибальства, усуне прогалини та протиріччя в ньому.

Проаналізувавши основні нормативно-правові актів, що стосуються питання державного регулювання любительського рибальства в Україні, можна зробити висновок, що воно потребує належного доопрацювання з позиції правового врегулювання. Найважливішими завданнями на сьогодні постає створення відповідної нормативно-правової бази, удосконалення сфери управління любительського рибальства у регіонах країни.

Література:

1. Кузьменко Ю. Г. Сучасний стан та деякі аспекти регулювання аматорського рибальства як істотного чинника антропогенного впливу на іхтіофауну внутрішніх водойм України / Ю.Г. Кузьменко, Т. В. Спесивий // Рибогосподарська наука України. – 2008. – 3. – С. 23-29.
2. Про затвердження Порядку здійснення любительського і спортивного рибальства: Постанова Кабінету Міністрів України від

18.07.1998р. № 1126 [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1126-98-%D0%BF>.

3. Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів: Закон України від 08.07.2011р. № 3677-VI. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/3677-17>.

4. Про затвердження Правил любительського і спортивного рибальства та Інструкції про порядок обчислення та внесення платежів за спеціальне використання водних живих ресурсів при здійсненні любительського і спортивного рибальства Наказ Держкомрибгосп України; Правила від 15.02.1999 № 19 [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0269-99>.

5. Новицкий Р. Рекреационное рыболовство в Украине / Р. Новицкий // Рыбачий вестник. № 3 (126). – 2016. – С. 8-10.

Кольченко Марко Александрович,

Полтавський юридичний інститут

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,

студент 2 курсу

РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Суттєвим кроком до утвердження принципу верховенства права та європейських підходів до осмислення поняття прав людини в діяльності вітчизняних судів стало прийняття Верховною Радою України Закону від 23 лютого 2006 р. «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини». Зокрема, ст. 17 постановила, що «Суди користуються при розгляді справ Конвенцією про права людини (ЄКПЛ) та практику ЄСПЛ як джерелами права»[1]. На той момент постало питання про те, чи є достатні підстави говорити про те, щоб судді безпосередньо користувалися правовими позиціями Європейського суду для обґрунтування своїх рішень. Адже судова практика, навіть ЄСПЛ, не має достатньої юридичної сили в Україні — державі, яка тяжіє до романо-германської правової сім'ї, основним джерелом права якої є нормативно-правовий акт [2, с.33].

Чи не найсуттєвішою проблемою при виконанні Україною рішень ЄСПЛ є не досить правильне трактування у вітчизняній теорії права самого поняття «рішення ЄСПЛ». Так, під даним поняття враховується саме те рішення у справі проти України, в якому зазначено порушення

ЄКПЛ, яке передбачає дружнє врегулювання. Тобто, в кожному з існуючих ситуацій йдеться про рішення, за яким зазначені порушення Україною Конвенції. Відмежовуючи поняття «рішення Суду» лише справами проти України, національне законодавство позбавляє національні суди шансу використати стандарти і принципи ЄСПЛ, що містяться у рішеннях справ громадян інших держав проти держав [3, с.288]. Питання використання практики щодо звернень громадян інших держав у справах проти інших держав є актуальною і на сьогодні.

Практика національних судів має приклади, коли суди робили посилання на практику ЄСПЛ як на авторитетне джерело права у винесенні рішень ще задовго до Закону 2006 р. В 1999р. Конституційний Суд України вперше користується рішенням ЄСПЛ у справі щодо застосування смертної кари[3]. В даній справі використовується практика ЄСПЛ для наголошення на невідповідності смертної кари положенням Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. Тобто, практика ЄСПЛ тлумачить положення Конвенції та інших програмових документів для того, щоб судовим інстанціям держав було простіше керуватися даною судовою практикою. Таким чином, практика ЄСПЛ на той момент становила ідеологічно-правову основу для здійснення правосуддя в Україні. Відповідне положення було фактично закріплене в ряді постанов Пленуму Верховного Суду України. Наприклад: у постанові від 27 лютого 2009 р. № 1 «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи» зазначив, що, враховуючи положення ст. 9 Конституції та беручи до уваги ратифікацію Конвенції та прийняття Закону № 3477-IV, суди повинні застосовувати Конвенцію і рішення Європейського суду як джерело права [4].

Новелою в українському судочинстві стали зміни в 2017 р. Цивільно-процесуального кодексу, який ч.4 ст.10 остаточно закріпив рішення ЄСПЛ як джерело права для здійснення правосуддя в українських судових інстанціях [5]. Йдеться саме про зміну способу суддівського мислення, приклади чого ми вже сьогодні можемо бачити у практиці Верховного Суду, який повсякчас при розгляді та вирішенні справ інтерпретує ті чи інші положення вітчизняного законодавства крізь призму природноправових підходів, відбитих у ЄКПЛ та практиці ЄСПЛ.

Отже, на сучасному етапі можна говорити про те, що, пройшовши декілька етапів свого розвитку, практика ЄСПЛ стала в національній правовій системі України не тлумаченням положень фундаментальних

документів про права людини, а повноцінним джерелом права, з яким суди України мають обов'язково рахуватися при провадженні справи та винесенні вердиктів.

Література:

1. Про виконання рішень і застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лют. 2006 р. № 3477-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>.

2. Константи́й О. В. Практика Європейського суду з прав людини як джерело судового правозастосування Верховного Суду України / О. В. Константи́й // Вісник Верховного Суду України. – № 1 (137). – 2012. – С. 33–36.

3. Рішення Конституційного суду України у справі № 1-33/99 (справа про смертну кару) від 29 груд. 1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v011p710-99>.

4. Постанова Верховного суду України від 27.02.2009 N 1 «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_001700-09

5. Цивільний процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України: кодекс від 18.03.2004, редакція від 04.11.2018 [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>

Костенко Любов Олексіївна,

*завідувач сектору у справах сім'ї, молоді та спорту
Полтавської райдержадміністрації*

СВІТОВІ МОДЕЛІ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Молодіжна політика своїм корінням сягає глибини віків. Деякі дослідники вважають, що новітня історія розробки і вжиття конкретних заходів з боку держави, які б регулювали умови досягнення молоддю «дорослого» статусу та порядок його визнання, сприяли б її входженню у самостійне життя, розвивалася у Великій Британії в XVI ст. Іншим прикладом, намагання держави регулювати взаємовідносини з молодим поколінням є історія законодавства Німеччини, зокрема, поява у 1839 р. у Пруссії, так званого, регулятиву стосовно праці молодих робітників на фабриках.

Проте, говорити про комплексність поняття «молодіжна політика» як про цілісну політико-правову й організаційно-управлінську систему, що має відповідне ресурсне забезпечення, у тому числі професійно підготовленими кадрами задля практичної реалізації прав, свобод і потреб молоді - стало можливим лише у 60-70 роки ХХ сторіччя. Саме в цей період у більшості західних країн молодіжна політика почала виділятися у окремих, самостійний напрям діяльності держави. Це відбувалося під впливом економічної кризи, що негативно впливало на такі традиційні суспільні інститути соціалізації молодого покоління, як сім'я, школа, зайнятість.

Практичне здійснення молодіжної політики в конкретній державі зумовлюються багатьма складовими суспільства, зокрема, політичною системою та соціальною політикою. Це спричинило формування значної кількості теоретичних моделей, що побудовані на основі практичного досвіду реалізації молодіжної політики країн світу. Науковцями узагальнено значну кількість спільних, відмінних рис та зведено їх у відповідні класифікації. Найпоширенішим є розрізнення неоконсервативної та соціал-демократичної моделей.

Неоконсервативна модель характеризується першочерговою турботою державних органів про соціально незахищені й так звані «неблагонадійні» групи молоді. Вона характеризується достатньо активним втручанням держави у відносини суспільства і молоді. Але молоді тут відведено роль споживача послуг, а не активного учасника процесу. Фактично держава бере на себе обмежене коло обов'язків та вживає заходів щодо підтримки соціально незахищених категорій молоді. Для цієї моделі є характерним жорсткий контроль над порядком витрачання коштів і одержуваної допомоги. Таким чином, державою регулюються лише окремі аспекти соціального становища цього соціального прошарку. Типовими представниками такої моделі молодіжної політики є США та Італія. Пріоритетними завданнями молодіжної політики за такої моделі є задоволення нагальних соціальних потреб молоді.

Яскравим прикладом такої моделі є політика США, так, у прийнятій в 1980р. «Президентській ініціативі про освіту і працевлаштування молоді» було висунуто завдання «розширення можливостей працевлаштування молодих людей, які найперше цього потребують». З метою надання соціальної допомоги молоді у США була створена мережа соціальних агентств. Також було створено спеціальні комплексні центри з широким обсягом різноманітних послуг. Наочним прикладом може бути створений ще в 1972 р. Центр альтернатив для молоді «Door» («Двері»), який фінансується за

рахунок держави і надає молоді послуги, що передбачені комплексною програмою здоров'я; консультації стосовно роботи, догляду за дітьми, освіти, правових питань, занять спортом, мистецтвом тощо. Але сама молодь у роботі таких державних структур участі не бере. Отже, модель молодіжної політики США передбачає державне регулювання процесу вирішення молодіжних проблем на досить обмеженому рівні.

Друга модель - соціал-демократична (в більшості європейських країн: Австрія, Німеччина, Португалія, Фінляндія, Швеція), за якої держава практично бере на себе відповідальність за розв'язання майже всіх проблем молоді в соціально-економічній, культурно-духовній сфері та у сфері молодіжного руху. Ця модель відрізняється визнанням відповідальності держави за інтеграцію молоді в суспільство і переходом від допомоги окремим категоріям до підтримки молоді в цілому. У цьому варіанті розробляються і реалізуються соціальні програми, спрямовані на всі категорії молодих людей. Зазначена модель ґрунтується на ключовій ролі держави і структур громадянського суспільства у сфері молодіжної політики. Країни, які можуть служити прикладом державного формулювання загального напрямку, цілей і пріоритетів молодіжної політики, але де головна роль в її реалізації відведена місцевому самоврядуванню і громадським організаціям, – це Великобританія і Швеція. Ця модель характеризується активною взаємодією держави з молодіжними організаціями, соціальними групами, широким представництвом молоді в державних структурах, що опікуються молодіжною проблематикою.

Виходячи із соціально-економічних особливостей українців, можна стверджувати, що неконсервативна модель молодіжної політики не є органічною та адаптивною до вітчизняних умов і не може застосовуватися в Україні. А ось щодо соціально-демократичної моделі державної підтримки молоді, то вона може стати найбільше сприятливою для впровадження та реалізації інноваційності молоді в Україні як джерела соціокультурних перетворень.

Така класифікація моделей молодіжної політики є далеко не єдиною, актуальною також є класифікація моделей за країнами-форматорами, за якою виділяють шведську, американську та німецьку моделі (табл. 1).

Таблиця 1. Світові моделі молодіжної політики

Країна	Суть	Особливості
--------	------	-------------

Швеція	Значне втручання у відносини молоді та суспільства	Ґрунтується на соціальній роботі в комунах і спеціально створених органах, що мають координаційні повноваження та специфічні сфери прямого управління. Вплив держави на вирішення молодіжних проблем найперше здійснюється через фінансування та іншу діяльність щодо створення умов для нормального розвитку кожної молоді
США	Обмежена участь держави в житті молоді, що зводиться до вирішення незначної частини наявних проблем.	Зводиться до гарантування прав та вжиття заходів стосовно соціально незахищених і уразливих категорій молоді. При цьому до уваги беруться лише окремі нагальні аспекти, що стосуються проблем зазначеної категорії населення.
Німеччина	Баланс державної та громадської участі	Заснована на поєднанні соціал-демократичних (збереження соціального виміру, активна політика щодо забезпечення основних прав, превентивна робота щодо правопорушень, захист та розвиток соціальних здобутків) та ліберальних засад (заходи превентивного, компенсаційного, а також субсидіарного спрямування).

Узагальнюючи світову практику, концептуальні конструкти, сформовані світовими науковцями варто акцентувати увагу на тому, що питання молодіжної політики досліджувались багатьма фахівцями у галузі гуманітарних наук, зокрема, державного управління, філософії, педагогіки, політичних наук, юриспруденції.

Відчутний вплив інтеграційних, децентралізаційних перетворень, впровадження реформ публічного управління та зовнішні загрози цілісності держави, об'єктивно зумовлюють перегляд наукових підходів до розробки нових напрямів молодіжної політики, форм та методів роботи із молоддю, з метою її ефективної соціалізації у суспільстві.

Усі ці виклики, в першу чергу, відображаються на місцевому рівні, де представники органів місцевого самоврядування кожного дня мають комплексно вирішувати великий перелік завдань, що спрямовані на практичну роботу із молоддю, саме цим і відрізняється наше дослідження.

Українське суспільство знаходиться на етапі глибинних політичних, науково-технічних, соціокультурних та економічних трансформацій, провідним фактором яких є гуманізація та демократизація усіх сфер суспільного життя. За таких умов актуальним постає питання розробки дієвих механізмів активізації молоді, визначення пріоритетні напрямків цього сектора діяльності держави.

Література:

1. Бородін Є. І. Загальнодержавна молодіжна програма в Україні в контексті удосконалення механізму державної молодіжної політики. Публічне адміністрування: теорія та практика: електрон. зб. наук. праць. 2011. № 1. URL: <http://www.dridu.dp.ua/zbirmik/2010-01/index.html>.
2. Гуцалова М. В. Європейський досвід реалізації молодіжної політики. Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Сер.: Політологія. 2013. Т. 212, Вип. 200. С. 97–100. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdupol_2013_212_200_21.
3. Молодіжна політика Європейського Союзу. Перспективи та шляхи запровадження в Україні. Донецьк: ДНУ, 2011. 104 с.

Крамаренко Валентина Валеріївна,

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
студент юридичного факультету*

Теремцова Ніна Володимирівна,

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
кандидат юридичних наук, доцент кафедри теорії права і держави
Orcid id: 0000-0001-6783-9781*

РОЗВИТОК ІНСТИТУТУ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УМОВАХ РОЗБУДОВИ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ ДО ПРАВА ЄС

Інститут юридичної відповідальності безпосередньо пов'язаний з функцією держави з охорони правопорядку і є втіленням прав та свобод людини й громадянина до соціальної дійсності, оскільки при реалізації норм про відповідальність відбувається безпосереднє втручання держави в сферу юридично закріплених прав, свобод і законних інтересів індивідів. Юридична відповідальність – це вид соціальної відповідальності, що полягає в застосуванні державою до правопорушника певних заходів примусу, передбачених санкціями правових норм. Єдиною підставою для юридичної відповідальності є склад правопорушення. Якщо поведінка суб'єкта не має ознак правопорушення, то ця особа не підлягає юридичній відповідальності.

З однієї точки зору, юридична відповідальність є одним із примусових заходів впливу, а з іншого – засіб самозахисту суспільства від посягань на його основні засади. Здійснюючи правомірну поведінку, суб'єкт отримує низку переваг: інші суб'єкти зобов'язані

сприяти його діям або не втручатися у них; у разі невиконання ними своїх обов'язків держава через примус забезпечує відновлення порушеного права і виконання обов'язків.

В юридичній науці, донині залишається спірним питання щодо поняття юридичної відповідальності. Розглядаючи категорію позитивної юридичної відповідальності, часто випускають з поля зору тісний контакт позитивної юридичної відповідальності з іншими формами соціального регулювання такими, як: мораль, етика, звичаї, тощо.

Щоб дослідити явище, яке має назву «перспективною (позитивною) юридичною відповідальністю», на думку В. В. Лазарєва, необхідно переробити понятійний апарат (оскільки два зовсім різні правові явища називаються майже однаково) та розглядати всі пов'язані з цим питання не разом з юридичною відповідальністю, а у зв'язку з правомірною поведінкою. [1]

Позитивна відповідальність це явище соціальне, а не правове, оскільки вона не має ознак формальної визначеності, державної примусовості та процесуальної форми реалізації. В якості підтвердження посилаються на зарубіжне право, якому невластива позитивна відповідальність. Хоча визначений зміст, що лежить в ідеї такої відповідальності, все ж таки є. Що стосується цивільно-правових, торговельних, комерційних відносин, то цей зміст, як показує зарубіжна і міжнародна комерційна практика, прекрасно реалізується через принципи сумлінності й чесної ділової практики. [3]

Через позитивну відповідальність відображується її демократичний характер і творча роль. А також зазначають, що саме вона впливає на виховання майбутнього.

Відповідальність передбачає не тільки еталон поведінки, закріплений в нормах права, і санкції за її порушення, але й реалізацію цього еталону в фактичній поведінці із застосуванням відповідних заходів заохочення, а також оцінку наслідків такої реалізації; але при цьому в понятті на стадії реалізації (застосування) вказується лише позитивний аспект (застосування відповідних заходів заохочення). У подальшому В. С. Венедиктов, який запропонував таку думку, визначає юридичну відповідальність як правовий засіб, спрямований на забезпечення виконання обов'язків, договірних зобов'язань. [2]

Підсумовуючи вищесказане, слід відзначити, що мета перспективної відповідальності – це, насамперед, відновлення порушених прав та інтересів потерпілих осіб, а також загальна превенція (попередження) інших правопорушень; вплив на свідомість правопорушника; моральна перебудова особи; формування в людини

настанови на правомірну поведінку надалі; виховний вплив на інших людей з метою попередження правопорушень з їхнього боку.

Література:

1. Общая теория права и государства: Учебник / Под ред. В.В. Лазарева. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Юрист, 1996. – 472 с.

2. Теоретические проблемы юридической ответственности в трудовом праве [Текст] / В. С. Венедиктов. - Х. : КОНСУМ, 1996. - 136 с.

3. Теремцова Н.В. Особливості юридичної відповідальності у контексті правомірної та протиправної поведінки: соціальний аспект. //Соціологія права. Науково-практичний журнал № 1-2(7-8), 2014. Вид. Інститут законодавчих передбачень і правової експертизи. –К. 2014. – 159 с. – С.111-117. Фахове видання.

4. Теремцова Н.В. Теоретико-методологічні проблеми змісту юридичної відповідальності.//Матер.доп. укладено за матер. Міжнар. наук.-практичн. конференції «Соціолого-правові та теоретико-методологічні засади розвитку галузевої структури права». – м. Київ, Україна / Київ.нац. унів. ім. Т. Шевченка, юрид.фак., кафедра теорії права та держави; Асоц. українських правників; Центр польського права, – 20 квітні 2016Фр. Вид: Видавничий дім «АртЕк». –м. Київ, Україна. – С. 67-69. –76 с.

5. Теремцова Н.В. Проблема існування позитивної відповідальності в умовах сучасного державотворення в Україні. Малий і середній бізнес. Економіко-правовий науково-практичний журнал «Право, Держава, Економіка». № 1-2 (64-65), –2016, Вид. Навч.-конс. Центр в Інституті законодавчих передбачень і правової експертизи. – К. 2016. – С. 73-80. – 128с. Фахове видання.

Криницький Ігор Євгенович,

Полтавський юридичний інститут

*Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
доктор юридичних наук, професор, старший науковий співробітник*

СТРУКТУРА ПОДАТКОВОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ: НА ШЛЯХУ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ ЗАКОНОДАВЧОГО ПРОЕКТУВАННЯ

Прийняття в 2010 році Податкового кодексу України дозволило створити оптимальну для свого часу законодавчу модель, досягнути максимально можливого рівня переробки, об'єднання та уніфікації нормативного матеріалу. В результаті цієї кодифікації ми отримали новий, інтегруючий нормативно-правовий акт, який ексклюзивно та

системно регулює суспільні відносини в сфері оподаткування. Водночас, підбиваючи підсумки впровадження ПК України, можна констатувати, що сподівання, які на нього поклалися не виправдалися. В експертному середовищі практично не викликає заперечень теза про недосконалість цього кодифікаційного акту. Вітчизняний законотворець розуміє ситуацію, яка склалася в цій сфері, зміни та доповнення до тексту Кодексу на цей час внесені 125 законами, часто мають масштабний характер. Водночас, слід наголосити, що ситуація в зазначеному аспекті не покращується, він залишається чи не самим суперечливим кодексом нашої держави. Відповідно, вдосконалення ПК України є нагальним завданням сьогодення, при цьому законотворча робота повинна мати комплексний характер, адже вади аналізованого акту стосуються як змісту Кодексу, так і його форми та структури.

Побудова кодифікованого акту повинна відбивати об'єктивні зв'язки всередині системи права. Структура відповідного кодифікованого акту в ідеалі має співпадати з системою галузі (підгалузі, інституту) права [1, с.185]. Наразі вітчизняні реалії дозволяють нам констатувати, що окреслений формат фактично ігнорується не тільки на рівні податкового законодавства. Поділ галузі (підгалузі) права (на Загальну та Особливу частини) знайшов своє відбиття тільки у двох чинних кодексах (Кримінальному кодексі України та Кримінально-виконавчому кодексі України). Раніше подібний підхід реалізовувався ще й у першому Бюджетному кодексі України [2]. Взагалі, поділ кодифікованих актів на частини рідко зустрічається, враховуючи на те, що: а) він застосовується тільки щодо кодексів, а їх у порівнянні з іншими нормативно-правовими актами доволі мало; б) не у всіх кодексах реалізовано таке групування. Окреслене структурування (його ще називають юридичною графікою [3, с.128; 4, с.36]) є об'єктивною потребою. Мовний інструментарій та рубрикація нормативних приписів становлять внутрішню форму будь-якого законодавчого акту. При цьому поділ закону на статті, розділи, глави, частини має спиратися на матеріальні підстави – предмет регулювання, систему права, на різні сторони, елементи правовідносин (суб'єкти, їх права і обов'язки, об'єкти та ін.) [5, с.312]. Поділ законодавчого матеріалу на загальну та особливу частини в кодифікованому акті є результатом прийому законодавчої техніки «винесення за дужки». При такому розподілі загальна частина є системою загальних положень, винесених за дужки по відношенню до положень особливої частини [6, с.141]. Саме така пандектна структура кодексу (широко використовується в країнах ЄС, що спираються на

німецький досвід законопроекування) може слугувати базою для формування загальної моделі кодексу України. Водночас, її беззастережне застосування до процесуально-матеріального правового регулювання загострить існуючі проблеми. Так, якщо ми звернемося до Бюджетного та Податкового кодексів України, то їх структурування за сучасних умов краще здійснювати виходячи з формування трьох частин: Загальної, Особливої, Процесуальної. В такому разі зазначені акти будуть в повній мірі відповідати системі «змішаних» підгалузей фінансового права (бюджетному та податковому праву).

У контексті архітектури ПК України доцільно згадати й про такий елемент (спеціально-юридичний прийом) кодифікаційної техніки як преамбулу (від лат. *praebul* – той що попереду). Вона застосована законодавцем у 6 кодексах України з 22 чинних на цей момент. Аналізована вступна частина є доволі вагомим інструментом. Преамбула не тільки розміщується на початку тексту, вона задає «тональність», визначає загальну змістовну спрямованість акту. В ній фіксується мета, завдання, мотивація рішення про прийняття нормативно-правового акту. Творчу роботу з проектування кодексу варто починати саме з формулювання в преамбулі ідеї, що слугуватиме його фундаментом. Вважаємо, що вона повинна стати обов'язковим елементом вітчизняної кодифікаційної техніки і зазначена позиція потребує законодавчого закріплення. В такому разі буде належним чином врахована як специфіка та значимість кодексів, так й особливості преамбули. Додатковим фактором на користь необхідності включення преамбули до тексту ПК України, може слугувати покладення на неї своєрідної узгоджуючої функції. Так, за наявності низки протиріч між Бюджетним та Податковим кодексами нашої держави, відсутності єдиного фінансового галузевого кодексу саме преамбули цих кодифікованих актів були б вагомим важелем гармонізації фінансово-правового регулювання. В свою чергу, у разі розширення спеціалізації кодексів, наприклад, прийняття окрім ПК України, ще й Податково-процесуального кодексу України, їх преамбули можуть слугувати «компенсуючим» інструментом, спрямованим на усунення (згладжування) розбіжностей та суперечностей. З одного боку – вони сприятимуть об'єктивному розмежуванню законодавчого регулювання, з іншого боку – дозволять узгодити їх позиції, як «родинних» кодексів.

Одним із нагальних завдань вітчизняного законодавця повинно стати знаходження оптимального варіанту структури ПК України. Його ефективна побудова призведе до балансу законодавчого масиву, до суттєвого зменшення рівня нормативної контраверзи. Задля

усунення існуючих проблемних моментів законотворцю варто продовжити роботу з вдосконалення ПК України і передусім здійснити його невідкладну та суттєву ревізію. Концепція податкового законодавства, зокрема, має передбачати поділ кодексу на Преамбулу, Загальну, Особливу та Процесуальну частини.

Література:

1. Барсукова В.Н. Основы структурирования кодифицированных актов / под ред. И.Н.Сенякина. – М.: Статут, 2011. – 207 с.
2. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2001. № 37 – 38. Ст.189.
3. Власенко Н.А. Язык права: Монография. – Иркутск: Восточно-Сибирское книжное издательство, АО «Норма-плюс», 1997. – 176 с.
4. Томин В.А. Юридическая техника: учебное пособие. – СПб.: Санкт-Петербургский юридический институт (филиал) Академии Генеральной прокуратуры Российской Федерации, 2015. – 84 с.
5. Загальна теорія держави і права: Підручник для студентів юрид. вищих навчальних закладів / М.В.Цвік, О.В.Петришин, Л.В.Авраменко та ін.; За ред. М.В.Цвіка, О.В.Петришина. – Х.: Право, 2009. – 584 с.
6. Законодательная техника: Научно-практическое пособие / Под ред. Ю.А. Тихомирова. – М.: Городец, 2000. – 272 с.

Кундіренко Олександра Олегівна,

Полтавський юридичний інститут

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПОРУШЕННЯ ПРАВА НА ПРИВАТНІСТЬ ЗАСОБАМИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

На сьогоднішній день засоби масової інформації (далі – ЗМІ) відіграють чималу роль у суспільстві та безпосередньо впливають на життя людини. Говорячи про це, неможливо не стикнутися з такими ключовими поняттями, як свобода слова, думки, право на поширення інформації тощо. Саме ст. 34 Конституції України визначає, що кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію в будь-якій формі [1]. Проте не завжди ЗМІ визначають межі приватного життя особи та поширенням інформації про неї.

Вивченням даного питання займалися такі вітчизняні дослідники, як: О. Сорокін, О. Костенко, О. Соснін, О. Костюченко, В. Бобрик, Н.Петрова, В. Якубенко, О. Романюк, М. Мирний. Як зазначає О. Сорокін, актуальною є проблема щодо широких можливостей для порушення конфіденційності приватного життя та незаконного збирання інформації, тому варто зазначити, що питання інформаційного простору, гарантій прав людини, доступу до

інформації та захист персональних даних вимагають встановлення відповідностей до права Європейського Союзу [2].

Заборона свавільного втручання ЗМІ у приватне життя людини закріплене на законодавчому рівні. Захист права на приватність чітко визначена у ст. 3 ЗУ «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» [3], ст. 32 Конституції України [1], а також у п. 3 Етичного кодексу українського журналіста, в яких зазначено про заборону використання ЗМІ для втручання приватне життя особи та поширення конфіденційної інформації про неї без безпосередньої згоди на це особи [4].

Звісно, є певні виключення. Мова йде про публічних осіб та суспільно значущі теми. ЗМІ мають право втручатися у приватне життя публічних осіб без їхньої згоди тільки тоді, коли існує значний суспільний інтерес, який виправдовує оприлюднення такої інформації, що доводять прецеденти Європейського суду з прав людини. Як зазначає О. Костюченко, таке втручання повинно бути пропорційним і не виходити за межі того, що є необхідним для задоволення правомірного суспільного інтересу [5].

Дослідник О. Костюченко зазначає про аналіз рішень Європейського суду з прав людини юристом О. Бурмагіним, який дійшов висновку про існування певної шкали «рівня критики публічних осіб». Відповідно до цього, найменший рівень захисту від втручання в приватне життя мають політики, а найбільший – пересічні фізичні особи [5].

О. Костенко говорить про актуальну проблему в Україні щодо свободи слова, яка сьогодні існує у вигляді свавілля журналістів, створюючи ілюзію свободи слова [6].

О. Костюченко у своїй праці висловив думку, що журналісти все частіше порушують етичні принципи під час підготовки матеріалу, який, насправді, не має суспільної значущості [5].

Як показує практика, журналісти часто перетинають межу, маючи на меті отримати сенсацію, порушуючи тим самим професійні стандарти та журналістську етику. Щоб цього не допустити, необхідно дотримуватися етичних стандартів приділяти найбільшу увагу основному завданні, тобто поширення суспільно важливої інформації.

Також О. Костюченко зазначає, що справжній журналіст повинен завжди вирішувати дилему під час збирання і публікації певного матеріалу – право аудиторії на отримання інформації чи право особи на таємницю приватного життя [5].

Частіше всього журналісти порушують право на приватність стосовно втручання на приватну територію осіб, поширення

конфіденційної інформації, зйомка осіб без їх згоди, публікації суспільно не значущої інформації, яка може зіпсувати репутацію особи тощо.

Отже, ЗМІ є суспільно важливими, проте доволі часто відбувається порушення права на приватність, що є недопустимим відповідно до законодавства України.

Науковий керівник: к. ю. н. Прохазка Г. А.

Література:

1. Конституція України [Електронний ресурс]. – 1996. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

2. Соснін О. Медіа формують, як із пластиліну, суспільну думку [Електронний ресурс] / О. Соснін // Журнал Верховної Ради України « Віче» – Режим доступу: <http://veche.kiev.ua/journal/124/>.

3. Закон України «Про друковані засоби масової інформації (преси) в Україні» [Електронний ресурс]. – 1993. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2782-12>.

4. Етичний кодекс українського журналіста [Електронний ресурс]. – 1993. – Режим доступу: <http://www.cje.org.ua/ua/code>.

5. Костюченко О. Право на приватне життя людини та суспільна значущість теми: як не перейти межу журналістам у підготовці матеріалів // Права людини та мас-медіа в Україні: Збірник конспектів лекцій [Тексти] / Авт. Ікол. – За ред. Виртосу І., Шендеровського К. – Київ: Інститут журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка. 2018. – С. 72-80.

6. Костенко О. Свобода слова без культури – це свобода зловживання словом [Електронний ресурс] / О. Костенко – Режим доступу: <http://www.vsim.org/2008/svoboda-slova-bez-cultury/>.

Кураташвили Анзор Альфредович,

*доктор экономических наук (юрист и экономист – менеджер),
профессор факультета бизнестехнологий Грузинского технического
университета, Вице-Президент Международной Академии социально-
экономических наук, Вице-Президент Международной Академии
политического менеджмента, Академик Международной Академии
Юридических наук, Действительный член
Нью-Йоркской Академии наук (Тбилиси, Грузия)*

СОЦИАЛЬНЫЙ КРИТЕРИЙ ЭФФЕКТИВНОГО ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ГОСУДАРСТВА И НЕОБХОДИМОСТЬ ЕГО

ОТРАЖЕНИЯ В НАЦИОНАЛЬНОЙ ПРАВОВОЙ СИСТЕМЕ И В ПРАВЕ ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА

Определение критерия эффективного функционирования общества и государства, и его отражение в Национальной правовой системе, имеет принципиальное значение, как с точки зрения определения целевой направленности функционирования общества и государства, так и с точки зрения необходимости адаптации Национальной правовой системы с Правом Европейского Союза.

Важно здесь особо отметить, что Право Европейского Союза, безусловно, учитывает необходимость защиты прав, свобод и интересов каждого человека, что не может подлежать сомнению.

Однако, в цивилизованных государствах, каковыми принято называть развитые капиталистические страны, несмотря на их развитость в научно-техническом, технологическом и экономическом плане, а также несмотря на высокий уровень благосостояния народа, наряду с высокой степенью защиты прав и интересов человека, всё-таки традиционно господствует экономическая целевая направленность – деньги, прибыль, капитал – как критерий оценки функционирования общества и государства.

Следовательно, в развитых капиталистических странах фактически имеет место противоречие, с одной стороны, между социальным критерием функционирования общества и государства – с точки зрения учёта необходимости защиты прав, свобод и интересов каждого человека в обществе и в государстве, и, с другой стороны, между господствующим экономическим критерием оценки функционирования общества и государства.

В связи с вышеотмеченным, необходимо обратить внимание на то, что, несмотря на определённую защищённость в капиталистическом мире – прав, свобод и интересов человека, в основе функционирования капитализма (в том числе, и развитого капитализма), лежит всё-таки так называемая «невидимая рука» Адама Смита [1, с. 332], т.е. нацеленность на прибыль.

Вместе с тем, именно в этой связи важно обратить внимание на научно обоснованное утверждение профессора Альфреда Кураташвили, который отмечает следующее:

«Рассуждая об «идее» так называемой «невидимой руки» Адама Смита, необходимо отметить, что хотя без наличия прибыли не может быть реализации социальной цели – не может быть реализации интересов народа, но это вовсе не оправдывает самоорганизацию

рынка, ибо прибыль в Истинно человеческом обществе и в Истинно человеческом государстве должна быть получена не за счет ограбления и порабощения людей, а за счет талантливого и эффективного управления экономическими процессами и общественно-государственной системой в целом.

Следовательно, никак нельзя согласиться с пониманием и трактовкой так называемой «невидимой руки» Адама Смита, согласно которому, будто бы, по ошибочному утверждению самого Адама Смита, получение максимальной прибыли автоматически решает социальные проблемы – будто бы так называемая «невидимая рука» Адама Смита решает проблемы реализации интересов народа (?!)» [2, с. 69].

Исходя из вышеизложенного, логически следует, что любое государство, реально нацеленное на реализацию интересов народа и служащее интересам народа, в качестве главного критерия эффективного функционирования общества и государства должна определить социальный критерий, основанный на принципиально новом научном направлении и на принципиально новой научной теории – на Философии социальной цели, созданной профессором Альфредом Кураташвили [3; и др.], а также на созданной мной научной теории – на Теории социальной прибыли [4; 5; и др.].

Притом, социальный критерий эффективного функционирования государства необходимо отразить в Национальной правовой системе, и данный критерий должен найти свое отражение также в Праве Европейского Союза.

Література:

1. Смит Адам. (1962). Исследование о природе и причинах богатства народов, М., «Соцэкгиз», 1962. – 684 с.

2. Кураташвили Альфред А. «Невидимая рука» Адама Смита и современные проявления капитализма (?!). Международный Научно-Аналитический журнал «Экономисти», 2019, №1. Том XV. (ERIH PLUS). Институт экономики имени П. Гугушвили Тбилисского государственного университета имени Ив. Джавахишвили. Издательство Института экономики имени П. Гугушвили ТГУ. Тбилиси, 2019, с. 63-77.

3. Кураташвили Альфред А. Философия социальной цели. Принципиально новое научное направление – исходная теоретическая основа формирования и функционирования истинно человеческого общества и государства (монография на грузинском, английском и русском языках). Тбилиси: Международное издательство “Прогресс”, 2003. – 352 с.

4. Кураташвили Анзор А. Теория социальной прибыли – принципиально новое направление в науке государственного

управления. Научные изыскания в государственном и муниципальном управлении. (Киев, Украина). Сборник научных трудов. Выпуск 1/2011. Киев – 2011, с. 89-95.

5. Кураташвили Анзор А. Социально ориентированная рыночная экономика и влияние правового фактора на ее эффективное функционирование (монография на грузинском языке). Тбилиси: Международное издательство «Прогресс», 2008. – 240 с.

Лемешко Александр Миколайович,

Директор Полтавського юридичного інституту

*Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
кандидат юридичних наук, доцент*

РЕФОРМА КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА. ЯКИМ БУДЕ НОВИЙ КРИМІНАЛЬНИЙ КОДЕКС 2020 РОКУ?

12-13 вересня, на базі однієї з наукових конференцій в м. Яремче, відбулось перше засідання Робочої групи з питань розвитку кримінального права Комісії з питань правової реформи (склад визначено указом Президента України). Друге засідання відбулось 19-20 вересня, знову на базі наукової конференції в м. Львові. Третє засідання планується провести на базі Міжнародної науково-практичної конференції «Концептуальні засади нової редакції Кримінального кодексу України», яка буде відбудеться 17-19 жовтня 2019 року у м. Харкові.

Як слушно зауважує Микола Хавронюк, який активно висвітлює діяльність робочої групи, попри назви робочої групи і Комісії, реформувати та розвивати збираються, саме кримінальне законодавство. Проте, це має вплинути і на розвиток науки кримінального права. Розробники виходять з того, що мову кримінального закону слід змінити, щоб він став більш ясним і зрозумілим, кількість видів покарань буде зменшена, від додаткових покарань пропонується відмовитися на користь заходів безпеки, а пробачення наблизити до покарання. Які висновки можна зробити на підставі проведених засідань:

1) створена потужна група висококваліфікованих науковців на чолі із доктором юридичних наук, професором Ю.В.Бауліним. Зібрані дані про понад 600 науковців зі спеціальності 12.00.08, які захистили дисертації після 2000 року.

2) готується три кодекси - новий Кримінальний кодекс, а не оновлена редакцію чинного КК 2001 року), також Кодекс про проступки (сфера кримінального законодавства) і Кодекс про порушення (сфера адміністративного законодавства),

3) створена попередня модель Загальної частини КК:

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Книга 1. Кримінальний закон

1.1. Вихідні положення

1.2. Принципи кримінального закону

1.3. Роз'яснення термінів кримінального закону

1.4. Правила кримінально-правової кваліфікації

1.5. Чинність і дія кримінального закону

Книга 2. Злочин

2.1. Поняття злочину і складу злочину. Категорії злочинів

2.2. Суб'єкт злочину

2.3. Вина. Невинне заподіяння шкоди (казус). Юридична і фактична помилка [Варіант Суб'єктивна сторона]

2.4. Незакінчений злочин

2.5. Співучасть у злочині

2.6. Множинність злочинів

2.7. Обставини, що виключають злочинність діяння

Книга 3. Правові наслідки злочину

3.1. Поняття і види правових наслідків злочину

3.2. Обставини, що унеможливають настання правових наслідків злочину (декриміналізація діяння, смерть особи, неможливість винесення і виконання вироку через спливу строку давності, дипломатичний чи інший імунітет, відсутність вимоги потерпілого у справах приватного обвинувачення)

3.3. Спеціальні підстави звільнення від покарання (добровільна видача предмета, обіг якого заборонений, та ін.)

3.4. Покарання за злочин

3.4.1. Загальні положення про покарання

3.4.2. Види покарань за злочин

3.4.3. Правила призначення покарання

3.4.4. Пробація

3.4.5. Звільнення від покарання, звільнення від відбування покарання та заміна покарання більш м'яким. Амністія і помилування

3.5. Спеціальна конфіскація, заходи безпеки і кримінально-правова реституція

3.5.1. Спеціальна конфіскація

3.5.2. Заходи безпеки медичного характеру і примусове лікування

- 3.5.3. Інші заходи безпеки
- 3.5.4. Кримінально-правова реституція
- 3.6. Правила поєднання покарань і заходів безпеки
- 3.7. Реабілітація та її строки
- 3.8. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб

3.9. Особливості правових наслідків злочину щодо окремих категорій осіб

3.9.1. Особливості покарання та інших правових наслідків злочину щодо неповнолітніх і молоді

3.9.2. Обмежувальні заходи щодо осіб, які вчинили домашнє насильство

3.9.3. Особливості покарання і пробації щодо вагітних жінок та осіб, які піклуються про малолітніх дітей

3.9.4. Особливості покарання та інших правових наслідків злочину щодо осіб з інвалідністю та захворюваннями

3.9.5. Особливості покарання та інших правових наслідків злочину щодо військовослужбовців

3.9.6. Особливості покарання та інших правових наслідків злочину щодо іноземців та осіб без громадянства, які не проживають постійно в Україні.

4) Вперше пропонується прямо закріпити законодавчо принципи кримінального законодавства, визначення найбільш поширених термінів, правила кримінально-правової кваліфікації, уніфікація кваліфікуючих ознак та типова система санкцій (злочини поділятимуться на 9 чи 10 категорій за критерієм тяжкості шкоди та з переходом на 1-2 ступеня ввєрх чи вниз залежно від кваліфікуючих, особливо кваліфікуючих, пом'якшуючих та особливо пом'якшуючих обставин),

5) інститут звільнення від кримінальної відповідальності пропонується визнати таким, що не відповідає принципу презумпції невинуватості і повинен бути скасований,

6) відповідальність за необережний злочин наставатиме виключно у випадку, якщо у відповідній диспозиції статті прямо згадано про необережне ставлення до наслідків,

7) всі види істотної, значної та тяжкої шкоди пропонується чітко та уніфіковано визначити в законі,

8) у КК пропонується закріпити такі види умислу як раптово виниклий і задалегідь обдуманий, точно визначений і альтернативний, конкретизований і неконкретизований,

9) пропонуються такі види покарань - штраф, позбавлення волі (пропонується збільшити максимальний термін до 30 років та зменшити можливість застосування довічного позбавлення волі), та довічне позбавлення волі,

10) родзинкою модельного варіанту є розділ про особливості правових наслідків злочину щодо окремих категорій осіб – неповнолітніх, осіб, які вчинили домашнє насильство, вагітні жінки та особи, які піклуються про малолітніх дітей, та особи з інвалідністю та захворюваннями. Такий законодавчий поштовх до максимальної індивідуалізації покарання судом слід лише вітати.

Можна виокремити теми, які будуть особливо гостро та складно обговорюватись і вирішуватись у групі. Очевидно це питання закріплення правил кваліфікації, правил застосування закону, побудова та напрямки модернізації Особливої частини нової редакції кодексу, уніфікація санкцій тощо.

Триватиме складна і напружена робота, але процес розпочато, обговорення моделі відбувається активно та прозоро, з залученням провідних вчених-криміналістів, представників органів державної влади, практикуючих юристів та іноземних експертів. Третє засідання дасть новий поштовх для обговорення нового закону, щоб новий КК 2020 був найкращим продуктом та відповідав сучасним стандартам та уявленням про кримінальний закон.

Литовченко Оксана Леонідівна,

*Головне управління статистики у Полтавській області,
головний спеціаліст-економіст*

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У СФЕРІ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах, коли посилюються позиції роботодавців у трудових відносинах, а економічно вразливі позиції найманих працівників постійно слабшають, виняткового значення набуває правове регулювання трудових відносин і зокрема, відносин у сфері зайнятості та працевлаштування.

Зайнятість населення – це система суспільно-економічних відносин між економічно активним населенням, суб'єктами господарювання та державою з приводу участі громадян у суспільно корисній діяльності, що регулюють забезпечення економічно активного населення робочими місцями шляхом різноманітних форм

його участі у суспільному виробництві, а також впливають на відтворення, розподіл та перерозподіл трудової активності населення і таким чином визначають якість життя населення. Ці ознаки свідчать про те, що держава не тільки гарантує право на працю, але й покладає на кожну людину відповідальність за своє майбутнє у професійному відношенні.

Питання, пов'язані з працевлаштування населення, регулюються такими нормативно-правовими актами, як: Конституція України, Кодекс законів про працю України, Закон України “Про зайнятість населення”, Закон України “Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття” тощо.

Однією з основних вад сучасного трудового законодавства взагалі і законодавства, яке регулює працевлаштування населення, є те, що основний нормативно-правовий акт у цій сфері – Кодекс законів про працю України (КЗпП) – орієнтований на регулювання трудових відносин в умовах адміністративно-командної системи керування економікою, тому сьогодні він об'єктивно не може адекватно регулювати трудові відносини і відносини, тісно пов'язані з ними.

Чимало проблем породжує некомплексне реформування трудового законодавства стосовно Кодексу законів про працю як основи, ядра цього законодавства. Його провідна роль майже не відчувається, оскільки прийняті закони з окремих питань регулювання трудових відносин та відносин, тісно пов'язаних з ними, містять норми, які відсутні у кодексі, хоча за логікою значимості останніх їм належало б бути саме у КЗпП.

Важливою проблемою законодавства, яке регулює працевлаштування населення, є багаточисельність та неузгодженість нормативно-правових актів у цій сфері. До того ж воно характеризується нестабільністю, наявністю суперечностей та великої кількості відсильних норм, а також дуже слабким фінансовим підґрунтям та механізмом реалізації окремих норм.

Однією з причин ситуації, що склалася, стали нечіткі законодавчі норми, які регулюють сферу молодіжного працевлаштування.

Крім того, залишаються чинними норми, які дискримінують селян, що мають земельні ділянки та не мають іншої роботи. Закон позбавляє їх права бути зареєстрованими як безробітні.

Проблеми також існують із провадження заходів, спрямованих на гарантування зайнятості вразливих категорій населення, зокрема, осіб з інвалідністю.

Удосконалення регіонального управління зайнятістю населення доцільно здійснити шляхом чіткої координації зусиль місцевих органів

влади, роботодавців, громадських організацій до розробки та реалізації регіональної політики зайнятості.

Література:

1. Про зайнятість населення [Електронний ресурс]: Закон України від 11 серпня 2013 р. № 5067–VI : станом на 06 червня 2019 р. / Законодавство України: [веб-сайт Верховної Ради України]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua>.

Логвін Андрій Олександрович,

*Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
аспірант кафедри кримінального права №1*

ACQUIS COMMUNAUTAIRE ЄС У СФЕРІ ПОРУШЕННЯ ВСТАНОВЛЕНИХ ПРАВИЛ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН, ЇХ АНАЛОГІВ АБО ПРЕКУРСОРІВ

Сформовані історичні традиції розвитку кримінального законодавства в сфері обігу наркотичних та психотропних речовин свідчать на користь соціальної обумовленості відповідальності за порушення правил обігу наркотичних та психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів.

Однак розглянуті процеси розвитку і вдосконалення нормативно-правової бази в сфері легального обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів на території України вказують на актуальність цієї проблеми на етапі будівництва демократичної європейської держави, що вимагає подальшого вдосконалення нормативної бази для приведення її у відповідність до стандартів Європейського Союзу. Саме тому необхідним є подальший пошук шляхів удосконалення антинаркотичного законодавства, створення єдиної, діючої державної адміністративної, кримінально-правової і кримінологічної політики, що дозволила б ефективно реалізовувати всю систему профілактики поширення наркотиків, попередження захворювань на наркоманію і боротьби з наркозлочинністю.

Слід зазначити, що у більшості країн Європи спостерігається тенденція щодо посилення антинаркотичних законів. Проте вітчизняне антинаркотичне законодавство, за оцінками деяких експертів, тільки на 65,0 % співпадає з законодавством Європейського Союзу (далі – ЄС) [1, с. 6].

Діяльність ЄС у сфері протидії нелегальному обігу наркотичних речовин базується на положеннях ст. 83 Договору про функціонування Європейського союзу. Відповідно до зазначеної статті Європейський Парламент та Рада за допомогою директив, ухвалених згідно зі звичайною законодавчою процедурою, можуть встановити мінімальні правила щодо визначення кримінальних злочинів та санкцій у сфері особливо тяжкої злочинності транскордонного змісту, що впливає з природи або наслідків таких злочинів або з особливої необхідності спільно боротися проти них. До сфери такої злочинності належить в тому числі й незаконна торгівля наркотиками [2].

У сфері порушення обігу наркотичних речовин та прекурсорів 25 жовтня 2004 р. було прийнято Рамкове рішення 2004/757/ЈНА, які встановлює мінімальні правила стосовно складових елементів злочинів (ст.2), а також санкцій у сфері незаконного обігу наркотичних речовин [3]. Такий підхід дозволив сформулювати на рівні ЄС загальний підхід щодо боротьби із незаконним обігом наркотиків. У жовтні 2011 р. Комісія прийняла Повідомлення «Про більш рішучу реакцію Європи на наркотики», де визначила нові психотропні речовини (які вже не охоплюються навіть Конвенцією ООН «Про наркотики») як одну з проблем, що потребують жорсткої реакції на рівні ЄС [4]. Тому, у вересні 2013 р. Комісія підготувала проєкт Директиви Європейського Парламенту та Ради про внесення змін до Рамкового рішення 2004/757/ЈНА в аспекті встановлення переліку нових наркотичних речовин [5]. Однак, Директива до даного моменту не була прийнята. З метою ефективного реагування на виклики сьогодення у сфері наркобігу 2012 р. Рада прийняла Стратегію ЄС щодо боротьби із наркотиками на 2013-2020 рр. та План дій ЄС щодо боротьби з наркотиками [6]. Відповідальним за реалізацію політики ЄС у сфері, що розглядається, є Європейський моніторинговий центр з питань наркотиків та наркозалежності (ЄМЦПНН). Правовою основою його діяльності є Регламент Європейського Парламенту та Ради 1920/2006 від 12 грудня 2006 р. [7].

Таким чином, останніми двома десятками років в ЄС відбулося формування політики спрямованої на боротьбу з незаконним обігом наркотичних засобів психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, а також із наркозалежністю в цілому. Протягом цього часу було прийнято систему юридично обов'язкових для імплементації в державах-членах ЄС актів, що запровадили загальноєвропейську систему моніторингу, попередження, виявлення та покарання за порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. Тому, складом

євроінтеграційної політики України у сфері протидії порушенням встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів має бути в тому числі й участь в заходах щодо подолання причин і наслідків незаконної торгівлі наркотичними та психотропними речовинами.

Література:

1. Савченко А. В. Кримінально-правова протидія незаконному обігу наркотиків: міжнародні та національні стандарти / А. В. Савченко, О. М. Стрільців. – Київ: НАВС, 2014. – 146 с.

2. Consolidated Versions of the Treaty on the European Union and of the Treaty on the Functioning of the European Union. // Official Journal of the European Union. – 26 October 2012. – С 326. – 412 р.

3. Council Framework Decision 2004/757/JHA of 25 October 2004 laying down minimum provisions on the constituent elements of criminal acts and penalties in the field of illicit drug trafficking. // Official Journal. – L 335. – 11. 11. 2004. – P. 0008–0011.

4. Communication from the Commission to the European Parliament and the Council. Towards a Stronger European Response to Drugs. – COM (2011) 689/2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/justice/anti-drugs/files/com2011-6892_en.pdf.

5. Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Council Framework Decision 2004/757/ JHA of 25 October 2004 laying down minimum provisions on the constituent elements of criminal acts and penalties in the field of illicit drug trafficking, as regards the definition of drug. – COM (2013) 619 final. 2013/0305 (COD). – 42 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013PC0618&from=EN>

6. EU Drugs Strategy (2013 – 20) (2012/C 402/01) // Official Journal. – С 402. – 29. 12. 2012. – P. 0001 – 0010.

7. Regulation (EC) 1920/2006 of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 the European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (recast). // Official Journal. – L 376. – 27. 12. 2006. – P. 0001 – 0013

Лукань Марія Олександрівна,
*Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
аспірантка кафедри міжнародного приватного права
і порівняльного правознавства*

КОЛІЗІЙНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОЗАДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ В ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІЙ ВЛАСНОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Незважаючи на сучасну уніфікацію правил відшкодування позадоговірної шкоди транскордонних відносин інтелектуальної власності на рівні ЄС, питання пов'язані із з'ясуванням їх сутності та доцільності є актуальними. Особливої актуальності ця тема набуває з огляду на те, що Україна тримає курс на євроінтеграцію, а гармонізація вітчизняного законодавства у сфері інтелектуальної власності з європейськими стандартами є стратегічним питанням національної безпеки.

Зобов'язання по відшкодуванню шкоди, не пов'язані з договірними відносинами, що виникають між суб'єктами різних країн називаються транскордонними недоговірними або позадоговірними. Специфічною ознакою позадоговірного зобов'язання є те, що воно виникає незалежно від волі та бажання сторін.

11 липня 2007 року було прийнято Регламент (ЄС) № 864/2007 Європейського Парламенту та Ради «Про право, що підлягає застосуванню до недоговірних зобов'язань», відомий як Рим II. В цьому ключовому документі не надано визначення поняттю недоговірного зобов'язання, воно повинно розглядатися як автономне поняття, але визначені правила розв'язання суперечок у цій сфері, що є обов'язковими для всіх членів ЄС [1].

Причиною виникнення позадоговірних зобов'язань саме у сфері інтелектуальної власності є у переважній більшості - заподіяння шкоди, шляхом вчинення правопорушення (делікту) [3, с. 203].

Основною колізійною прив'язкою в сфері позадоговірних зобов'язань в державах-членах ЄС регламентованих Регламентом Рим II є принцип *lex loci delicti commissi* (закон місця вчинення делікту). Однак, даний принцип викликає невизначеність у ситуації, коли є декілька держав, де було вчинено делікт. Тому Регламент Рим II пропонує використовувати до транскордонних недоговірних зобов'язань прив'язку до країни, за місцем настання прямої шкоди - *lex loci damni*.

До транскордонних недоговірних зобов'язань ЄС у сфері інтелектуальної власності застосовується спеціальна колізійна прив'язка - *lex loci protectionis* (закон держави, де вимагається захист). Згідно з принципом *lex loci protectionis* правом, що підлягає застосуванню до недоговірних зобов'язань, що виникає внаслідок порушення права інтелектуальної власності, є право країни, стосовно якої ставиться вимога про захист» (ст. 8(1) Регламенту). Основні складнощі на практиці виникають саме у визначенні місця порушення.

Ст. 8(3) Регламенту Рим II виключає застосування принципу автономії волі сторін (вибору права) у справах пов'язаних з інтелектуальною власністю. Однак, багато науковців схильні вважати, що заборона автономії волі в справах пов'язаних з інтелектуальною власністю є застарілою, а наявність публічного (національного) інтересу не може служити безумовною підставою для заборони автономії волі, оскільки сам публічний (національний) інтерес є занадто невизначеним та абстрактним [2, с. 123].

Ще одним дискусійним питанням є вирішення транскордонних спорів у сфері інтелектуальної власності в межах ЄС у випадку так званих «мульти-державних» (*multi-cases*) або «усюдисущих порушень» (*ubiquitous infringement cases*). Коли порушення відбулись у багатьох державах або практично у кожній країні ЄС (наприклад порушення таким засобом як Інтернет). У цьому разі, загальне правило – застосування права країни, для якої вимагається захист стає наслідком залучення великої кількості законів, які необхідно застосувати, і може спричинити такі практичні проблеми, як тягар доказування та збільшення тривалості та витрат. З огляду на це, деякі науковці пропонують звернутися до принципів CLIP (Принципів конфлікту законів у сфері інтелектуальної власності) [4].

Дані принципи пропонують застосовувати до «мульти-державних» або «усюдисущих порушень» доктрину «*de minimis rule*». Так, у статті 3:602 принципів CLIP пропонується наступне правило: суд, визнає порушення лише у тому випадку, коли порушення, має суттєвий вплив у межах держави щодо якої вимагається захист.

Отже, станом на сьогодні питання міжнародного регулювання позадоговірних зобов'язань в межах Європейського Союзу залишаються актуальними. Потребують вдосконалення неефективні засоби вирішення позадоговірних спорів у цій сфері. Виникає необхідність співпраці законотворців та фахівців, що працюють над створенням більш продуктивних правил з огляду на специфічність предмету інтелектуальної власності.

Література:

1. Регламент (ЕС) № 864/2007 Европейського Парламенту і Ради «О праве, подлежащем применению к внедоговорным обязательствам («Рим II»)\», Страсбург, 11 июля 2007 года. URL: https://data.rada.gov.ua/laws/show/994_907/print (дата звернення 09.09.2019).
2. Жуков М.А. Автономия воли по выбору применимого права при использовании арбитра и медиации в сфере интеллектуальной собственности. URL: <http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/172862/1/119-128.pdf> (дата звернення 23.09.2019).
3. Міжнародне приватне право: підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл./В.А. Бігун, Є.М. Білоусов, І.М. Жуков; за ред. проф. В.П. Жушман та доц. І.А. Шуміло, Харків, Право, 2015, 320 с.
4. Principles on Conflict of Laws in Intellectual Property. URL: https://www.ip.mpg.de/fileadmin/ipmpg/content/clip/Final_Text_1_December_2011.pdf (дата звернення 22.09.2019)

Мисак Олена Ігорівна,

Вінницький соціально-економічний інститут Університету «Україна»

СИСТЕМА МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ ПРИМУСОВИХ ЗАХОДІВ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Найбільш поширеним засобом вирішення спорів, зокрема й міжнародних, тривалий час були лише примус та сила. Втім, нині є неправомірним застосування сили у міжнародних відносинах, адже агресія дії однієї держави відносно іншої (інших) заперечує саму природу права. Проголошення Україною курсу на європейську інтеграцію та формування в цьому контексті внутрішньої і зовнішньої політики зумовлюють переосмислення суті та значення багатьох правових понять.

У будь-якій правовій системі однією з вагомих гарантій дотримання прав та свобод людини і громадянина є юридична відповідальність. Це фундаментальне явище юридичної науки відображає вплив права на суспільство та суспільні відносини. Агресія Російської Федерації проти України, розв'язання війни на сході України та анексії Автономної Республіки Крим, призвело до запровадження Україною, Євросоюзом, Австралією, Японією, Канадою, США, Грузією санкцій, вони діють до сьогодні. Однак

агресивні дії не припинилась, Росія присутня в Криму і на Донбасі, тож цих примусових заходів та обмежень недостатньо. Натомість, існують більш широкі контрзаходи, які можуть і повинні бути застосовані проти агресора.

Не існує єдиної точки зору щодо того, який саме термін застосовувати відносно примусових заходів. Як пише В.А. Василенко, що вивчаючи правову літературу й документи, часом досить важко зрозуміти, що позначають терміном «санкції» або «контрзаходи» – примусові заходи або форми міжнародно-правової відповідальності або одночасно і те, і інше, або, нарешті, просто структурний елемент міжнародно-правової норми» [1, с.892]. Для вирішення цього питання необхідно проаналізувати застосування й трактування зазначених термінів в доктрині теорії держави і права й міжнародно-правовій практиці.

Зауважимо, що Комісія міжнародного права протягом опрацювання питання міжнародно-правової відповідальності використовувала термін «санкції», але на завершальному етапі членами Комісії було прийнято рішення про заміну його на «контрзаходи». Таку назву – «Контрзаходи» – має глава II частини третьої «Імплементация міжнародної відповідальності держави» Проекту статей про відповідальність держав за міжнародно-протиправне діяння 2001 року [2, с.391].

Не слід забувати, що міжнародно-правові акти формально не мають того структурного елемента, який зазвичай називають санкцією правової норми. Доречним тут буде навести точку зору О. М. Іванченко, який, аналізуючи специфіку міжнародно-правових норм, зазначає що взагалі міжнародно-правові норми не містять визначених санкцій, які передбачені на випадок їхнього порушення [3, с.427]. Однак це не означає, що правопорушник не повинен нести відповідальність за їхнє недотримання. Саме тому, у сучасному світовому співтоваристві умови, критерії, межі застосування правомірних примусових заходів повинні бути визначені чітко й однозначно. Примусові правомірні заходи, які є чітко регламентованими нормами міжнародного права, не є насильницькими діями, а засадами реалізації прав потерпілого від міжнародно-протиправного діяння суб'єкту. Ці примусові заходи, як індивідуальні, так і колективні, обов'язково мають бути правомірними. У Проекті статей 2001 року відзначається, що міжнародні суди у своїх рішеннях визнають, що примусові заходи за відповідних умов, серед яких, як уявляється, правомірність відіграє найбільш

У контексті дослідження необхідно зауважити на правозастосовну практику, зокрема, на національному рівні Верховною Радою України 14 серпня 2014 року з метою захисту національних інтересів, національної безпеки, суверенітету України, протидії терористичній діяльності був прийнятий Закон України під назвою «Про санкції» [4]. Закон передбачає, що санкції можуть застосовуватися з боку України по відношенню до іноземної держави, іноземної юридичної особи, юридичної особи, яка знаходиться під контролем іноземної юридичної особи які здійснюють терористичну діяльність в умовах російської збройної агресії.

Поняття «міжнародно-правові примусові заходи» отримує надзвичайно широке трактування, тому що в якості таких стали розглядати весь комплекс негативних для держави-порушниці наслідків, серед яких: відновлення колишнього стану та форми власне відповідальності (тобто сатисфакції й репарації); примусові заходи, які потерпілі суб'єкти у разі потреби можуть застосовувати щодо держави-правопорушниці з метою змусити її відмовитися від неправомірної поведінки й притягнути до відповідальності (реторсії, репресалії, розрив дипломатичних відносин, позбавлення привілеїв і прав членства в міжнародних організаціях, збройні акції проти держав-агресорів).

Отже, система міжнародно-правових примусових заходів (санкцій та контрзаходів) відіграє дуже важливу роль у відновленні постійно функціонуючого механізму міжнародно-правового регулювання й підтримання міжнародного правопорядку. Процес формування цієї системи не є завершеним. На підставі викладеного у цьому підрозділі можна зробити висновок, що сучасна система міжнародно-правових примусових заходів (санкцій і контрзаходів) уявляє собою сукупність правоохоронних заходів й заходів правозастосування, які забезпечують дотримання принципів та норм міжнародного права, порушених внаслідок вчинення міжнародно-протиправного діяння, шляхом правомірного застосування потерпілою державою (державами або міжнародним співтовариством) примусу в обсязі, видах та формах, що відповідають вчиненому міжнародно-протиправному діянню.

Література:

1. Василенко В. А. Відповідальність і санкції у сучасному міжнародному праві / В. А. Василенко // Антологія української юридичної думки. – К., 2005. – Т. 10 : Юридична наука незалежної України. – С. 887–892.
2. Лукашук И.И. Право международной ответственности / И.И. Лукашук. – М. : Волтерс Клувер, 2004. – 405 с.

3. Іванченко О. М. М. Норми національного та міжнародного права: колізії та взаємодія/ О. М. Іванченко// Актуальні проблеми держави і права: зб. наукових праць – 2009. – № 50– С. 425-433

4. Про санкції [Електронний ресурс]: Закон [прийнято Верховна Рада України від 14.08.2014 № 1644-VII].– Редакція від 01.01.2017, підстава 1774-19. – Режим доступу: zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1644-18.

Міщенко Катерина Семенівна,

*Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України,
кандидат державного управління*

ГАРМОНІЗАЦІЯ НОВОЇ ВОЄННОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ УКРАЇНИ ДО МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Минуло вже понад п'ять років від початку військової агресії Російської Федерації проти України. Перебування України в умовах війни спонукало до створення нової термінології та породило проблеми її застосування в інформаційному просторі. Українське інформаційне поле та українські медіа перенасичені різними поняттями, часом діаметрально протилежними і такими, що не відповідають нормам міжнародного права. Дискусії щодо правового підґрунтя визначення тих чи інших термінів тривають ще до сьогодні. Це ускладнює розуміння ситуації як всередині країни, так і її оцінки з боку наших міжнародних партнерів, а також створює благодатний ґрунт для ворожих інформаційних впливів. Тому дослідження засад формування нової термінології у світлі міжнародного та вітчизняного законодавства є на сьогодні актуальними. Розглянемо декілька найчастіше уживаних в інформаційному просторі термінів та їх правове підґрунтя.

Збройна агресія. У міжнародному праві аналогом збройної агресії виступає термін «агресія», сучасне визначення якого міститься в Резолюції 3314 Генеральної Асамблеї ООН 1974 р. У ст. 1 вказаного документа, яка називається «Визначення агресії», агресія трактується як застосування збройної сили державою проти суверенітету, територіальної цілісності чи політичної незалежності іншої держави, чи в будь-який інший спосіб, несумісний зі Статутом Організації Об'єднаних Націй (ООН). Резолюція також визначає перелік дій, які вважаються актом агресії. До таких дій належать [1]:

1) вторгнення або напад збройних сил держави на територію іншої держави, або будь-яка воєнна окупація, який би тимчасовий характер

вона не носила, яка є результатом такого вторгнення або нападу, чи будь-яка анексія із застосуванням сили території іншої держави або її частини;

2) бомбардування збройними силами держави території іншої держави, або застосування будь-якої зброї державою проти території іншої держави;

3) блокада портів чи берегів держави збройними силами іншої держави;

4) напад збройними силами держави на суходільні, морські чи повітряні сили, або морські і повітряні флоти іншої держави;

5) застосування збройних сил однієї держави, що знаходяться на території іншої держави, відповідно до угоди з державою, яка їх приймає, в порушення умов, передбачених цією угодою, або будь-яке продовження їх перебування на такій території після припинення дії угоди;

6) дії держави, яка дозволяє, щоб її територія, надана нею в розпорядження іншої держави, використовувалася цією іншою державою для здійснення акту агресії проти третьої держави;

7) заслання державою чи від імені держави озброєних банд, угруповань, іррегулярних сил або найманців, які здійснюють акти застосування збройної сили проти іншої держави настільки серйозного характеру, що це дорівнює перерахованим вище актам, або її істотна участь в них. Факт агресії встановлює Рада Безпеки ООН (ст. 39 Статуту ООН).

Термін «збройна агресія» знайшов своє місце і в українському законодавстві. Зокрема, у ст. 1 Закону України «Про оборону України» збройна агресія визначається як застосування іншою державою або групою держав збройної сили проти України [2]. Цей же Закон (ст. 1) дає перелік дій, які варто вважати збройною агресією проти України. Це зокрема:

1) вторгнення або напад збройних сил іншої держави або групи держав на територію України, а також окупація або анексія частини території України;

2) блокада портів, узбережжя або повітряного простору, порушення комунікацій України збройними силами іншої держави або групи держав;

3) напад збройних сил іншої держави або групи держав на військові сухопутні, морські чи повітряні сили або цивільні морські чи повітряні флоти України;

4) засилання іншою державою або від її імені озброєних груп регулярних або нерегулярних сил, що вчиняють акти застосування

збройної сили проти України, які мають настільки серйозний характер, що це рівнозначно переліченим в абзацах п'ятому – сьомому цієї статті діям, у тому числі значна участь третьої держави у таких діях;

5) дії іншої держави (держав), яка дозволяє, щоб її територія, яку вона надала в розпорядження третьої держави, використовувалася цією третьою державою (державами) для вчинення дій, зазначених в абзацах п'ятому - восьмому цієї статті;

6) застосування підрозділів збройних сил іншої держави або групи держав, які перебувають на території України відповідно до укладених з Україною міжнародних договорів, проти третьої держави або групи держав, інше порушення умов, передбачених такими договорами, або продовження перебування цих підрозділів на території України після припинення дії зазначених договорів.

Пов'язаним зі збройною агресією є термін «збройний конфлікт». У новій редакції Воєнної доктрини України цей термін визначено наступним чином: збройний конфлікт – збройне зіткнення між державами (міжнародний збройний конфлікт, збройний конфлікт на державному кордоні) або між ворогуючими сторонами в межах території однієї держави, як правило, за підтримки ззовні (внутрішній збройний конфлікт) [3].

Декларація ООН про неприпустимість втручання у внутрішні справи держав, про захист їх незалежності й суверенітету (1965) визначає, що збройне втручання, яке є синонімом агресії, вчиняє агресор. Згідно з Декларацією ООН агресор – це держава чи коаліція держав, що вчинили агресію, тобто здійснили збройний напад на іншу державу першими.

Україна визнала Росію державою-агресором у 2015 р. Це засвідчує низка документів, серед яких Звернення Верховної Ради України до ООН, Європейського Парламенту, Парламентської Асамблеї Ради Європи, Парламентської Асамблеї НАТО, Парламентської Асамблеї ОБСЄ, Парламентської Асамблеї ГУАМ, національних парламентів держав світу про визнання Російської Федерації державою-агресором (постанова Верховної Ради України від 27.01.2015 р. № 129-VIII); Заява Верховної Ради України «Про відсіч збройній агресії Російської Федерації та подолання її наслідків» (постанова Верховної Ради України від 21.04.2015 р. № 337-VIII).

Термін «держава-агресор» міститься також у Законі України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях» [4]. Уперше в актах/документах міжнародних організацій термін «російська агресія в Україні» було

зафіксовано в Резолюції Парламентської асамблеї Ради Європи (ПАРЄ) 2067 (2015) від 25 червня 2015 р. Пізніше Резолюція ПАРЄ 2132 (2016) від 12 жовтня 2016 р. фактично визнала наявність російської агресії в Україні. Цією ж Резолюцією ПАРЄ закликала Російську Федерацію вивести свої війська з території України та припинити військову підтримку сепаратистів.

На сьогодні збройний конфлікт між РФ та Україною, на жаль, не завершено, тому процеси формування нової воєнної термінології тривають донині.

Література:

1. Визначення агресії: Резолюція 3314 Генеральної Асамблеї ООН від 14.12.1974. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-74https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-74.

2. Про оборону України: Закон України від 06.12.1991 № 1932 – XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12>

3. Воєнна доктрина України: Указ Президента України від 24.09.2015 № 555/2015. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555/2015>.

4. Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях: Закон України від 18.01.2018 № 2268-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2268-19>.

Николайшин Марія Іванівна,

Стрийський місцевий центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги Львівської області

ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ПРОФІЛАКТИКИ ЗЛОЧИННОСТІ ТА ПРАВОПОРУШЕНЬ СЕРЕД НЕПОВНОЛІТНІХ

Протидія злочинності та правопорушень неповнолітніх – це комплексна діяльність державних органів і громадськості з метою недопущення чи припинення існування причин цього виду злочинності.

Нормативно-правове забезпечення попередження злочинності, у тому числі неповнолітніх, розвивається у двох взаємопов'язаних напрямках: матеріальному, який зводиться до впливу, за допомогою права, на криміногенні та антикриміногенні фактори (до цього напряму також відносять можливі варіанти правого впливу на осіб з антисуспільною поведінкою); процесуальному, який полягає у

закріпленні прав та обов'язків, відповідальності осіб, включених до сфери профілактики, запобігання чи припинення злочинів, а також у визначенні найдоцільніших та дозволених законом методів, форм, ресурсів, засобів, переліку та порядку застосування конкретних профілактичних заходів.

Нормативно-правове регулювання попередження видів злочинності, у, тому числі неповнолітніх, здійснюється на двох рівнях: загальному, що регулює профілактику, запобігання та припинення злочинів у цілому, як особливий вид соціальної діяльності; спеціальному, де така діяльність конкретизується з огляду на особливості попередження конкретного виду злочинності й, зокрема неповнолітніх.

До нормативно-правових документів загального формату, зокрема, належать: Конституція України, а також Кримінальний кодекс України, Кримінально-процесуальний кодекс України, Кримінально-виконавчий кодекс України, Цивільний кодекс України, Сімейний кодекс України. Підсилюють цю базу і міжнародні нормативно-правові акти, які ратифіковані Верховною Радою України: Конвенція про права дитини, Рекомендація № R (87) 20 Комітету міністрів державам-членам Ради Європи «Про соціальний вплив на злочинність неповнолітніх» від 17.09.1987 р., Декларація прав дитини, Європейська конвенція про здійснення прав дітей, Конвенція про юрисдикцію, право, що застосовується, визнання, виконання та співробітництво щодо батьківської відповідальності та заходів захисту дітей.

Конституція України гарантує рівність у правах дітей незалежно від походження, а також від того, народилися вони в шлюбі чи ні [1]. Будь-яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідуються законом. Окрім того передбачено захист людини від посягання на її здоров'я, життя, майно. На основі Конституції прийнято низку законів та підзаконних актів, що забезпечують протидію злочинності, зокрема, неповнолітніх і структурно розділяються вони на дві групи: загальні та спеціальні. До першої групи належать кодекси: Кримінальний, Кримінально-виконавчий, Кримінально –процесуальний, Цивільний, Сімейний. Базовими документами, спрямованими на захист дітей, та водночас на профілактику злочинності є Конвенція про права дитини, Декларація прав дитини, Європейська конвенція про здійснення прав дітей. З часу ратифікації Конвенції про права дитини Україна значно просунулася як на шляху вдосконалення нормативно-правової бази, покликаної забезпечити виконання положень Конвенції ООН про права дитини, так і в справі забезпечення цих прав на практиці.

Важливими документами для нас у даній галузі є також Рекомендація № R (87) 20 Комітету міністрів державам-членам Ради Європи «Про соціальний вплив на злочинність неповнолітніх» від 17.09.1987 р. [2] та Конвенція про юрисдикцію, право, що застосовується, визнання, виконання та співробітництво щодо батьківської відповідальності та заходів захисту дітей [3].

До нормативно-правового забезпечення попередження злочинності неповнолітніх на спеціальному рівні відносять саме ті нормативно - правові акти, які визначають права та обов'язки, повноваження спеціальних суб'єктів попередження злочинності неповнолітніх, основні форми, методи та заходи їх діяльності, цілі, завдання, принципи та інші важливі складові системи попередження злочинності неповнолітніх. До основних нормативно-правових актів, які на спеціальному рівні нормативно-правового регулювання регламентують профілактику, запобігання та припинення злочинів неповнолітніх, передусім, належать: Закони України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», «Про охорону дитинства», «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю», Концепція реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2011 р. N 1209-р, Концепція розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні, затверджена Указом Президента України від 24.05 2011 р. Є ще ряд підзаконних нормативно-правових актів, які регулюють діяльність окремих органів, установ та організацій. Це розпорядження КМУ, положення, накази, інструктивні листи. Їх є дуже багато, і вони не є визначальними у формуванні політики держави, яка спрямована на профілактику злочинності неповнолітніх.

У Концепції розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні, яка затверджена указом Президента від 24. 05. 2011 р., вказано, що для ефективної профілактики злочинності передбачається: «...удосконалити систему профілактики дитячої злочинності на основі застосування відновних та проактивних методик; забезпечити ефективне правосуддя щодо неповнолітніх, які вчинили правопорушення, з урахуванням вікових, соціально-психологічних, психофізичних та інших особливостей розвитку; сприяти розвитку відновного правосуддя; створити ефективну систему реабілітації неповнолітніх, які вчинили правопорушення, з метою їх перевиховання та ресоціалізації» [4, 1].

Розвиток кримінальної юстиції щодо неповнолітніх має передбачати здійснення таких заходів: удосконалення превентивної та

профілактичної роботи шляхом: підвищення ролі сім'ї та громадськості у процесі виховання дітей шляхом надання правової, консультативної й іншої інформаційної допомоги дітям, їх батькам та особам, які виконують обов'язки щодо виховання дітей; організації проведення низки комплексних освітніх заходів, спрямованих на підвищення професійних знань спеціалістів, які працюють з дітьми, стимулювання державою розвитку волонтерських програм; запровадження інноваційних, сформованих на основі відновного та проактивного підходів методів та форм роботи з дітьми, схильними до вчинення правопорушень; забезпечення відкритості та доступності широкій громадськості інформації про принципи, норми та правила, на яких ґрунтується законодавство про кримінальну юстицію щодо неповнолітніх; удосконалення моніторингу стану дитячої злочинності та додержання прав дітей, які потрапили у конфлікт із законом.

Проаналізувавши нормативно-правове забезпечення протидії злочинності неповнолітніх, ми робимо висновок, що Україна з часу ратифікації відповідних міжнародних документів зробила великий поступ вперед у напрямку захисту дитини та профілактики злочинності неповнолітніх.

Література:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. – К.: Україна, 1996.

2. Рекомендація № R (87) 20 Комітету міністрів державам-членам Ради Європи «Про соціальний вплив на злочинність неповнолітніх» від 17.09.1987 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_266.

3. Конвенція про юрисдикцію, право, що застосовується, визнання, виконання та співробітництво щодо батьківської відповідальності та заходів захисту дітей http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/973_002.

4. Концепція розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/597/2011>.

Нога Петро Петрович,

*Інститут права та суспільних відносин Університету «Україна»,
аспірант кафедри цивільного, господарського, адміністративного
права та правоохоронної діяльності*

АДАПТАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ КОНТРОЛЮ

ЯКОСТІ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ДО ЗАКОНОДАВСТВА КРАЇН ЄС

Враховуючи курс України на євроінтеграцію, а разом з цим відповідно і на внутрішній ринок ЄС (в тому числі й фармацевтичний), існує необхідність в подальшому аналізі правового регулювання систем контролю якості лікарських засобів під час їх обігу в окремих країнах ЄС.

Державний контроль якості лікарських засобів належить до внутрішньої компетенції кожної держави-члена ЄС. Лише Директиви 2001/83/ЄС, 2011/62/EU, 2016/161/EU встановлюють загальні вимоги щодо обов'язкових елементів системи контролю якості лікарських засобів.

Так, система державного контролю якості лікарських засобів у будь-якій країні складається з: 1) контролю якості імпорту; 2) контролю якості під час їх обігу. Останній відбувається в Україні та більшості країнах ЄС (Польщі, Хорватії, Великобританії, Італії, Греції та ін.) у формі перевірки суб'єктів господарювання національними уповноваженими державними органами.

Зауважимо, що специфіка проведення перевірок суб'єктів, діяльність яких пов'язана з обігом лікарських засобів, полягає в особливості предмету перевірки – якості фармацевтичної продукції, перевірити яку можливо за умови здійснення перевірки супровідних документів до серій лікарських засобів [1], відбору зразків продукції, візуальному огляді лікарських засобів на предмет відповідності вимогам специфікації якості (що містяться у фармакопеї) тощо.

Процедура проведення перевірок суб'єктів господарювання, діяльність яких пов'язана з обігом лікарських засобів в Україні, регламентована загальними нормативними актами (Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», «Про лікарські засоби» та ін.) та спеціальними (наказ МОЗ України «Про затвердження Правил зберігання та проведення контролю якості лікарських засобів у лікувально-профілактичних закладах», «Про затвердження Порядку встановлення заборони (тимчасової заборони) та поновлення обігу лікарських засобів на території України» та ін.).

Наголошуємо, що загалом, у Польщі, Хорватії, правила перевірок фармацевтичних закладів, відбору зразків лікарських засобів встановлені спеціальним законодавством та є подібними до українських (наприклад, відповідно до ст. 122 b,c,e,f,g «Prawo farmaceutyczne» Польської Республіки) [2].

Періодичність контролю у кожній країні є диференційованою. У Великобританії, Латвії та Хорватії перевірки проводяться не рідше ніж 1 раз на 5 років [3, с. 120].

Періодичність проведення перевірок в Україні диференційована залежно від ступеня ризику діяльності (ризик-орієнтований підхід), що є логічним, на відміну від періодичності проведення аналогічних заходів в інших країнах.

Так, постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження критеріїв, за яким оцінюється ступінь ризику від провадження діяльності у сфері охорони здоров'я для безпеки життя і здоров'я населення та визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю)» встановлено три ступені ризику: незначний (перевірки здійснюються не частіше 1 разу на 5 років), середній (перевірки здійснюються не частіше 1 разу на 3 роки), високий (перевірки здійснюються не частіше 1 разу на 1 рік) [4].

Крім плану перевірок, у Польщі, наприклад, формують річний план відбору зразків і розсилають його до територіальних відділень контролюючих органів. Суб'єкт господарювання не має інформації, який саме лікарський засіб і коли буде перевірятися [3, с. 67]. Крім того, у Польщі за ст. 122 «Prawo farmaceutyczne» Головний інспекторат володіє правом оперативної зупинки господарської діяльності у випадку виявлення партії неякісної продукції [2].

У Польщі та Латвії всі витрати на проведення відбору зразків лікарських засобів, доставки та проведення експертного дослідження останніх несе держава, на противагу у Великобританії навпаки – суб'єкт господарської діяльності [3, с. 120]. Система відшкодування витрат у Хорватії та Україні (де витрати сплачуються підприємством у випадку виявлення неякісної партії продукції) видається більш справедливою за умови дотримання всіх вимог та правил під час процедури відбору зразків лікарських засобів .

Таким чином, проаналізований досвід країн ЄС (Великобританії, Хорватії, Латвії, Польщі) в аспекті процедури проведення перевірок якості лікарських засобів свідчить, що вітчизняна система державного контролю якості лікарських засобів є більш справедливою та ризик-орієнтованою (оскільки, на відмінну від Польщі, відбір зразків направлений, в першу чергу, на ті лікарські засоби, які перебувають в обігу з порушенням чинного законодавства; періодичність проведення перевірок в Україні диференційована залежно від ступеня ризику господарської діяльності на відміну від Великобританії, Хорватії, Латвії; розподіл витрат в Україні на проведення лабораторного дослідження залежить від результатів лабораторного дослідження

якості лікарських засобів. Однак, разом з тим, українська система контролю якості лікарських засобів покликана в першу чергу захистити інтереси суб'єктів господарювання, порушуючи баланс між гарантуванням якості продукції та забезпеченням права на підприємництво.

Література:

1. Деякі питання здійснення державного контролю якості лікарських засобів: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.02.2010р., № 260 // Офіційний вісник України. - 2010. - № 17. - Ст. 786.

2. Регулювання ринку лікарських засобів в Україні: проблеми та рішення. - 2016. - 130 с.

3. Prawo farmaceutyczne: ustawa Sejm 31.10.2001, №126. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu20011261381>.

4. Критерії, за яким оцінюється ступінь ризику від провадження діяльності у сфері охорони здоров'я для безпеки життя і здоров'я населення та визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю): Постанова Кабінету Міністрів України від 10.09.2008р., № 843 // Офіційний вісник України. - 2008. - № 72. - Ст. 2427.

Останіна Анна В'ячеславівна,

*Донецький юридичний інститут МВС України,
аспірант*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКСПОРТУ ІННОВАЦІЙНОЇ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

У сучасному глобалізованому світовому господарстві країни, які володіють інноваціями, посідають передові позиції за рівнем розвитку економіки та соціальних стандартів життя людей. В фармацевтичній сфері виокремлюють технологічні, організаційні та інституціональні інновації, які тісно пов'язані між собою і не можуть здійснюватись незалежно одна від одної. Завдяки взаємодії досягається висока ефективність інновацій, масштабність організаційних та інституціональних перетворень. Нажаль, в Україні суб'єкти інновацій та інфраструктури підтримки бізнесу не отримують достатнього фінансування та не мають необхідних інструментів, методик та знань для надання сучасних послуг з підтримки. На нові фармацевтичні компанії і малі та середні підприємства (чий потенційні клієнти постійно глобалізуються та збільшують попит) така ситуація впливає

найбільше, оскільки вони не можуть самотужки розвивати міжнародну співпрацю, і, відповідно, не мають можливості отримати досвід, необхідний для запровадження інновацій та для створення рентабельних товарів і послуг з тією швидкістю та якістю, яку вимагають високо конкурентні та складні ринки. Хоча сприяння ефективній реалізації експортного потенціалу України є одним з найважливіших елементів державної промислової політики. Структура фармацевтичного експорту з України та світового експорту засвідчує істотне відставання України в частині інноваційної продукції - її питома вага є майже на порядок нижчою, ніж в середньому у світі і практично не збільшилася за останні роки. Замість нової інноваційної фармацевтичної продукції Україна постачає на ринки країн третього світу фармацевтичну продукцію, що можна віднести лише до генерічної, тобто такої, яка втратила право патентного захисту.

Враховуючи сучасний стан інноваційної діяльності в Україні, ми не можемо запропонувати інноваційну фармацевтичну продукцію більш економічно розвиненим країнам. Тому, з одного боку, наша країна імпортує із інноваційно активних країн товари з високим рівнем доданої вартості, які не здатна виробити в державі, а з іншого боку, експортує в менш економічно розвинені країни товари з низьким рівнем переробки і доданої вартості. Товарно-структурний аналіз зовнішньої торгівлі України свідчить про низький рівень інноваційності українського експорту.

Тобто, в цілому для України характерні низькі показники експорту високотехнологічних товарів та послуг. Це віддзеркалює недосконалу структуру конкурентних переваг української економіки, яка базується передусім на цінових факторах та порівняльних перевагах у вартості природних ресурсів та робочої сили. При цьому не використовуються належним чином наявні високотехнологічні можливості фармацевтичної промисловості, яка потребує підтримки у створенні інноваційної фармацевтичної продукції. Як наслідок, з метою створення в Україні дієвої інтегрованої системи державної підтримки експорту, яка сприятиме успішній інтеграції вітчизняної економіки у світовий економічний простір була розроблена та схвалена розпорядженням КМУ від 01.08.2013 року №586-р Концепція створення системи державної підтримки експорту України.

В Концепції акцентована увага на актуальних проблемах, що заважають повною мірою реалізувати експортний потенціал України.

З метою формування та реалізації ефективної політики державної підтримки експорту необхідно забезпечити впровадження інституційних, організаційних, інформаційних, фінансових заходів,

зокрема: оптимізація товарної структури експорту у напрямі нарощення частки продукції з високим рівнем доданої вартості, зокрема шляхом стимулювання розвитку високотехнологічних та наукомістких виробництв; географічна диверсифікація традиційного експорту товарів українського походження, що ґрунтується на аналізі попиту на закордонних ринках та виявленні найбільш перспективних з них; впровадження нових сучасних підходів до існуючого механізму представництва зовнішньоекономічних інтересів України за кордоном; запровадження механізму державної фінансової підтримки експортної діяльності (кредитування, гарантування та страхування експорту); забезпечення комплексної інформаційної підтримки суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності; формування механізму впровадження результатів науково-дослідних та дослідно-конструкторських розробок та налагодження випуску нових видів вітчизняної продукції з метою її експорту на зовнішній ринок; покращення умов для залучення інвестиційних коштів з метою модернізації експортоорієнтованих виробництв; удосконалення законодавства щодо державної підтримки українських експортерів під час їх участі у міжнародних тендерах за кордоном; надання державної підтримки вітчизняним товаровиробникам для участі у міжнародних виставково-ярмаркових заходах; розвиток та впровадження систем сертифікації, управління і контролю якості; сприяння вдосконаленню матеріально-технічної бази виробництв фармацевтичної галузі і медичного устаткування та просуванню їх продукції на нові ринки і закріплення позицій на вже освоєних; стимулювання розвитку виробництва та експорту продукції високотехнологічних галузей України, зокрема авіабудування, суднобудування, оборонно-промислового комплексу, космічної галузі тощо; підтримка розвитку транспортної інфраструктури та просування логістичних послуг.

В цілому зазначений документ відповідає намаганням фармацевтичних виробників і сприяє виходу фармацевтичної промисловості на ринки розвинутих країн.

Отже, інвестиційна політика держави не може здійснюватися сама по собі, у відриві від соціальної і економічної політики держави. Реалізація інвестиційної політики по суті своїй спрямована на поліпшення соціально-економічного становища в суспільстві в цілому. Рішення економічних проблем тісно пов'язано з соціальними проблемами, тому інвестиційну політику, як вважають деякі фахівці, можна вважати найважливішим напрямом соціально-економічної політики держави, що дозволяє домогтися поставлених цілей за допомогою регулюючого впливу держави.

Паламаренко Владислава Олександрівна,
*Полтавський юридичний інститут
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
студентка*

ПОЗАСЛУЖБОВА ПОВЕДІНКА ПРАЦІВНИКІВ ПРОКУРАТУРИ ЯК ОДИН ІЗ АСПЕКТІВ ДОТРИМАННЯ ВИМОГ ПРОКУРОРСЬКОЇ ЕТИКИ

Правила професійної етики прокурора – це основні принципи, на яких ґрунтується діяльність працівників органів прокуратури. Як зазначає Л. Європіна, це «правові й моральні» засади діяльності прокурорів [1, С. 77]. 27.04.2017 року було затверджено Кодекс професійної етики та поведінки працівників прокуратури, що визначає основні принципи і моральні норми, якими повинні керуватися працівники прокуратури під час виконання службових обов'язків та поза службою [2]. У цьому аспекті актуальним є питання відповідності позаслужбової діяльності прокурора вимогам цієї професії, що визначені в нормативних актах.

Відповідно до Стандартів професійної відповідальності прокурорів, прийнятих Міжнародною асоціацією прокурорів у 1999 році, працівники прокуратури мають завжди дотримуватись найвищих еталонів чесності та старанності [3]. Як вказує А. Чернобай, відповідно до Європейських керівних принципів з етики й поведінки прокурорів (Будапештських керівних принципів) від 2005 року, працівники органів прокуратури у приватному житті не повинні ставити під удар суспільні уявлення про неупередженість, добросовісність та справедливість прокурорської професії [4, С. 221]. Про порушення вимоги свідчить рішення Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів, за яким прокурор у соціальній мережі висловила прихильність до розв'язування воєнного конфлікту та підтримала учасників терористичної організації «ДНР» шляхом відміток «Подобається» [5].

Згідно з Європейськими інструкціями з питань етики та поведінки прокурорів від 2005 року, працівники прокуратури мають поводитись так, аби зростала довіра населення до їх професії [6]. До того ж, прокурор повинен неухильно дотримуватись законів як під час виконання своїх обов'язків, так і поза службою. Натомість, не всі прокурори України, на жаль, дотримуються цих вказівок. Відтак, працівниками поліції за порушення Правил дорожнього руху був

зупинений транспортний засіб під керуванням прокурора, у якого виявили стан алкогольного сп'яніння. За рішенням Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів, вказане свідчить про вчинення дій, що порочать звання прокурора. Як наслідок, до особи було застосовано дисциплінарне стягнення у вигляді звільнення [7]. Аналогічне рішення було винесене і у справі від 05.08.2019 [8].

Стаття 21 Кодексу професійної етики та поведінки працівників прокуратури встановлює обов'язок для працівників прокуратури утримуватись від дій, що можуть понизити довіру населення до прокуратури як державного органу [2]. До прикладу, у Херсонській області стався випадок, коли прокурор, перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, перешкоджав діяльності працівників Національної поліції, виявляв неповагу і зверхнє ставлення до керівництва органів прокуратури і поліції та до виконання ними своїх службових повноважень. Таким чином, особа допустила поведінку, що зашкодили його власній репутації та авторитету органів прокуратури. До нього було застосовано звільнення з посади [9].

Стаття 22 Кодексу [2] встановлює обмеження щодо участі прокурора у політичній діяльності: він не має права належати до будь-якої з політичних партій, відкрито демонструвати свої політичні переконання, брати участь у політичних акціях. Прикладом порушення прокурорами даної вимоги є наступне рішення: прокурор у робочий час прийняла участь у політичній акції — публічно висловила підтримку одному з кандидатів у Президенти України. Через висвітлення засобами масової інформації цього факту вона поставила під загрозу авторитет прокуратури в цілому [10].

Підсумовуючи вищесказане, комплекс морально-етичних вимог щодо прокурорської етики виступає сукупністю принципів, якими має керуватися кожен прокурор. Прокурори навіть у поза робочий час мають демонструвати таку поведінку, що не залишатиме питань щодо їх неупередженості, об'єктивності, аполітичності, а також не допускати поведінки, яка може зашкодити авторитету державного органу у очах суспільства.

Література:

1. Європіна Л. Засади прокурорської діяльності: загальна характеристика / Леся Європіна. // Науковий часопис Національної академії прокуратури України. – 2016. – С. 74–85.

2. Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001900-17>.

3. Стандарти професійної відповідальності та виклад основних обов'язків та прав прокурорів, прийнятих Міжнародною асоціацією

прокурорів двадцять третього квітня 1999 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: [https://www.iap-association.org/getattachment/Resources-Documentation/IAP-Standards-\(1\)/Ukrainian.pdf.aspx](https://www.iap-association.org/getattachment/Resources-Documentation/IAP-Standards-(1)/Ukrainian.pdf.aspx).

4. Чернобай А. Морально-етичні вимоги до позаслужбової поведінки прокурора як елемент професійної етики та поведінки прокурора / А. Чернобай, В. Алексеєва. // Публічне право. – 2017. – С. 219–226.

5. Рішення Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів №504дп-18 від 14.11.2018 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.kdkp.gov.ua/decision/2018/11/14/80>.

6. Європейські інструкції з питань етики та поведінки прокурорів, прийняті на конференції Генеральних прокурорів Європи від 2005 року [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://studfiles.net/preview/7477933/page:13/>.

7. Рішення Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів №236дп-19 від 07.08.2019 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.kdkp.gov.ua/decision/2019/08/7/1978>.

8. Рішення Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів №226дп-19 від 05.08.2019 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.kdkp.gov.ua/decision/2019/08/5/1958>.

9. Рішення Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів №246дп-19 від 04.09.2019 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.kdkp.gov.ua/decision/2019/09/4/1986>.

10. Рішення Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів №178дп-19 від 12.06.2019 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.kdkp.gov.ua/decision/2019/06/12/1835>.

Пасічна Ірина Олександрівна,

*Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка,
кандидат юридичних наук*

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ДОДАНОЇ ВАРТОСТІ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Правове регулювання податкових відносин у державах-членах Європейського Союзу (ЄС) має особливості, які залежать від виду оподаткування. Країни-члени ЄС зберігають певну ступінь автономії у сфері стягнення прямих податків відповідно до національних податкових систем країн ЄС. Спільні дії держав-членів Європейського Союзу щодо непрямих податків викладені в Регламенті (ЄС) № 1286/2013 Європейського Парламенту та Ради від 11 грудня 2013 року

щодо створення програми дій для покращення функціонування системи оподаткування в Європейському Союзі на період 2014-2020 років (Fiscalis 2020) та скасування Рішення № 1482/2007/ ЄС [1].

Директива Ради 2006/112/ЄС від 28 листопада 2006 року про загальну систему податку на додану вартість передбачає перелік поставок товарів і послуг, до яких можуть застосовуватися знижені ставки. Відповідно до Додатку III до Директиви Ради 2006/112/ЄС від 28 листопада 2006 року визначено перелік поставок товарів і послуг, до яких можуть застосовуватися знижені ставки, зазначені у статті 98. Відповідно до статті 98 Директиви Ради держави-члени можуть застосовувати одну або дві знижені ставки. Знижені ставки встановлюються у відсотках від оподаткованої суми, яка не може бути меншою за 5% [2].

Зокрема, у Чеській Республіці парламент ухвалив Закон від 1 квітня 2004 року про податок на додану вартість № 235/2004. У статті 47 цього Закону визначені наступні ставки податку для оподатковуваних операцій: базова ставка 21%, перша знижена ставка 15%, друга знижена ставка 10% [3].

У Словенії податок на додану вартість нараховується і сплачується за загальною ставкою 22% від суми оподаткування і є однаковою для постачання товарів і послуг. Згідно зі статтею 41 Закону про податок на додану вартість від 27 жовтня 2006 року податок сплачується за зниженою ставкою 9,5% від оподаткованої суми на поставку товарів та послуг, зазначених у Додатку I до закону [4].

В Італії порядок сплати податку на додану вартість регулюється Указом Президента Республіки від 26 жовтня 1972 р. 633 «Встановлення та регулювання податку на додану вартість». Для окремих послуг застосовується ставка податку на додану вартість на рівні 4%, для інших діє загальна ставка – 10% [5].

Податковим законодавством України в частині оподаткування доданої вартості передбачені пільги, що надаються залежно від суб'єктів та об'єкту оподаткування. Так, згідно п.193.1 ст. 193 Податкового кодексу України ставки податку на додану вартість встановлюються від бази оподаткування в таких розмірах: 20, 0 та 7 відсотків. Крім того, податковим законодавством визначено операції, звільнені від оподаткування (ст. 197 Податкового кодексу України) [6]. Для певних суб'єктів господарювання податкові пільги та звільнення від оподаткування мають постійний характер, для інших – надаються на певний період часу для стимулювання розвитку окремої галузі господарства.

Аналіз податкового законодавства України та окремих держав-членів Європейського Союзу показав, що в державах застосовується різні способи стимулювання розвитку галузей господарства через встановлення пільг як в прямому, так і непрямому оподаткуванні суб'єктів господарювання. В ЄС прямі податки регулюються самостійно державами-членами, що безумовно потребує додаткового вивчення в подальшому. Що ж стосується непрямого оподаткування, зокрема податком на додану вартість, то за загальними правилом, держави-члени ЄС мають право застосовувати знижені ставки податку на додану вартість для окремих видів товарів та послуг. Не в усіх країнах ЄС діють правові норми щодо знижених ставок податку на додану вартість для суб'єктів господарювання, хоча одним із дієвих механізмів стимулювання розвитку окремих галузей господарства є встановлення в податковому законодавстві податкових пільг, в т.ч. знижених ставок оподаткування, звільнення від оподаткування товарів та послуг.

Література:

1. Регламент (ЄС) № 1286/2013 Європейського Парламенту та Ради від 11 грудня 2013 року про створення програми дій щодо поліпшення діяльності системи оподаткування в Європейському Союзі на період 2014-2020 роки (Fiscalis 2020) та припинення дії Рішення № 1482/2007/ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://minjust.gov.ua/m/str_45885
2. Директива Ради 2006/112/ЄС про спільну систему податку на додану вартість від 28 листопада 2006 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_928
3. Zákon České národní rady o dani z přidané hodnoty ze dne 1. dubna 2004 č. 235/2004 Sb. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-235>
4. Zakon o davku na dodano vrednost z dne 27.10.2006 <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4701>
5. Decreto del Presidente della Repubblica del 26 ottobre 1972 n. 633 - Istituzione e disciplina dell'imposta sul valore aggiunto [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.garanziviaggi.it/files/DPr_633_1972_74ter.pdf
6. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13–14, № 15–16, № 17. – Ст. 112. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n2502>

Пашков Віталій Михайлович,

*Полтавський юридичний інститут
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
доктор юридичних наук, професор*

Гуторова Наталія Олександрівна,

*Полтавський юридичний інститут
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
доктор юридичних наук, професор*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ПЕРСПЕКТИВИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА ЄС

Інтеграція України до ЄС, згідно з Угодою про асоціацію, передбачає гармонізацію основних елементів правових систем і створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі. В контексті фармацевтичної продукції це означає, що нормативно-правові системи ЄС, держав-членів ЄС та України мають бути узгодженими на основі кращого європейського досвіду державотворення. З цієї причини законодавство України і ЄС щодо лікарських засобів повинні використовувати однакову термінологію та впроваджувати єдині правила регулювання фармацевтичного ринку.

Між тим, науковці в своїх працях звертають увагу на різні проблеми вітчизняного законодавства щодо обігу фармацевтичної продукції, як лікарських засобів так і медичних виробів. Зокрема, щодо захисту інтелектуальної власності на фармацевтичному ринку [1], правового регулювання реклами лікарських засобів [2], а також реклами медичних виробів [3], особливостей ціноутворення фармацевтичної продукції [4], аналіз судової практики дозволяє виявити факти притягнення до кримінальної відповідальності працівників аптек за реалізацію комбінованих лікарських засобів, що містять кодеїн [5; 6], а також обігу фальсифікованої фармацевтичної продукції [7].

Саме це і вимагає найскорішої імплементації вітчизняного законодавства щодо обігу фармацевтичної продукції

При удосконаленні законодавства України щодо обігу лікарських засобів та імплементацією його з законодавством ЄС повинні бути враховані акти вторинного права Європейського Союзу, зокрема: Директива № 2004/23/ЄС Європейського Парламенту та Ради «Про

встановлення стандартів якості та безпеки для донорства, отримання, перевірки, обробки, консервації, зберігання та розповсюдження тканин і клітин людини»; Директива № 2001/20/ЄС Європейського Парламенту та Ради «Про наближення законів, постанов та адміністративних положень держав-членів стосовно запровадження належної клінічної практики при проведенні клінічних досліджень лікарських засобів для застосування людиною»; Директива № 2003/94/ЄС Європейського Парламенту та Ради «Про встановлення принципів і настанов належної виробничої практики щодо лікарських засобів для застосування людиною та досліджуваних лікарських засобів для застосування людиною»; Постанова (ЄС) № 1394/2007 Європейського Парламенту і Ради «Про лікарські засоби прогресивної терапії, що вносить зміни до Директиви 2001/83/ЄС і до Постанови (ЄС) № 726/2004»; Постанова (ЄС) № 141/2000 Європейського Парламенту і Ради «Про орфанні лікарські засоби»; Постанова (ЄС) № 1901/2006 Європейського Парламенту і Ради «Про лікарські засоби для педіатричного застосування та що вносить зміни у постанову (ЄС) № 1768/92, директиву 2001/20/ЄС, директиву 2001/83/ЄС та постанову (ЄС) № 726/2004»; Постанова (ЄС) № 726/2004 Європейського Парламенту і Ради «Про встановлення процедур Спільноти для отримання торгової ліцензії та нагляду за обігом лікарських засобів, призначених для людей і застосування у ветеринарії, а також створення Європейського агентства з лікарських засобів».

Зазначене передбачає прийняття нового кодифікованого акту щодо особливостей обігу лікарських засобів, що обумовлюється переглядом засад регулювання у сфері обігу лікарських засобів, зміщенням основних акцентів в напрямку належного забезпечення прав пацієнтів у цій сфері, підвищення рівня якості, ефективності та безпеки лікарських засобів, а також їх доступності.

Однією з особливостей такого кодифікованого акту повинно стати встановлення єдиного правового режиму для різних суб'єктів фармацевтичної діяльності, щодо обігу лікарських засобів, в тому числі, суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, як резидентів так і нерезидентів.

У сфері обігу медичних виробів імплементація вітчизняного законодавства повинна спиратися на такі документи: Директиви Ради Європи 93/42/ЄЕС «Про медичні вироби» (Medical devices Council Directive 93/42/EEC - Directive MDD), Директиви Ради Європи 90/385/ЄЕС «Про наближення законів країн-членів про активні медичні вироби для імплантації» (Council Directive 90/385/EEC on the approximation of the laws of the Member States relating to active

implantable medical devices - Directive AIMDD), Директиви 98/79/ЄС Європейського парламенту та Ради Європи «Про медичні діагностичні засоби in vitro» (Directive 98/79/EC of the European Parliament and of the Council on in vitro diagnostic medical devices - Directive IVDD), а також Директиви Європейського Парламенту та Ради ЄС від 16 лютого 1998 р. № 98/8/ЄС щодо розміщення біоцидних продуктів на ринку.

І саме проєкт Закону України «Про медичні вироби» покликаний усунути прогалини в національному законодавстві, регламентувати обіг медичних виробів з метою створення умов, необхідних для запобігання надходженню на внутрішній ринок медичних виробів, які не відповідають встановленим вимогам безпеки, якості, ефективності; забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної медичної продукції на внутрішньому і зовнішньому ринку, а також своєчасного і достатнього забезпечення медичних організацій та громадян сучасними медичними виробами.

Необхідність прийняття запропонованого проєкту обумовлюється також переглядом засад регулювання у сфері обігу медичних виробів, зміщенням основних акцентів в напрямку належного забезпечення прав пацієнтів (користувачів, споживачів) у цій сфері, підвищення рівня якості та безпеки медичних виробів, а також їх доступності.

Література:

1. Vitaliy M. Pashkov, Iryna A. Golovanova, Andrii A. Olefir. The impact of the legal regime of intellectual property protection in the pharmaceutical market. *Wiadomości Lekarskie* 2016, tom LXIX, nr 3 (cz. II). 582 – 586

2. Vitalii M. Pashkov, Andrii A. Olefir, Oleksiy Y. Bytyak. LEGAL FEATURES OF THE DRUG ADVERTISING. *Wiadomości Lekarskie* 2017, tom LXX, nr 1. 133 – 138

3. Vitalii Pashkov, Andrii Harkusha, Oleksii Bytiak ADVERTISING OF MEDICAL DEVICES: FOREIGN EXPERIENCE AND UKRAINIAN PRACTICE. *Wiadomości Lekarskie* 2017, tom LXX, nr 3 cz I. 456 – 461

4. Vitalii Pashkov, Nataliia Hutorova, Andrii Harkusha. VAT RATES ON MEDICAL DEVICES: FOREIGN EXPERIENCE AND UKRAINIAN PRACTICE. *Wiadomości Lekarskie* 2017, tom LXX, nr 2 cz II. 345 – 347

5. Гуторова Н.О. Отримати виправдувальний вирок чи стати легкою здобиччю імітаторів боротьби з наркозлочинністю – провізори і фармацевти, вибір за вами! *Щотижневик Аптека*. № 33 (1154), 27 серпня 2018

6. Гуторова Н.О. Звинувачення у порушенні порядку торгівлі комбінованими препаратами, які містять кодеїн: правові наслідки. *Щотижневик Аптека*. № 34 (1155), 3 вересня 2018

7. Nataliya Gutorova, Vitalii Pashkov. Pharmacy fraud as a threat for public health. *Public Health Forum*, 2018;IV(XII)3(46), С. 209-210

Рим Олена Михайлівна,

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
докторант кафедри соціального права, кандидат юридичних наук*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН В ЄС ЗА ПАРИЗЬКИМ ТА РИМСЬКИМИ ДОГОВОРАМИ

Правову основу європейської інтеграції забезпечують установчі договори – первинне право ЄС. Держави-члени як суб'єкти нормотворення найвищого рівня у цих договорах визначають основні принципи, на яких ґрунтується європейське право, встановлюють межі діяльності та фундаментальні правові концепції ЄС, надають повноваження та закріплюють обмеження на владу європейських інституцій.

Перша спроба держав Європи запровадити уніфіковану систему правового регулювання окремих суспільних відносин у галузях економіки держав-членів завершилась підписанням Договору про заснування Європейського об'єднання вугілля та сталі. Традиційно, договір отримав назву за місцем його укладення та увійшов в історію як Паризький договір.

Хоч Паризький договір був в основному зорієнтований на технічних аспектах регулювання сталеливарної та вуглевидобувної промисловості, все ж він закріплював низку положень щодо захисту прав працівників на промислових підприємствах, а намір покращити умови праці та підвищити рівень життя в державах-членах був зазначений серед цілей відповідного об'єднання (стаття 3).

Питанням оплати праці та переміщення працівників була присвячена самостійна глава VIII. Попри те, що у статті 68 сказано, що положення договору не впливають на визначення принципів оплати праці та соціальних виплат в окремих країнах, все ж органам Європейського об'єднання з вугілля та сталі (далі Об'єднання) надавалось право втручатися у разі констатації неприродньо низького рівня оплати праці у вугільній та сталеливарній промисловості.

Засновники Європейського об'єднання вугілля та сталі усвідомлювали, що перехід контролю у сфері важкої промисловості до наднаціональних органів неминуче спричинить значні перетворення, а саме реструктуризацію чи банкрутство багатьох підприємств та ліквідацію робочих місць. У цьому контексті їхньою метою було не збереження існуючої структури зайнятості, а адаптація робочої сили до економічних змін. Прагнучи зменшити негативні наслідки, яких

могли зазнати працівники підприємств відповідних галузей, на рівні Об'єднання, запроваджувались заходи щодо сприяння перепідготовки та пошуку нової роботи в іншому секторі діяльності для тих, хто втрачає роботу. Ця мета значною мірою була досягнута шляхом надання фінансової допомоги для навчання та перекваліфікації зацікавлених осіб. А у Договорі про заснування Європейського об'єднання вугілля та сталі було закріплено відповідні трудові та соціальні положення.

Договір про заснування Європейського об'єднання вугілля та сталі був укладений на 50 років та 2002 року припинив свою дію. Та все ж, попри вузьку сферу його дії, він заклав основу для наступного розвитку євроінтеграції та надав імпульсу об'єднанню спільних зусиль та ресурсів і в інших галузях економіки та сферах суспільного життя.

Інша концепція регулювання трудових відносин була закладена в основу наступних установчих договорів. 25 березня 1957 р. у Римі було підписано два договори про створення Європейського співтовариства з атомної енергії та Європейського економічного співтовариства. Договір про створення Європейського співтовариства з атомної енергії передбачав створення необхідних умов для створення та швидкого розвитку ядерної галузі. У контексті найманої праці він встановлював принцип вільного працевлаштування фахівців держав-членів Співтовариства, а питання соціальної політики зводилися до рангу загальних декларацій про підвищення рівня життя в державах-членах.

Сфера дії Договору про створення Європейського економічного співтовариства (далі ЄЕС) була значно ширшою, адже інтеграція не обмежувалася певними галузями промисловості. Документ передбачав поступове запровадження спільного ринку між державами-членами та зближення національних економік. Європейське економічне співтовариство мало сприяти гармонійному економічному зростанню держав-членів та зміцненню контактів між ними, а також покращенню рівня життя громадян.

Автори Договору про ЄЕС не визнавали соціальні проблеми пріоритетними, а відносини найманої праці вважали сферою діяльності держав-членів. Свідченням цього є незначна кількість трудових норм, які включені до Договору. Наведений підхід також прослідковується через аналіз статті 117 Договору про ЄЕС. У ній, зокрема, держави-члени лише декларують необхідність покращити умови життя та праці працівників, одночасно вирівнюючи відповідні трудові стандарти, які повинні постійно зростати.

Відповідно до Договору про ЄЕС, наднаціональне регулювання соціально-трудова питань вважалося доцільним лише в тій мірі, в якій необхідно було усунути перешкоди для належного функціонування спільного ринку. Зокрема, практичне значення мало встановлення принципу вільного переміщення працівників, який розглядався як метод забезпечення найкращого розподілу робочої сили та створення одного ринку праці. Крім того, запроваджувався принцип рівної оплати праці чоловіків та жінок, а також проголошувався обов'язок держав-членів зберегти наявну еквівалентність систем оплачуваних відпусток.

Хоч Договір про ЄЕС чітко визначив мету, а саме покращення умов життя і праці, у ньому нічого не сказано про способи та методи її досягнення. Попри відповідні декларації про наміри, насправді на той час Співтовариство не мало достатньої компетенції щодо ухвалення правових актів у галузі трудового права.

Ромашко Альона Анатоліївна,

*Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України,
аспірантка*

СОЦІАЛЬНА СПРАВЕДЛИВІСТЬ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ У ПИТАННІ ТРУДОВОГО ПРАВА

У перехідний період розвитку суспільства і держави та період руйнування старих принципів актуалізується пошук нових цінностей. Однією з них є соціальна справедливість, яка вже давно відома Європейському Союзу (далі – ЄС), та лише зараз шукає проявів у національному трудовому законодавстві. Саме тому, дослідження європейського підходу до соціальної справедливості, зокрема, вираження у трудовому праві, є важливим.

ЄС має чіткі цінності, підтримує права та свобод, у тому числі у сфері праці. ЄС – це не просто єдиний ринок чи економічний та валютний союз. Він явно пов'язує свої економічні цілі з соціальним прогресом [1, с. 9].

Справедливість є базовою цінністю ЄС. Зокрема, у статті 2 Договору про Європейський Союз йдеться про те, що Союз заснований на цінностях поваги людської гідності, свободи, демократії, рівності, правової держави і дотримання прав людини, в тому числі прав осіб, які належать до меншин, плюралізм, відсутність дискримінації, толерантність, справедливість, солідарність та рівність

між жінками та чоловіками. Згідно статті 3 вказаного договору ЄС покликаний боротись з соціальною маргіналізацією та дискримінацією, сприяти соціальній справедливості та соціальному захисту, рівності жінок та чоловіків, солідарності поколінь та охороні прав дитини [2].

На думку Ганса Мікліца, протягом 20 століття держави-члени ЄС розробили власні моделі соціальної справедливості в приватному праві. Кожна модель пов'язана з національною культурою та традиціями. Однак для всіх моделей є спільна особливість, яка полягає у використанні закону державою (соціального забезпечення) як засобу захисту слабшої сторони від сильнішої, працівника від роботодавця [3, с. 3].

Вітчизняні дослідники відзначають, що як базова європейська цінність справедливість означає не просто рівність результатів праці і доходів людей, а й надання рівних можливостей людям для самореалізації в будь-якій сфері суспільства. Рівність можливостей, тобто умов самореалізації громадян, забезпечується рівним доступом до освіти, культури, владних посад і політичної діяльності, праці, а вже як розпорядитися цими можливостями, залежить від кожної людини, її здібностей, наполегливості, зусиль [4, с.29].

Серед останніх актів ЄС, що стосуються сфери праці, варто відзначити Європейську основу соціальних прав (European pillar of social rights), прийняту 17 листопада 2017 року Європейським парламентом, Радою ЄС та Європейською Комісією спільно. Глава II «Справедливі умови праці» вказаного акта включає: а) безпечну та адаптивну зайнятість; б) справедливу заробітну плату, що забезпечує гідний рівень життя, а також потреби працівника та його родини з урахуванням національних економічних і соціальних умов, одночасно гарантуючи доступ до роботи та стимули до пошуку роботи та ін.; в) інформація про умови працевлаштування та захист у разі; г) соціальний діалог та залучення працівників; г) збалансованість трудового життя – особи, що виконують обов'язки по піклуванню мають право на відповідну відпустку, гнучкі умови роботи та доступ до послуг по догляду; д) здорове, безпечне, добре адаптоване робоче середовище та захист даних [5].

Своєрідним узагальненням аналізу актів ЄС є дослідження О.Є. Костюченка, який вказує, що справедливість як критерій умов праці європейська спільнота закріплює через: (а) міру праці, визначену тривалістю робочого часу; (б) нерозривний зв'язок підвищення продуктивності праці та скорочення робочого тижня; (в) визначення часу відпочинку, який обов'язково включає оплачувані святкові дні,

щорічну оплачувану відпустку тривалістю не менше чотирьох тижнів, щотижневий відпочинок; (г) письмову поінформованість про обов'язки працівника; (д) диференціацію умов праці залежно від характеру виконуваної роботи чи умов її виконання, які повинні бути враховані і забезпечені відповідними заходами [6, с.43].

Варто відзначити, що не всі науковці є прихильниками виокремлення соціальної справедливості як головної ідеї у діяльності ЄС. Наприклад, Сіонаїд Дуглас-Скотт стверджує, що неможливо знайти загальну концепцію справедливості для ЄС, враховуючи його складний та невизначений характер. Тому, в якості більше переконливої моральної основи для ЄС вчений пропонує обрати права людини (human rights) (незалежно від того, чи ми їх розуміємо як прояв справедливості) [7, с.60].

Отже, з метою наближення трудового права та законодавства до права ЄС необхідне оперування тими категоріями, які відомі останньому. Пропонуємо застосовувати категорію «справедливість» у комбінації «справедливі умови праці», а «соціальної справедливості» надати змістовне визначення ідеалу, що визначає мету діяльності та напрямок розвитку.

Література:

1. Labour law and working conditions. Social Europe guide. Volume 6, February. 2014. 116p. URL: <https://www.ab.gov.tr/files/ardb/evt/Labour-law-and-working-conditions-2014.pdf> (дата звернення: 05.10.2019).

2. Договір про Європейський Союз: Міжнародний документ від 07.02.1992р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_029 (дата звернення: 05.10.2019).

3. Hans-W. Micklitz. The Many Concepts of Social Justice in European Private Law. Edited by Hans-W. Micklitz, 2011. 488p.

4. Амельченко Н. Цінності об'єднаної Європи. Лабораторія законодавчих ініціатив. 2013. 45с.

5. The European Pillar of Social Rights in 20 principles. URL: https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_en (дата звернення: 05.10.2019).

6. Костюченко О.Є. Соціальне призначення трудового права: проблеми теорії та практики: дис.. на здобуття наук.ступеню доктора юрид.наук : спец. 12.00.05 «Трудове право; право соціального забезпечення». Харків, 2018. 449с.

7. Sionaidh Douglas-Scott. Human rights as a basis for justice in the European Union, *Transnational Legal Theory*, 2017. p. 59-78.

Самбор Микола Анатолійович,
*Прилуцький відділ поліції ГУНП в Чернігівській області,
кандидат юридичних наук, член-кореспондент
Національної академії наук вищої освіти України*

АДАПТАЦІЯ НОРМ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ. ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВА НА СВОБОДУ МИРНИХ ЗІБРАНЬ, ДО ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Україна у нинішніх політико-правових умовах існування та розвитку йде поступальним шляхом зближення з Європейським Союзом. Незворотність європейського та євроатлантичного курсу України визначено у преамбулі Конституції України, а на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі обрано стратегічним курсом держави (п. 5 ст. 85 Конституції України [1]), гарантом якого є Президент України (ч. 2 ст. 102 Конституції України).

І внутрішня, і зовнішня політики України ґрунтуються на таких принципах, як верховенство права, забезпечення реалізації прав і свобод людини і громадянина, повага до прав людини та її основоположних свобод (ст. 2 Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» [2]). Отож безапеляційним та незмінним курсом розвитку державності та громадянського суспільства в Україні є саме утвердження демократичних засад та зближення є Євросоюзом.

Прагнення України стати повноправним членом Європейського Союзу потребує реалізації немалих зусиль, серед яких чільне місце посідають питання розвитку, у тому числі сприйняття та імплементації у національну правову систему та систему законодавства України сучасних здобутків правового регулювання прав і свобод людини, які сприймаються як зміст та спрямованість держав та міждержавних об'єднань, міжнародних організацій.

Права і свободи людини ніколи не були обділені увагою, зокрема у період реформ. Зовсім під іншим кутом постає питання імплементації не лише у законодавство, а й у правозастосовну та правореалізаційну практику передових досягнень, пов'язаних як із розумінням змісту прав і свобод, так і ефективним їх здійсненням. Одним із прав та свобод, що мають розбіжності не лише у змісті, а й у формулюванні є право на свободу мирних зібрань.

Річ у тім, що країни Європейського регіону, ухвалюючи Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод [3] (далі – Конвенція), визнали існування, приналежність та здійснення права на свободу мирних зібрань (ст. 11 Конвенції). Жодне з положень цієї Конвенції не може тлумачитись як таке, що надає будь-якій державі, групі чи особі право займатися будь-якою діяльністю або вчиняти будь-яку дію, спрямовану на скасування будь-яких прав і свобод, визнаних цією Конвенцією, або на їх обмеження в більшому обсязі, ніж це передбачено в Конвенції зібрань (ст. 17 Конвенції). Вказана Конвенція ратифікована Україною Законом України № 475/97-ВР від 17.07.97 [4] без будь-яких застережень, пов'язаних із гарантіями права на свободу мирних зібрань та вчинення Україною дій, спрямованих на обмеження даного права.

Натомість у змісті ст. 39 Конституції України мова йде про право збиратись мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації. Порівняння форм вираження права на свободу мирних зібрань, які викладені у Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та Конституції України, на наш погляд, звісно, не можна назвати кардинально протилежними, та з достатньою впевненістю можна стверджувати про те, що таке юридичне формулювання права на свободу мирних зібрань, яке споглядається у Конституції України, оскільки позбавляє дане право його змістовної складової, якою є свобода, котра розширює простір для здійснення суб'єктивного права та вистає стримуючим і обмежувальним засобом втручання держави у сферу здійснення даного права. Крім того, норми Конвенції не обмежують суб'єкта здійснення у виборі форм здійснення права на свободу мирних зібрань, тоді як Конституція України прямо окреслила їх: збори, мітинги, походи і демонстрації.

Основними цілями Стратегії національної безпеки України визначено утвердження прав і свобод людини та громадянина, забезпечення нової якості економічного, соціального й гуманітарного розвитку, забезпечення інтеграції України до Європейського Союзу [5, с. 18]. Думається, що вказаний напрямок національної стратегії не лише національної безпеки, а й національного розвитку має врахувати європейські тенденції та доктрини розуміння змісту права на свободу мирних зібрань. Вдосконалення національного законодавства у сфері прав і свобод людини та громадянина має стати безапеляційним пріоритетом не лише у гармонізації законодавства, а перш за все у його якості, зрозумілості, що є гарантією використання суб'єктами їх прав, гарантованих державою, як від втручання, так і здійснення яких

залежить від такого політико-правового суб'єкта організації суспільства.

Сьогодні українське законодавство у сфері здійснення права на свободу мирних зібрань є неоднозначним, оскільки конституційні норми утвердили право збиратися мирно, цивільне законодавство послуговується терміном «право на мирні зібрання» (ст. 315 ЦК України), а от процесуальні норми Кодексу адміністративного судочинства України перебувають на сторожі права на свободу мирних зібрань. Упевнені, що право збиратися мирно, право на мирні зібрання є складовою права на свободу мирних зібрань, й, по суті, останнє охоплює собою попередні два. Тому, імплементація досвіду правового регулювання права на свободу мирних зібрань, який втілений у Конвенції, доцільно перейняти Україні, забезпечивши однозначність підходів у викладенні змісту права на свободу мирних зібрань, його здійснення та охорони і захисту з боку держави та уповноважених органів чи посадових осіб.

Література:

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року із змінами і доповненнями, у редакції закону України № 2680-VIII від 07.02.2019. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80?find=1&text=%BA%E2%F0%EE%EF%E5%E9%F1%FC%EA>. (дата звернення: 26.09.2019).
2. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: закон України від 1 липня 2010 року. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>. (дата звернення: 26.09.2019).
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004. (дата звернення: 26.09.2019).
4. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/475/97-вр>. (дата звернення: 26.09.2019).
5. Бакумов О.С. Конституціоналізація стратегічного курсу України в контексті доктрини юридичної відповідальності України. Право і безпека. 2018. № 4 (71). С. 13-21.

Семенець-Орлова Інна Андріївна,

Національний авіаційний університет,

доктор наук з державного управління

ДО ПИТАННЯ ОНОВЛЕННЯ НОРМАТИВНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Своєчасне оновлення законодавчої бази освіти є умовою та, водночас, органічною складовою будь-якої освітньої реформи. Це визначає важливість випереджаючого характеру процесу розробки ефективного нормативного забезпечення галузі освіти у порівнянні з іншими компонентами освітніх перетворень. Нормами нового рамкового Закону України «Про освіту» (2017 р.) було уточнено, що дотримання права на освіту без забезпечення розвитку освіти не видається можливим. Тому у згаданому Законі гарантії дотримання таких складових права на освіту, як доступність, рівний доступ та безоплатність, доповнено складовими безперервності та якості. Цим було створено інноваційну рамку для означення вектору послідовного прогресу у освітній сфері та стимулювання на цій основі багатьох соціальних інновацій (Семенець-Орлова, 2017). Ще більшого юридичного закріплення набули питання демократизації освіти і управління освітніми процесами, розвиток самоврядності освітніх закладів тощо.

Досвід розвинених країн засвідчив, що освітня галузь завжди прогресувала синхронно з політичними змінами в системі управління освітою. В умовах суттєвого розширення і уточнення меж правового регулювання права на освіту в оновленому нормативному забезпеченні галузі, зростає і відповідальність органів влади щодо забезпечення якості освіти. Наразі важливо, щоб належне наповнення реалізації нових прогресивних норм на практиці отримало відповідне відображення в спеціальних законах та підзаконних актах (фіксація процедур, (інституційних) форм, механізмів, технологій, джерел ресурсів).

Польський теоретик Є. Возніцький зауважує, що у сфері управління вищою освітою та публічній політиці має застосовуватися принцип селективної дерегуляції, що полягає в обов'язковому регулюванні одних сфер та аспектів діяльності ЗВО і дерегуляції – інших (Woźnicki, 2017).

У доповіді «Вища освіта в Україні: порядок денний для реформ» (2016 р.) І. Совсун справедливо стверджує, що «історично успадкована

надмірна централізація в управлінні системою вищої освіти призводила до надмірної концентрації повноважень Міністерства освіти і науки та підвищення корупційних ризиків» (Совсун, 2017). Проте перебігу процесів дерегулюції у вищій освіті суттєво заважає «гібридний» статус центрального органу виконавчої влади у сфері освіти. На думку І. Дегтярьової, МОН поєднує в собі різні за змістом суб'єктності: 1) центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки; 2) засновник вищих навчальних закладів і власник майна; 3) головний розпорядник бюджетних коштів (Дегтярьова, 2018, 83). Наприклад, у Польщі освітній закон передбачає обов'язок ЗВО надсилати університетські статuti до міністерства, але без права міністра втручатися в їх зміст, за винятком ситуації, коли статут протирічить чинному законодавству. На думку І. Дегтярьової, таке розв'язання було б раціональним і для України (Дегтярьова, 2018).

Зауважимо, що в статусі засновника, відповідно ст. 42 ЗУ «Про вищу освіту», МОН фактично «тримає під контролем процедури виборів ректора». Такі повноваження також становлять загрозу інституційній автономії. Так само норма про те, що МОН здійснює інші повноваження відповідно до законодавства. (п. 25 ст. 13 ЗУ «Про вищу освіту») (Про вищу освіту, 2014), не відповідає засадам ефективного врядування у вищій освіті (Ерфуртська декларація) та припускає фактично необмежене поле для втручання органів влади в діяльність ЗВО. На нашу думку, варто уникати формулювань «інші повноваженн», для цього варто нормативно визначити повний перелік повноважень МОН та передбачити вирішення усіх питань, не визначених в освітньому законі, відповідно до статуту ЗВО.

В Україні засновник (засновники) ЗВО затверджує/ють статут закладу вищої освіти (ст. 15 ЗУ «Про вищу освіту»). Рішення МОН щодо відмови в затвердженні або погодженні статуту може бути оскаржене, але у вітчизняних реаліях не деталізовано механізм. У Словаччині, наприклад, колектив ЗВО може звернутися з цього приводу до Верховного суду.

На нашу думку, варто позитивно оцінювати те, що за умов автономії ЗВО, держава (зокрема, КМУ і МОН) зберегли за собою право у демократичних формах брати участь в управлінні ЗВО завдяки створеній системі «стримувань і противаг», що наділяє інструментами впроваджувати стратегічні цілі розвитку вищої освіти як соціальної цінності, а також унеможливорює монополізацію управління ЗВО академічною олігархією.

Вітчизняна дослідниця С. Домбровська наголошує на потребі врахування органами управління освітою у прийнятті управлінських

рішень регіональних аспектів, традицій освіти, що історично склалися в області, районі чи місті (Домбровська, 2011, 32).

Широкє залучення до управління освітньою системою та її підсистемами є принциповою зміною парадигми управління розвитком. Управлінський ресурс суспільства в освіті став визначальним для його сталого розвитку. Безпеку освітнього довкілля складають конституційні положення, закони, правила. Правила створення загального блага для громадян у всіх суспільствах забезпечують законодавство (як чинник державної політики у певній галузі) та правові структури. Сама рамка освітнього законодавства залежить від «історії правового довкілля» країни. Освітні відносини у новітній час стають пріоритетним напрямом законотворчої діяльності практично у всіх країнах світу.

Література:

1. Совсун І. Новий порядок денний для вищої освіти в Україні: перший етап змін. Вища освіта в Україні: порядок денний для реформ. KAS Policy Paper / за заг. ред. Є. Б. Ніколаєва. URL : <https://www.skeptic.in.ua/wp-content/uploads/KAS-PP-28-Higher-Education-in-Ukraine.pdf>.

2. Про вищу освіту : Закон України від 28.12.2014 р. № 76-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

3. Дегтярьова І. О. Міністерство освіти і науки України у системі державного управління вищою освітою: правовий статус та сфера компетенцій. Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Серія : Державне управління. 2018. № 1. С. 81-91.

4. Домбровська С. М. До питання про деякі теоретичні положення реформування державного управління системою вищої освіти України. Держава та регіони. Серія : Державне управління. 2011. № 1. С. 31-34.

5. Семенець-Орлова І. А. Нормативно-правове забезпечення освітніх змін в Україні. Державне управління та місцеве самоврядування. № 1. 2017. <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2017-3/doc/2/04.pdf>.

6. Woźnicki Jerzy. Postulat selektywnego charakteru deregulacji w szkolnictwie wyższym. Nauka i Szkolnictwo Wyższe. 2017. No. 2(50). S. 91–105.

Сидоренко Анна Сергіївна,
*Полтавський юридичний інститут
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
кандидат юридичних наук, доцент кафедри конституційного,
адміністративного, екологічного та трудового права*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАЦІ НЕПОВНОЛІТНІХ У НОРМАТИВНИХ АКТАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Трудовому праву як і будь-якій галузі права притаманні єдність і диференціація. Диференціація правового регулювання праці включає в себе особливості та специфіку в регулюванні трудових відносин, котрі передбачені міжнародними стандартами, національним законодавством, локальними нормами. Особливу увагу слід звернути на правове регулювання праці неповнолітніх, а саме що стосується регулювання цього питання нормами права Європейського Союзу.

Так, у статті 7 Європейської Соціальної Хартії (Переглянутої) визначено основні права дітей та підлітків, що стосуються їх соціального захисту, зокрема пункт 1 передбачає мінімальний вік прийняття на роботу, що за загальним правилом становить 15 років, за винятком випадків, коли дітей приймають до виконання робіт визнаних легкими, що не завдають шкоди здоров'ю, їхній моральності та освіті. У свою чергу, в пункті 2 вказаної статті визначається, що мінімальний вік прийняття на роботу, де умови праці визнано небезпечними або шкідливими становить не менше 18 років. Прикладом порушення вказаного пункту є країна Німеччина, оскільки залучення до праці осіб молодше 18 років допускається у сфері торгівлі, транспорту, готельного бізнесу, харчування, хоча умови праці у цих сфера є небезпечними і шкідливими для здоров'я.

Стосовно тривалості робочого часу то пункт 4 статті 7 Європейської Соціальної Хартії (Переглянутої) передбачає обмеження такого часу для осіб молодше 18 років, відповідно до потреб їхнього розвитку та потреб у професійній підготовці. Для прикладу, учні здійснюють доставку газет з 6 години ранку у дні шкільних занять. Комітет незалежних експертів прийшов до висновку про порушення права учнів на сприятливі умови отримання освіти.

До гарантій наданих неповнолітнім працівникам Європейською Соціальною Хартією (Переглянутою), слід віднести пункти 7,8,9 статті 7. Так, пункт 7 містить положення про те, що працюючі особи молодше 18 років мають право на щорічну оплачувану відпустку

тривалістю не менше ніж чотири тижні; пункт 8 передбачає заборону застосування праці осіб молодше 18 років на роботах у нічний час, за винятком деяких робіт, визначених національними законами чи правилами; пункт 9 містить положення про проходження регулярного медичного огляду працюючими особами молодше 18 років. Але, слід наголосити на тому, що недоліком у положеннях Хартії є відсутність заборони залучати дітей та підлітків до робіт, що є небезпечними для їх морального розвитку, котрі пов'язані із кінематографією, видовищами, рекламою і можуть негативно вплинути на розвиток даних осіб. Слід наголосити, що норми Європейської Соціальної Хартії (Переглянутої) визначають імідж Європейського Союзу на міжнародному рівні, положення які в ній зазначені повинні чітко дотримуватися Союзом, оскільки перелік прав повинен бути реалізований при здійсненні внутрішньої і зовнішньої політики країнами Європейського Союзу.

Наступним європейським документом, який регулює працю неповнолітніх є Хартія Співтовариства про основні соціальні права працівників від 9 грудня 1989 року. Даний документ закріплює право неповнолітніх отримати початкове професійне навчання з метою дозволити їм адаптуватися до вимог їхнього майбутнього трудового життя, а для молодих працівників подібне навчання має проводитися в робочий час; а також обов'язок держав вживати всіх необхідних заходів щодо коригування трудового законодавства, яке застосовується до неповнолітніх осіб з метою задоволення потреб їхнього особистого розвитку, професійного навчання та доступу до зайнятості. Зокрема, відповідно до пункту 22 цієї Хартії визначається обмежена тривалість робочого часу без будь-якої можливості обійти дане обмеження за допомогою використання понаднормової роботи та робота в нічний час має бути заборонена стосовно працівників, які не досягли 18 років, крім випадку з певними видами робіт, встановленими в національному законодавстві або правилах.

Заборону використання дитячої праці та охорону праці молоді, а також обов'язок роботодавця створити умови праці, які мають відповідати віку неповнолітніх працівників визначено в Хартії основних прав Європейського Союзу від 7 грудня 2000 року, а саме у статті 32. Крім того, дана категорія працівників забезпечується захистом від експлуатації і залучення до будь-якої праці, яка може завдати шкоди їхній безпеці, здоров'ю, фізичному, розумовому, моральному або соціальному розвитку, або яка перешкоджає здобуттю ним освіти.

Одним із основних спеціальних актів, що регулює працю неповнолітніх в Європейському Союзі є Директива Ради Європейського Союзу №94/33/ЄС “Про захист працюючої молоді” від 22 червня 1994 року. Даний акт закріплює спеціальні правові гарантії праці цієї категорії осіб, зокрема: мінімальний вік допуску до роботи повинен складати не менше 15 років; відповідність умов праці віку працюючих осіб; обов’язок роботодавця інформувати неповнолітніх, а також їх законних представників, про можливі ризики в роботі; безоплатний медичний огляд і моніторинг їхнього здоров’я через визначені проміжки часу; заборона виконувати роботу, яка об’єктивно перевищує фізичні чи психологічні здібності неповнолітніх; максимальний робочий час не повинен перевищувати 8 годин на добу і 40 годин на тиждень; заборона працювати в нічний час, зокрема або з 22.00 до 6.00, або з 23.00 до 7.00; мінімальний період відпочинку повинен безперервно тривати 12 годин протягом кожної доби; обов’язкова перерва під час роботи повинна бути не менше 30 хвилин, якщо тривалість щоденної праці перевищує 4,5 години; надання обов’язкової щорічної відпустки, для неповнолітніх, які поєднують роботу з навчанням, повинна по можливості співпадати зі шкільними канікулами; компенсувати період відпочинку протягом трьох тижнів, якщо було застосовано працю підлітків для відвернення негативних наслідків та інших обставин.

З аналізу таких норм можемо говорити про цілий комплекс прав неповнолітніх осіб, які покладаються на держави з метою їх реалізації. Але, проблемою в сучасному світі є те, що дані норми часто не дотримуються. З урахуванням практики міжнародного регулювання правового статусу дитини праця неповнолітніх є шкідливою та досить небезпечною для розвитку як фізіологічного, розумового так і духовного.

За умови розвитку суспільства та проведення правових реформ у світі міжнародні стандарти повинні бути переглянуті і змінені на користь більш повного захисту трудових прав та свобод неповнолітніх і своєчасно знайдуть своє відображення в нормах національного законодавства.

Скрильник Олена Олександрівна,
*Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка,
кандидат юридичних наук, доцент*

АДАПТАЦІЯ ГЕНДЕРНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Стаючи на демократичний шлях розвитку та інтегруючись у європейську спільноту, Україна намагається втілювати цінність гендерної рівності та виконувати міжнародні зобов'язання щодо запобігання дискримінації та запровадження ідей прав людини.

Базові документами Ради Європи, які стосуються питань рівних прав і можливостей, – це «Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод» (прийнята РЄ у 1950 р., ратифікована Україною в 1997 р.) та Декларація Комітету міністрів РЄ «Про рівність жінок та чоловіків» (прийнята у 1988 р.). Зокрема, у цій Декларації зазначено, що «в сучасному суспільстві між жінками та чоловіками існує нерівність *de jure* та *de facto*». Тому держави-члени РЄ повинні працювати над своїми гендерними політиками, аби змінити ситуацію.

Задля втілення проголошеної політики гендерної рівності РЄ приймає стратегії, розраховані на певний період. У березні 2018 року було запроваджено чергову Стратегію гендерної рівності, яка цього разу розрахована на аж 6 років. Попередня Стратегія стосувалася 2014-2017 років та здійснювалася шляхом досягнення п'яти цілей, що враховують питання багатосторонньої дискримінації та особливі права і потреби жінок та чоловіків протягом життя: 1) боротьба з гендерними стереотипами та гендерною дискримінацією; 2) запобігання та боротьба з насильством щодо жінок; 3) гарантування рівного доступу жінок до правосуддя; 4) досягнення рівної участі жінок та чоловіків у прийнятті політичних та громадських рішень; 5) реалізація стратегії досягнення гендерної рівності в політиці та усіх заходах. У Стратегії гендерної рівності на 2018-2023 роки до цих цілей додається нова проблематика, викликана сучасною геополітичною ситуацією – 6) захист прав мігранток, біженок, жінок і дівчат, які шукають притулку[1].

Нині можна говорити про те, що в Україні є спеціальне законодавство з питань гендерної рівності, початок було закладено з прийняттям Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 8 вересня 2005 р. № 2866-IV

[2]. Але комплексні питання гендерної рівності не може вирішити один спеціальний закон. Цей процес складається з багатьох складових, які містять як законодавчу базу, так і відповідні механізми реалізації правових норм.

Відповідно до статті 4 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 8 вересня 2005 р. № 2866-IV чинне законодавство підлягає гендерно-правовій експертизі [2].

Розроблення проектів нормативно-правових актів здійснюється з обов'язковим урахуванням принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Тобто відповідні галузеві закони теж повинні враховувати принцип рівності статей.

На виконання вказаної норми Кабінетом Міністрів України була прийнята постанова про проведення гендерно-правової експертизи, яка є складовою правової експертизи. Здійснювати таку експертизу уповноважено Міністерство юстиції України. Наказом «Деякі питання проведення гендерно-правової експертизи» від 12 травня 2006 р. № 42/5, яким затверджена Інструкція з проведення гендерно-правової експертизи [3]. Де передбачено механізми проведення гендерно-правової експертизи чинного законодавства та проектів нормативно-правових актів з метою встановлення їх відповідності принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків та встановлено, що гендерно-правовій експертизі підлягають проекти нормативно-правових актів та чинне законодавство України. У разі встановлення невідповідності нормативно-правового акта принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків Міністерство юстиції готує висновок гендерно-правової експертизи акта законодавства, який надсилає до органу, що прийняв такий нормативно-правовий акт.

Таким чином, кінцевим результатом проведення гендерно-правової експертизи є виявлення чи невиявлення у тексті акта законодавства чи проекту нормативно-правового акта дискримінаційних норм. На нашу думку, для здійснення ефективної гендерно-правової експертизи потрібно не просто призначати відповідальних за її здійснення працівників Міністерства юстиції, а й створювати міжвідомчі робочі групи з представниками зацікавлених міністерств, представниками профільних комітетів Верховної Ради України, науковцями, дослідниками, представниками громадських організацій, а також проводити громадське обговорення результатів експертизи законодавчих актів (кругли столи, робочі зустрічі, прес-клуби тощо). Окрім цього, оприлюднювати результати експертизи в ЗМІ, а також на сайті Міністерства юстиції України.

Наявні механізми забезпечення рівності жінок і чоловіків є недосконалими, що не дає можливості забезпечити рівний доступ жінок і чоловіків до прийняття управлінських рішень, зменшити розрив в оплаті праці, ефективно протидіяти наявній дискримінації за ознакою статі, а також запобігати формуванню гендерних стереотипів.

Звертаємо увагу на те, що законодавство закріплює досить вузьке коло об'єктів гендерно-правового аналізу. Зокрема, вимога щодо обов'язкового проведення гендерної експертизи не розповсюджується на проекти нормативно-правових актів, розроблених Президентом України, а також на нормативно-правові акти регіонального рівня.

Висновки. Отже, незважаючи на розвиток нормативної бази з цього питання, однією з основних проблем вітчизняного законодавства у досліджуваній сфері є декларативність його положень та невідповідність міжнародним договорам.

Для подолання зазначених проблем Україні необхідно вдосконалити нормативно-правову базу у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, змінити її згідно з міжнародними стандартами та законодавством Європейського Союзу.

Література:

1. Стратегія гендерної рівності Ради Європи на 2018-2023 рр.// Рада Європи, квітень 2018 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://rm.coe.int/prems-041318-gbr-gender-equality-strategy-2023-ukr-new2/16808b35a4>

2. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 8 вересня 2005 // ВВР України. - 2005. - № 52. - ст.561.

3. Деякі питання проведення гендерно-правової експертизи: Наказ Міністерства юстиції України від 12 травня 2006 року № 42 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/15438>.

Скрипник Андрій Володимирович,
*Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
аспірант кафедри кримінального процесу*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В КОНТЕКСТІ ЗБИРАННЯ ІНФОРМАЦІЇ В ЕЛЕКТРОННОМУ ВИГЛЯДІ ПІД ЧАС КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Дослідження досвіду зарубіжних держав дає підстави стверджувати, що інструментарій гласних та негласних процесуальних заходів отримання доказів, закріплений у відповідних законодавчих актах, характеризується значною варіативністю. Відсутність уніфікованості процесуальних механізмів актуалізується в контексті міжнародного співробітництва, зокрема – під час виконання запитів про правову допомогу, пов'язаною із наданням даних, що збираються національними провайдерами телекомунікаційних послуг. Наприклад, відмінності у переліках збереженої інформації та строків такого зберігання можуть призвести до неефективності проваджуваних процесуальних дій та, відповідно, втрати можливості отримання унікальної доказової інформації.

Через це особливо актуальними видаються питання теоретичної розробки та практичного впровадження уніфікованих процедур міжнародного обміну електронною доказовою інформацією при розслідуванні не лише окремих категорій кримінальних правопорушень (зокрема, кіберзлочинів, відповідно до Конвенції про кіберзлочинність, підписаної 2001 року), але будь-яких, де інтереси розслідування вимагають отримання електронних доказів від провайдерів з-за кордону. Окрім того, сучасний стан розвитку інформаційних технологій вимагає впровадження таких заходів не лише в межах окремої частини світу, оскільки для руху інформації ані кордони, ані тисячокілометрові відстані особливого значення не мають. А це, у свою чергу, може стати перспективним напрямком для подальших наукових досліджень.

Традиційно, виділяють три можливі інструменти відповідної міждержавної взаємодії: 1) дво- чи багатосторонні угоди про правову допомогу у кримінальних справах; 2) пряма взаємодія з іноземними провайдерами на добровільних засадах; 3) пряма взаємодія з іноземними провайдерами в обов'язковому порядку [див. 1, р.8]. На

теренах європейського континенту на даний час функціонують два рівні правових механізмів міждержавного обміну електронними доказами. Перший діє в межах Ради Європи та охоплює запроваджені Європейською конвенцією про взаємну правову допомогу у кримінальних справах [див. 2] та Конвенцією про кіберзлочинність¹ правові інструменти. Другий рівень функціонує в межах Європейського Союзу та пов'язаний із використанням Європейського слідчого ордеру. Цей правовий інститут врегульовано низкою нормативних актів [див. 3; 4], які, проте, присвячені не лише доказам в електронному вигляді.

Утім, ефективність згаданих вище правових механізмів значно знизилася у зв'язку зі стрімкою технологізацією розслідування кримінальних справ. Неповна пристосованість порядку взаємодії між державами-членами ЄС для отримання доказів в електронному вигляді викликає активізацію розробки нового – уніфікованого та спеціалізованого, правового механізму забезпечення міждержавного доступу до електронних даних. Відповідні напрацювання формалізовані у пропозиціях Європейської комісії Європейському парламенту та Раді ЄС про: 1) Регламент про Європейський ордер на отримання та збереження електронних доказів у кримінальних справах [див. 5]; 2) Директиву щодо встановлення узгоджених правил призначення законних представників з метою збирання доказів у кримінальному процесі [див. 6]. Цими документами пропонується запровадження Європейського ордеру на отримання (European Production Order (Certificate)) та Європейського ордеру на збереження (European Preservation Order (Certificate)) електронних доказів. Такі інструменти, на думку розробників, здатні забезпечити пряму взаємодію правоохоронного органу із провайдерами послуг, тобто, тим самим, пропонується відхід від формули «орган розслідування-держава А-держава Б-провайдер» та перехід до формули «орган розслідування-провайдер». Безсумнівно, запропонований механізм взаємодії є актуальним та перспективним, а тому – може стати предметом окремого наукового дослідження. У будь-якому разі, досвід європейських держав свідчить про доцільність уніфікації наявних процедур збирання доказів в електронному вигляді з метою, по-перше, перейняття позитивного досвіду інших держав, по-друге, вдосконалення міждержавної взаємодії в окресленому напрямку.

¹ Слід зазначити, що дію Конвенції про кіберзлочинність визнають не лише європейські держави-члени Ради Європи: до неї приєдналися також Канада, Сполучені Штати Америки, Південна Африка, Японія.

Сучасний стан розвитку національного кримінального процесуального законодавства не дозволяє використовувати позитивні моменти запроваджуваних механізмів, тому єдиним можливим шляхом залишається взаємодія на підставі двосторонніх угод про надання правової допомоги. Такий механізм, як свідчить практика, є неефективним в контексті збирання електронних доказів, оскільки саме щодо них особливої актуальності набувають такі характеристики процесуальних дій, як оперативність та результативність. Для вирішення цієї проблеми видається за необхідне: а) здійснити всебічне дослідження досвіду зарубіжних держав та наднаціональних утворень (зокрема, ЄС); б) виокремити найбільш ефективні інструменти процесуальної взаємодії; в) адаптувати відповідні нормативні положення національного процесуального закону з тим, щоб формула взаємодії «орган розслідування-провайдер» увійшла до вітчизняного процесуального інструментарію.

Література:

1. Martin Böse An assessment of the Commission's proposals on electronic evidence: study. European Union, 2018. 54 p.

2. European Convention on Mutual Assistance in Criminal Matters of 20.IV.1959. URL: <https://rm.coe.int/16800656ce> (Last accessed: 10.10.2019).

3. Directive 2014/41/EU of the European Parliament and of the Council of 3 April 2014 regarding the European Investigation Order in criminal matters. OJ L 130, 1.5.2014, p. 1–36. URL: <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/41/oj> (Last accessed: 10.10.2019).

4. Council Framework Decision 2003/577/JHA of 22 July 2003 on the execution in the European Union of orders freezing property or evidence. OJ L 196, 2.8.2003, p. 45–55. URL: http://data.europa.eu/eli/dec_framw/2003/577/oj (Last accessed: 10.10.2019).

5. Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on European Production and Preservation Orders for electronic evidence in criminal matters of 17.4.2018 COM/2018/225 final - 2018/0108 (COD). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2018%3A225%3AFIN> (Last accessed: 10.10.2019).

6. Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council laying down harmonised rules on the appointment of legal representatives for the purpose of gathering evidence in criminal proceedings of 17.4.2018 COM/2018/226 final - 2018/0107 (COD). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1524129181403&uri=COM:2018:226:FIN> (Last accessed: 10.10.2019).

Стрельник Вікторія Валеріївна,
Сумський національний аграрний університет,
кандидат юридичних наук, доцент

АДАПТАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У СФЕРІ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ

Удосконалення державної екологічної політики України на засадах збалансованого соціально-економічного розвитку створює необхідність формування принципово якісної моделі екологічного управління, в якій охорона довкілля й раціональне використання природних ресурсів, в тому числі земель, розглядаються серед основних пріоритетів еволюції держави. Реалізація сучасної екологічної політики держави, яка декларує власні інтеграційні наміри щодо Євроспільноти, не відповідає завданням сьогодення у площині результативності існуючої діяльності у сфері охорони земель. Гостра недосконалість сучасних методів і форм правового регулювання екологічного контролю у галузі землекористування породжує відставання виробника сільського господарства, заважає конкурентоздатності сільськогосподарської продукції на міжнародному рівні. Одним з важливих напрямків удосконалення екологічного контролю є забезпечення процесу екологізації виробничо-господарської діяльності, що безпосередньо пов'язаний з обов'язковістю впровадження й конкретизації екологічних вимог у нормах права, що регулюють господарську, рекреаційну та іншу діяльність, яка тією іншою мірою чинить вплив на довкілля [1, с. 387].

Так, земельний фонд України є одним з найбільших у Європі. Україна має 60,3 млн га, що становить 6% території Європи. Частка чорноземів оцінюється у 15,6–17,4 млн га (8% світових запасів). Для господарського використання залучено понад 92% території України. Рівень розораності складає 54% (у розвинутих країнах Європи – не перевищує 35%). Така ситуація призвела до порушення екологічно збалансованого співвідношення сільськогосподарських угідь, лісів і водойм, що негативно вплинуло на стійкість агроландшафтів, зумовило значне техногенне навантаження на екологічну сферу. В Україні понад 1,1 млн га підлягають консервації, 143,4 тис. га – порушених земель, які потребують рекультивації, 315,6 тис. га малопродуктивних угідь.

Адаптації законодавства України у сфері правової охорони земель від забруднення та псування до законодавства ЄС повинно відбуватися з урахуванням основних принципів ЄС у зазначеній галузі. Серед документів ЄС, які спрямовують свою дію на охорону земель від забруднення та псування, слід зазначити Директиву Ради 86/278/ЄЕС про охорону навколишнього середовища і ґрунтів при використанні осаду стічних вод у сільському господарстві. Деякі важкі метали можуть бути токсичними для рослин і для людей через їх наявність у зернових культурах, необхідно встановити обов'язкові граничні величини щодо вмісту цих елементів у ґрунті. Використання осаду може бути заборонено у разі, якщо концентрація цих металів у ґрунті перевищує визначені граничні величини. Таке використання повинно відбуватися способами, що виключають шкідливий вплив на ґрунти, рослинний та тваринний світ, здоров'я людей. З метою запобігання забрудненню земель осадами стічних вод Директива забороняє використовувати, встановлює певні обмеження щодо використання осаду стічних вод на ґрунтах, де вирощуються фрукти й овочі, за винятком тих, де вирощуються фруктові дерева; на пасовищах; на угіддях, призначених для вирощування та заготівлі кормів. При цьому допускається використання осадів у сільському господарстві лише в тих випадках, коли це не завдає шкоди навколишньому середовищу та здоров'ю людей [2].

Директиву Ради 96/61/ЄС [3] про комплексне запобігання та контроль над забрудненням. Зазначена директива закріпила правові засади запобігання та контролю забруднень у зазначеній сфері, запровадила комплексний підхід щодо запобігання екологічно несприятливій діяльності, ліквідації її наслідків. Директива регламентує утворення й розміщення відходів, що певним чином може вплинути на стан довкілля, в тому числі й земель. Положення даної Директиви спрямовують на прийняття національного законодавства щодо мінімізації викидів небезпечних речовин у ґрунт. Зазначені рекомендації можуть бути використані при розробці пропозицій щодо удосконалення українського законодавства в частині встановлення пріоритетності екологічного контролю у сфері охорони земель, ґрунтів від забруднення та псування, підвищення значення охорони ґрунтів шляхом здійснення всеохоплюючого контролю. Наприклад, за застосуванням хімікатів у сільському господарстві з метою забезпечення охорони не тільки ґрунтів, а й виробництва екологічно чистої сільськогосподарської продукції, ціни на яку є значно вищими.

Отже, зважаючи на відсутність у законодавстві ЄС спеціального нормативного документа про охорону якісного стану земель від

негативного впливу, сформувалися приписи у сфері охорони земель і ґрунтів від забруднення та псування.

Література:

1. Гетьман А. П. Екологічний контроль у правовідносинах екологічної безпеки // Екологія и здоровье человека. Охрана водного и воздушного бассейнов. Утилизация отходов : сб. науч. тр. XI междунар. науч.-практ. конф. УГНИИ «УкрВОДГЕО», 2003. – С. 384 – 388.

2. Директива Ради 86/278/ЄЕС «Про захист навколишнього середовища та, зокрема, ґрунту у випадках використання у сільському господарстві осаду стічних вод» // <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:mtExSVDTHUcJ:old.minjust.gov.ua/file/32932.docx+&cd=1&hl=uk&ct=clnk&gl=ua>

3. Директива Ради 96/61/ЄС «Щодо всеохоплюючого запобігання і контролю забруднень» // https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_497

Сьомич Микола Іванович,

*Полтавська державна аграрна академія,
кандидат наук з державного управління, доцент*

Логвіненко Дар'я Олександрівна,

*Полтавська державна аграрна академія,
здобувач ступеня вищої освіти магістр зі спеціальності
073 «Менеджмент»*

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ В УКРАЇНІ

В умовах незалежної держави створення національної системи соціального забезпечення населення має першочергове значення.

Найважливішими напрямками створення цих гарантій є :

- реалізація прав громадян на працю і на допомогу з безробіття;
- оплата праці та мінімального розміру заробітної плати;
- підтримання життєвого рівня населення шляхом перегляду мінімальних розмірів основних соціальних гарантій в умовах зростання цін на споживчі товари і послуги;
- надання державної допомоги, пільг та інших видів соціальної підтримки малозабезпеченим громадянам і сім'ям, які виховують дітей;
- матеріальне забезпечення у разі досягнення пенсійного віку, тимчасової чи постійної втрати працездатності, втрати годувальника тощо.

Здійснення перелічених заходів потребує чіткого визначення джерел їхнього фінансування. Очевидно, що бюджет не може бути єдиним джерелом коштів на цілі соціального забезпечення.

Зростання в останні роки виплат на соціальні потреби у валовому національному продукті України стало однією з причин незбалансованості державного бюджету, посилення інфляційних процесів.

Принципово нова соціально-економічна ситуація, що склалася в нашій країні, зумовлює необхідність формування адекватної системи соціального забезпечення населення. Вона має ґрунтуватися на таких засадах, які б виключали зрівнялівку і утриманські настрої при розподілі та споживанні життєвих благ, не послаблювали дієвість мотивів і стимулів до праці, створювали умови для найповнішого виявлення їх.

В умовах ринкової економіки джерелом підвищення добробуту громадян мають стати ефективна праця, трудова активність та підприємницька ініціатива. У зв'язку з цим для працездатної частини населення пріоритетне значення мають захист його основних прав у сфері праці в умовах різних форм власності та соціальне страхування на випадок втрати роботи, при досягненні пенсійного віку, тимчасовій чи постійній втраті працездатності.

Держава має забезпечити за рахунок бюджетних коштів лише мінімально гарантований рівень медичного, культурного, побутового і соціального обслуговування населення і насамперед найменш соціально захищених громадян. У зв'язку з роздержавленням і приватизацією житлово-комунального господарства, закладів освіти і культури соціальні гарантії громадян на послуги цих галузей визначатимуться відповідними актами законодавства.

В Україні проголошено курс на побудову соціальної держави, політика якої спрямована на забезпечення соціальних прав та державних соціальних гарантій достатнього життєвого рівня для кожного члена суспільства.

За таких умов джерелом підвищення добробуту громадян має стати ефективна праця, трудова активність та підприємницька ініціатива. Але часто виникають ситуації, коли через об'єктивні обставини, які людина подолати не може, вона не має можливості заробити на життя, потрапляє у становище, яке загрожує її існуванню. Ці обставини є соціальними ризиками і притаманні кожній особі як члену людської спільноти.

Ринкова економіка не створює механізмів захисту населення від названого ризику. Лише активне втручання держави уможливіє

мінімізацію їх негативних наслідків. Наявність соціальних ризиків обумовлює існування державної системи соціального захисту населення, функціонування якої поєднує страхові та не страхові засади.

Державне соціальне страхування як складова системи соціального захисту характеризується такими суттєвими ознаками:

- функції компенсації соціального ризику і запобігання несприятливим наслідкам ризикової ситуації;
- обов'язковість фінансової участі застрахованих осіб у формуванні страхових фондів, що є головною умовою одержання права на соціальні виплати;
- високий рівень забезпечення застрахованих осіб.

На відміну від цього система вказаного забезпечення за рахунок держави, яка також виконує функцію захисту від соціальних ризиків, побудована на інших засадах: елементарності, безоплатності і безеквівалентності.

Держава зацікавлена у розбудові принципово нової системи соціального страхування, адже фінансові можливості нині діючої системи не дозволяють проводити ефективну патерналістську політику щодо підтримки та забезпечення належного рівня життя кожного. Там, де людина дійсно немає можливості забезпечити себе та свою сім'ю на належному рівні, соціальне забезпечення повинно здійснюватись за рахунок держави шляхом надання державної адресної допомоги. Для працездатної частини населення пріоритетне значення має захист їх основних прав, соціальне страхування на випадок втрати роботи, при досягненні пенсійного віку, тимчасовій чи постійній втраті працездатності, яке має забезпечити мінімізацію негативних наслідків соціальних ризиків.

Прийняття Верховною Радою України 14 січня 1998 року названих вище Основ започаткувало реформування системи соціального страхування в Україні. Основи передбачають прийняття окремих законів з кожного виду даного страхування. Так, 18 січня 2001 року було прийнято Закон «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням і похованням» та 23 вересня 1999 року Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» спрямовані на створення нової системи державного страхування. Вона передбачає матеріальне забезпечення громадян у зв'язку з втратою заробітної плати (доходу) внаслідок тимчасової чи постійної втрати

працездатності, а також надання соціальних послуг за рахунок бюджету Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності.

Вони формуються шляхом сплати страхових внесків власником або уповноваженим ним органом, громадянами, а також за рахунок інших джерел, передбачених цими Законами. Це суттєво відрізняє нинішню систему від традиційної, побудованої протягом попередніх десятиліть. Адже працівники були звільнені від участі у фінансуванні заходів із зазначеного страхування. Право особи на отримання забезпечення у системі соціального страхування залежало від участі у суспільному виробництві та інших чинників, здебільшого особистих.

Необхідність існування і подальшого розвитку загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням і похованням, в Україні саме на страхових засадах, визначається низкою об'єктивних передумов, серед яких можна виділити соціально-економічні.

Серед чинників першої групи можна назвати характерні для усіх видів загальнообов'язкового страхування, що є предметом подальших досліджень:

1. Недостатній життєвий рівень, поширення бідності серед населення, зумовлені тривалим перехідним періодом до нової моделі розвитку держави. Реальна заробітна плата залишається на рівні, що не забезпечує обсягів споживання матеріальних благ, достатніх для поновлення фізичної та інтелектуальної здатності до праці. Тому компенсація втрати, навіть, мінімальних доходів, яку спричиняє втрата працездатності набуває важливого значення.

2. Необхідність забезпечення соціальної справедливості під час перерозподілу суспільного продукту. Особи, які працюють та сплачують внески до фондів державного соціального страхування, мають за їх рахунок отримувати вищий рівень захисту інтересів при настанні соціальних ризиків. Коли рівень соціально-страхового забезпечення не буде суттєво перевищувати рівень державного соціального забезпечення, громадяни втратять зацікавленість у активній економічній діяльності і перейдуть до числа соціальних утриманців.

3. Зменшення навантаження на державний бюджет за рахунок створення інших джерел, які забезпечують соціальний захист населенню на суто страхових засадах. Одним з пріоритетних напрямків соціальної політики у сфері соціального страхування проголошено забезпечення перерозподілу відповідальності за

формування коштів на соціальне страхування між державою, роботодавцем та застрахованими громадянами.

Література:

1. Базиліук П.В. Соціальний захист населення. К.: Т-во «Знання» України 1999. с.122.
2. Березін М. Соціальний захист: не милостинею, а виробництвом. // Віче. 2004. № 1, ст. 64-67.
3. Ганслі Теренс. Соціальна політика та соціальне забезпечення за ринкової економіки. К.: Основи. 2005. с. 18.
4. Іванкевич В. Система соціального захисту, що діє в Україні. // Україна: аспекти праці . 2005. № 1-2.
5. Скуратівський В.А. Соціальний розвиток і соціальна політика : сучасні реалії, суперечності і тенденції розвитку. // Вісник УАДУ при Президентіві України. 2006. № 1. с. 137-158.
6. Якимовський А.У. Соціальний захист України // Фінанси України. 2006. № 8. с. 15.

Теремцова Ніна Володимирівна,

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
кандидат юридичних наук, доцент кафедри теорії права і держави
Orcid id: 0000-0001-6783-9781*

ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ ПРИВАТНОГО ПРАВА ЩОДО АДАПТАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ ТА ПРАВА ЄС

Проблема юридичної відповідальності суб'єктів приватного права в аспекті адаптації вітчизняної правової системи до права ЄС, незважаючи на те, що вона обговорюється протягом декількох десятиків років, не втратила своєї актуальності й в даний час. Мало дослідженим залишається питання щодо юридичної відповідальності суб'єктів приватного права в умовах адаптації вітчизняної правової системи до права ЄС.

Приватне право – це упорядкована сукупність юридичних норм, які охороняють і регулюють відносини приватних осіб. Публічне ж право утворює норми, що закріплюють порядок діяльності органів державної влади та управління.

Приватно-правова відповідальність набуває в галузях приватного права, де й виявляються найбільш обґрунтовані особливі риси та характер даного виду юридичної відповідальності: а) за джерелами правового закріплення юридичної відповідальності, приватноправова

відповідальність відрізняється від публічно-правової тим, що може передбачатися не лише санкціями норм приватного права, а й бути встановленою також і за волевиявленням самих учасників приватно-правових відносин; б) більшість норм приватного права мають диспозитивний характер. Розглядаючи диспозицію норм права, слід зробити висновок, що з норм приватного права диспозитивний характер мають лише ті норми, в диспозиції яких міститься юридична можливість волевиявлення суб'єкта та вплив цього волевиявлення на правову долю правовідносин.

Дане положення ґрунтується на теорії розмежування приватного і публічного права, яка дотримується формального моменту, тобто того, як розподіляється ініціатива захисту права від порушень. [1, с.8].

У публічно-правових відносинах посадова особа, що має повноваження від імені держави залучити правопорушника до юридичної відповідальності, не може відмовитися або ухилитися від таких дій в силу своїх посадових обов'язків.

Проте, щодо державного примусу, то примусовий характер притаманній будь-якій санкції, яка й являє собою засновану на правовій нормі примусову міру. Юридична відповідальність завжди тягне за собою певні позбавлення майнового або особистого характеру. [2]

Зосереджуючи увагу щодо цивільно-правової відповідальності, в якості недоліку її визначення слід зазначити, що саме державний примус залишає за межею цивільно-правової відповідальності добровільне відшкодування боржником збитків кредиторів або сплату компенсації, якщо вони зроблені не під загрозою примусу, а в силу внутрішньої переконаності боржника в необхідності відшкодування збитків, сплати цієї компенсації [1].

Слід зазначити також, що приватно-правова відповідальність, на відміну від цивільно-правової, як правило, але не завжди має майновий характер, оскільки в деяких випадках полягає в скрутні особистого характеру (наприклад відповідальність батьків за злісне ухилення від виконання батьківських обов'язків за сімейним правом).

Істотною рисою приватно-правової юридичної відповідальності, є така за якою один із учасників приватно-правових відносин несе відповідальність перед іншим, що впливає з принципу рівноправності, незалежності (автономності) суб'єктів приватного права. Серед особливостей приватно - юридичної відповідальності можна назвати й таку, як відповідність розміру відповідальності наслідків правопорушення (в основному, розміром заподіяної шкоди або збитків).

Висновок. На думку автора, основними критеріями юридичної відповідальності суб'єктів приватного права в аспекті адаптації вітчизняної правової системи до права ЄС є характерним задоволення позитивних благ у всьому суспільстві. Відповідно, до приватного права належать норми та принципи, що регулюють правовідносини між фізичними й юридичними особами, які задовольняють переважно індивідуальний інтерес. На сьогодні залишається чисельна кількість питань щодо юридичної відповідальності, особливості окремих елементів щодо суб'єктів приватного права, як динамічної категорії в теорії права, а також значення юридичної відповідальності, що має важливе теоретичне та практичне значення, залишаються невіршеними й недостатньо вивченим в теорії права та юридичній науці. На сьогодні є надзвичайно важливим залучення наукових та практичних працівників до дослідження теоретичних та практичних проблем щодо адаптації правової системи України до права Європейського Союзу.

Література:

1. Басін К.В. Юридична відповідальність: природа, форми реалізації та права людини: автореф дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / НАН України; Інститут держави і права ім. В.М.Корецького. – К., 2006. –19с.
2. Иоффе О. С. Ответственность по советскому гражданскому праву. -Л.: Изд-во ЛГУ, 1955. С 7-8.
3. Teremtsova N. The main types understanding to legal liability: the theoretical aspect.// European Perspectives (Politics, Economics, Law). Науково-практичний журнал № 1, 2017. Вид. Спеціалізоване видавництво «ЮНЕСКО СОЦІО». –К. 2017. – 180 с. – С.12-18.

Тимченко Олег Вадимович,

Головне територіальне управління юстиції у Полтавській області

ПІДВИЩЕННЯ ПРАВОВОЇ ОБІЗНАНОСТІ ЖИТЕЛІВ ПОЛТАВЩИНИ У БОРОТЬБИ З БУЛІНГОМ

У наш час булінг (цькування) став доволі розповсюдженим та масовим явищем: в багатьох країнах світу в середовищі підлітків панують прояви жорстокості, агресії та психологічного тиску.

В Україні, за різними даними, із булінгом стикалися близько 67% дітей. Близько 40% із них ніколи не розповідають про це своїм батькам. При цьому, 44% із тих, хто спостерігав, як знущаються над

їхніми однолітками, не реагували на такі факти через острах піддатися аналогічному знущанню [2].

В Україні про булінг почали говорити не так давно, лише на початку 2019 року набрали чинності норми закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)», які визначають поняття булінгу.

Булінг – це діяння (дії або бездіяльність) учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого [1].

Цькування в школі має надзвичайно негативні наслідки в майбутньому, залишаючи психологічні травми на все життя, що в подальшому може виражатися в неспроможності батьків, які в дитинстві зазнали булінгу, будувати повноцінні стосунки з іншими людьми та виховувати власних дітей. Саме тому виникла гостра потреба визначення заходів протидії даному явищу та встановлення відповідальності за булінг на законодавчому рівні.

Відповідно до так званого антибулінгового закону вчинення булінгу (цькування) неповнолітньої чи малолітньої особи карається штрафом від 850 до 1700 грн або громадськими роботами від 20 до 40 годин.

Такі діяння, вчинені повторно протягом року після або групою осіб карається штрафом у розмірі від 1700 до 3400 грн або громадськими роботами на строк від 40 до 60 годин.

У разі вчинення булінгу (цькування) неповнолітніми від 14 до 16 років, відповідальність несуть їх батьки. До них застосовується покарання у вигляді штрафу від 850 до 1700 грн або громадські роботи на строк від 20 до 40 годин [1].

Окремо передбачена відповідальність за приховування фактів булінгу (цькування). Якщо керівник закладу освіти не повідомить органи Національної поліції України про відомі йому випадки цькування серед учнів, до нього буде застосоване покарання у вигляді штрафу від 850 до 1700 грн або виправних робіт до одного місяця з відрахуванням до 20 % заробітку.

За даними Центру прав людини ZMINA за пів року дії закону працівники поліції склали 221 адміністративний протокол. Лідерами зі складання протоколів і їхнього розгляду в судах виявилися Київська, Херсонська, Кіровоградська і Черкаська області. Найменше

відреагували на закон Закарпаття та Чернігівщина, де склали по одному протоколу [5].

5 лютого 2019 року було прийнято перше судове рішення за фактом цькування у школі. За даними Міністерства юстиції України за 9 місяців 2019 року в Україні розглянули майже 200 справ із звинувачення про вчинення булінгу, 77 винуватців пресингу оштрафовано. Крім цього, суди видають попередження та зауваження, а також призначають громадські роботи і навіть зобов'язують булерів публічно вибачатися [3].

Зокрема полтавськими судами винесено 3 судових рішення, згідно з якими: двох громадян оштрафовано на 850 грн та 1 громадянину винесено усне попередження.

Крім втілення в життя інституту відповідальності, важливим питанням залишається профілактика цього ганебного явища. Ще у вересні 2018 року Міністерство юстиції України у рамках загальнонаціонального проєкту «Я МАЮ ПРАВО!» розпочало правопросвітницьку роботу з протидії булінгу та активно впроваджує її і сьогодні.

З початком нового навчально року, в період з 16 по 20 вересня 2019 року в Україні за ініціатииви Мін'юсту проходив Всеукраїнський тиждень з протидії булінгу. Протягом усього тижня фахівці головних територіальних управлінь юстиції, представники органів системи безоплатної правової допомоги, а також партнери проєкту «Я МАЮ ПРАВО!» проводили правопросвітницькі заходи з метою інформування учасників освітнього процесу про безпеку булінгу та шляхи протидії йому.

За цей час спільними зусиллями було проведено:

39 345 уроків «Стоп булінг» в 7 630 школах по всій Україні для понад 1,5 мільйонів школярів;

1 362 уроки в 368 закладах професійно-технічної освіти;

792 уроки в спортивних гуртках, секціях;

551 урок «Стоп булінг!» в 193 інтернатах;

18 319 інших правопросвітницьких заходів для школярів, їх батьків, учителів та інших учасників освітнього процесу [4].

Завдання реалізації даної інформаційної кампанії на Полтавщині покладено на Головне територіальне управління юстиції у Полтавській області, Регіональний центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги у Полтавській області та партнерів, серед яких: відділ ювенальної превенції Управління превентивної діяльності ГНПУ в Полтавській області, Департамент освіти і науки Полтавської ОДА, Управління освіти виконавчого комітету Полтавської міської ради.

Не залишаються осторонь цієї проблеми і знаменитості. Кампанію #СтопБулінг підтримали: полтавський комік-гурт «СМТ», фронтмен гурту «Антитіла» Тарас Тополя, соліст рок-групи «ТІК», зірки популярного українського серіалу «Школа», олімпійський чемпіон Жан Беленюк, всесвітньо відомий репер Ентоні Паркер та багато інших відомих особистостей. Крім того, відома реперка Alyona Alyona випустила кліп аби привернути увагу молоді до цієї проблеми.

Проблема булінгу в Україні залишається актуальною та потребує уваги і активних дій з боку державних інституцій, закладів освіти та всіх людей, небайдужих до проблеми цькування. Тому важливо не зупинятися на досягнутому, а й надалі проводити правопросвітницьку та правороз'яснювальну роботу, аби зменшити кількість проявів цькування серед однолітків.

Література:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: за станом на 25 вересня 2019 р. / Верховна Рада України // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>

2. Миськевич Т. Регулювання проблеми булінгу на законодавчому рівні: перші кроки України та світовий досвід [Електронний ресурс] / Т. Миськевич // Громадська думка про правотворення. – 2019. – № 1 (166). – С. 18–22. – Режим доступу: <http://nbuviap.gov.ua/images/dumka/2019/1.pdf>. – Назва з екрана.

3. Всеукраїнський тиждень з протидії булінгу // Режим доступу: https://minjust.gov.ua/news/announcement/vseukrainskiy-tijden-z-protidii-bulingu?fbclid=IwAR1LiD7fX0bG3MoOIYm59J4TE7_k_FBzxBfML17vyoovAfKTb83Y9YYE-Vw

4. Результати проведення Всеукраїнського тижня з протидії булінгу // Режим доступу: <https://pravo.minjust.gov.ua/ua/news/1604-rezulytati-provedennya-vseukrajnyskogo-tizhnya-z-protidiji-bulingu>

5. Пів року боротьби з цькуванням у школах – підсумки експерта // Режим доступу: https://zmina.info/articles/pivroku_borotbi_z_bulingom_u_shkola_h_pidsumki_jeksperta/

Тимошук Артем Олександрович,
*заступник начальника Міжрегіонального управління
Національного агентства України
у Полтавській та Кіровоградській областях*

АДАПТАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПРО ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ ДО ВИМОГ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Побудова професійної державної служби є однією з ключових реформ, передбачених Угодою про Асоціацію між Україною та Європейським союзом, стратегією сталого розвитку «Україна 2020» та програмою діяльності Кабінету Міністрів України.

Ключовим елементом успішного продовження євроінтеграції України є досягнення певного рівня узгодженості українського законодавства з правовими нормами ЄС.

Адаптація вітчизняного законодавства про державну службу до вимог ЄС є одним із важливих напрямів цього процесу. В зв'язку з цим, особливої актуальності набуває приведення національного законодавства про державну службу до стандартів ЄС.

Так у 2016 році вступив в силу Закон України «Про державну службу», який повністю перезавантажив державну службу в нашій державі. Закон України 2015 року «Про державну службу» передбачав, що на усі посади державної служби, виключно з вищим управлінськими посадами, встановлювалася винятково конкурсна процедура призначення. Суттєво була змінена і модель оплати праці, в основу якої покладено збільшення питомої ваги посадового окладу у структурі зарплати. Також вище зазначений Закон, в повному обсязі забезпечував захист державних службовців, а саме реалізацію права на державну службу, захист під час проходження державної служби та захист від неправомірного звільнення державних службовців із займаних посад.

На сьогоднішній день має суттєві зміни в чинному законодавстві України у сфері державної служби. Так 19 вересня 2019 року Верховною Радою України прийнято Закон України № 117-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо перезавантаження влади», який набрав чинності 25 вересня 2019 року.

Вказаним Законом внесено зміни, зокрема до Закону України «Про державну службу» стосовно процедури вступу на державну службу, окремих положень щодо проходження та припинення державної служби. Запропоновані зміни стосуються спрощення

порядку прийняття на державну службу та звільнення з неї, підвищення відповідальності державних службовців за досягнення результатів своєї діяльності, запровадження можливості контрактної державної служби та усунення надмірного регулювання зазначених суспільних відносин. Ліквідовуються: виплати за додаткове навантаження у зв'язку з виконанням обов'язків тимчасово відсутнього державного службовця у розмірі 50 відсотків посадового окладу тимчасово відсутнього державного службовця і виплати за додаткове навантаження у зв'язку з виконанням обов'язків за вакантною посадою державної служби за рахунок економії фонду посадового окладу за відповідною посадою.

Заробітна плата державного службовця складається з:

- 1) посадового окладу;
- 2) надбавки за вислугу років і надбавки за ранг державного службовця;
- 3) премії (у разі встановлення).

Також, постановою Кабінету Міністрів України від 25 вересня 2019 року № 844 внесено зміни до Порядку проведення конкурсу на зайняття вакантних посад державної служби, які суттєво впливають на процедуру конкурсного добору. Згадана постанова набрала чинності 26 вересня 2019 року.

Кабінет Міністрів України спростив процедуру проведення конкурсу на зайняття посад державної служби. Змінами до відповідного Порядку проведення конкурсу передбачається: можливість подання інформації для участі у конкурсі в електронній формі через Єдиний портал вакансій державної служби; перевірка документів здійснюватиметься лише для переможців конкурсу; самостійне оприлюднення на Єдиному порталі вакансій державної служби службами управління персоналом державних органів, оголошення про конкурси на посади державної служби.

Отже, підводячи підсумки хотілося б наголосити на позитивних сторонах впровадження реформи державної служби, які ми вже маємо на сьогоднішній день, а саме: підвищення якості надання державних послуг, професійна державна служба, яка створена за час впровадження законодавства, орієнтована на громадян для виконання завдань в інтересах держави; також здійснюється залучення на державну службу талановитих громадян; забезпечується прозорість і підконтрольність державної служби громадянському суспільству, здійснюється зростання довіри громадян до влади і державних інститутів, що, є найголовнішою запорукою успіху реформи державного управління.

Література:

1. Закон України «Про державну службу» від 10.12.2015 року № 889-VIII (із змінами).
2. Науково-практичний коментар до Закону України «Про державну службу» /Ред. Кол:К.О.Вашенко, І.Б. Коліушко, В.П.Тимошук, В.А. Дерезь (відп.ред.). – К.: ФОП Москаленко О.М., 2017. – 796 с.)
3. Європейська інтеграція та міжнародна співпраця : посібник / авт. кол. : В.А. Мандрагеля, Ю.В. Мельник, О.І. Пошедін та ін.; за заг. ред. В.А. Мандрагелі, Л.А. Шереметьєвої. – Київ : НАДУ, 2016. – 288 с.

Шимко Артем Романович,

Полтавський юридичний інститут

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,

кандидат юридичних наук, адвокат,

асистент кафедри цивільного, господарського і фінансового права,

НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ ПОНЯТТЯ ПРИЙОМ МЕТАЛОБРУХТУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Актуальність проблем притягнення до кримінальної відповідальності за порушення порядку здійснення операцій з металобрухтом зумовлена тим, що кримінальне законодавство у сфері охорони господарської діяльності суттєво відстає у розвитку від самого господарського законодавства та економічних відносин у цілому.

Особливістю ст. 213 КК України є бланкетний характер диспозиції, оскільки сам порядок здійснення операцій з металобрухтом врегульований рядом нормативно-правових актів господарського законодавства.

Відповідно до ст. 12 Закону «Про металобрухт», державне регулювання операцій з металобрухтом реалізується, зокрема, шляхом складання місцевими державними адміністраціями акта обстеження спеціалізованих або спеціалізованих металургійних переробних підприємств та їх приймальних пунктів на відповідність вимогам цього Закону і контролю за додержанням встановлених ними умов і правил здійснення операцій з металобрухтом.

Відтак, єдиним дозвільним документом, на підставі якого можна здійснювати операції з металобрухтом – є акт обстеження місцевою державною адміністрацією суб'єкта господарювання на відповідність

вимогам Закону «Про металобрухт» і контролю за додержанням встановлених ними умов і правил здійснення операцій з металобрухтом.

Отже, порушення порядку здійснення операцій з металобрухтом у господарсько-правовому розумінні можна вважати, по-перше, здійснення їх неналежним суб'єктом (фізичними особами або юридичними особами, які не мають відповідної правосуб'єктності), по-друге, відсутність акта обстеження суб'єкта господарювання місцевими державними адміністраціями, по-третє, невідповідність суб'єкта господарювання вимогам, що встановлені Законом «Про металобрухт» та Переліком обладнання та устаткування, які необхідно мати спеціалізованому підприємству та його приймальним пунктам або спеціалізованому металургійному переробному підприємству при здійсненні операцій з металобрухтом.

Так, однією з форм об'єктивної сторони розглядуваного злочину є здійснення прийому брухту кольорових і чорних металів фізичними особами.

Виникає питання щодо термінологічної недосконаlostі, а саме поняття «прийом брухту». Як відомо, вичерпний перелік операцій, що можна здійснювати з вторинними металами, перелічені у Законі України «Про металобрухт». Не дивно, що такої операції як «прийом» – Законом не передбачено. На нашу думку, словосполучення «прийом брухту» є більше побутовим виразом та не узгоджується з мовою законодавства.

Що таке прийом металобрухту у розумінні кримінального законодавства невідомо, адже відсутня конкретизація диспозиції статті. Виникає питання, прийом металобрухту це його купівля чи фактичний прийом (передача) від третіх осіб. Вважаємо, що це суттєвий недолік законодавства, оскільки немає ніякої конкретики щодо описання форм «прийому металобрухту». Таке формулювання дає підґрунтя правоохоронним органам для зловживання та «підгонки під кваліфікацію» будь-якої дії, пов'язаної з обігом металобрухту між фізичними особами.

Назва ст. 213 «Порушення порядку здійснення операцій з металобрухтом» відсилає до Закону «Про металобрухт», яким і встановлено порядок та виключний перелік операцій. Відповідно до ст. 1 Закону «Про металобрухт», операції з металобрухтом – заготівля, переробка, металургійна переробка брухту чорних і кольорових металів. Прийому металобрухту як окремої операції Законом не передбачено, а, отже, маємо невідповідність КК України положенням господарського законодавства.

Що мав на увазі законодавець щодо комплексу дій у формі «прийому металобрухту», – невідомо та не передбачено жодним нормативно-правовим актом. Це може бути як звичайна купівля сировини, так і його заготівля. Розмитість диспозиції, на наш погляд, є недопустимою, оскільки у такий спосіб порушується принцип правової визначеності, а державою не забезпечується законність притягнення до кримінальної відповідальності. Як наслідок, можна з впевненістю стверджувати про неякісність кримінального законодавства щодо розглядуваної форми об'єктивної сторони ст. 213 КК України.

На наше переконання, цю правову невизначеність потрібно тлумачити таким чином, що прийом металобрухту у контексті ст. 213 КК України слід вважати заготівлею. По-перше, металобрухт не є об'єктом виключеним або обмеженим у цивільному обороті. У будь-якій фізичній чи юридичній особи може утворитися цей об'єкт із різних причин (утворення амортизаційного брухту на виробництві, заміна старих металовиробів на нові, псування сталевих речей тощо). Відповідно, власник металобрухту може розпоряджатися ним на власний розсуд, або реалізувати його спеціалізованому підприємству, або ж будь-якій фізичній особі, котра виявила бажання його придбати.

З самої логіки речей, тут аргіогі не може бути правопорушення, не кажучи про злочин. Непотріб у вигляді металобрухту для однієї особи, може бути затребуваним для іншої фізичної чи юридичної особи для різних цілей (будівництво, власне виробництво тощо). Держава не може обмежити фізичних чи юридичних осіб у продажі або купівлі будь-яких об'єктів, котрі не вилучені або не обмежені у цивільному обороті. Принципи свободи договору та вільного волевиявлення сторін це гарантують.

Вважаємо, що законодавець має переглянути та змінити підхід до кримінальної відповідальності за порушення порядку здійснення операцій з металобрухтом, враховуючи сучасні тенденції політики дерегуляції у сфері господарювання, а суди мають забезпечувати дотримання загальних засад кримінального провадження та ухвалювати законні, обґрунтовані, вмотивовані рішення.

Шуляковський Олексій Вікторович,

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
студент юридичного факультету.*

Теремцова Ніна Володимирівна,

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
кандидат юридичних наук, доцент кафедри теорії права і держави,
Orcid id: 0000-0001-6783-9781*

СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ ПРАВА КОРИСТУВАННЯ ЧУЖОЮ ЗЕМЕЛЬНОЮ ДІЛЯНКОЮ ДЛЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПОТРЕБ В УМОВАХ АДАПТАЦІЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ДО ПРАВА ЄС

Питання становлення інституту права користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис) в умовах адаптації правової системи України до права ЄС є надзвичайно актуальним.

За ч 1. Ст. 395 Господарського кодексу України до речових прав на чуже майно віднесено: право володіння; право користування (сервітут); право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис); право забудови земельної ділянки (суперфіцій). [1, ч. 1. ст.395]

У випадку виникнення у особи необхідності використання чужої земельної ділянки для сільськогосподарських потреб їй надається право землекористування, яке може відчужуватися або передаватися у порядку спадкування.

Підставою виникнення права користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб, права та обов'язки землекористувача та власника земельної ділянки, наданої для сільськогосподарських потреб, правові наслідки припинення права користування земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис) визначено Цивільним кодексом України та Земельним кодексом України. [1, ст. 102-1]; [2, гл. 33].

Цивільним кодексом України передбачено, право користування чужою земельною ділянкою встановлюється договором між власником земельної ділянки і особою, яка виявила бажання користуватися цією

земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (далі - землекористувач. [2, ст. 407].

Договір емфітевзису порівняно з договором оренди землі сільськогосподарського призначення має деяку перевагу. Але на наш погляд, в умовах існування мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення, вбачаються певні ризики, щодо можливості фактичного «викупу» сільськогосподарських земель.

Підставою встановлення емфітевзису є договір про надання права користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (договір про емфітевзис). За договором про емфітевзис власник земельної ділянки відплатно чи безвідплатно передає іншій особі право користування земельною ділянкою, зберігаючи щодо неї право власності.

Договір про встановлення емфітевзису формально є консенсуальним, оскільки для виникнення емфітевзичного права не вимагається передачі земельної ділянки. Право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис) може відчувуватися і передаватися в порядку спадкування.

Строк договору нормативно не визначений і тому встановлюється за домовленістю сторін. Разом із тим строк договору про надання права користування земельною ділянкою державної або комунальної власності не може перевищувати 50 років (ч. 1 ст. 408 ЦК). Виходячи з призначення земельної ділянки, він укладається на довгостроковий період. Якщо такий договір укладено без визначення строку його дії, кожна із сторін може відмовитися від договору, попередньо попередивши про це іншу сторону не менш як за один рік. За загальним правилом, цей договір є оплатним.

Слід підкреслити, що право емфітевзису є речовим правом. Це означає, що для його виникнення потрібно не лише укласти відповідний договір, а й зареєструвати це право в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно. Лише з моменту такої реєстрації власник земельної ділянки вважатиметься таким, що передав право емфітевзису емфітевтові, а емфітевт – його набув.

Висновок. Нововведенням до земельного законодавства України є прийняття 27 квітня 2007 р. Закону України, яким внесені істотні зміни до Земельного кодексу України у частині видів права земельного сервітуту, доповнює Земельний кодекс главою, що стосується прав користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (Емфітевзис). Це новий інститут в цивільному праві й на думку автора, варто на законодавчому рівні обмежити коло можливих набувачів користування земельною ділянкою для

сільськогосподарських потреб, включивши до нього фізичних осіб, які мають необхідну спеціальну освіту чи досвід роботи у сільському господарстві; займаються веденням товарного сільськогосподарського виробництва; юридичні особи, що за установчими документами передбачено ведення сільськогосподарського виробництва, для збереження доброякісного стану та родючості земель на території України.

Література:

1. Земельний кодекс України / Верховна Рада України. - К.: Парлам. вид-во - 2002. - 27 с.
2. Цивільний кодекс України: за станом на 16 січ. 2003 р. / Верховна Рада України. - К.: Парлам. вид-во, 2003. - Ст. 461.
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо сприяння будівництву: Закон України від 16 вересня 2008 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=509-17>.

Шумляєва Ірина Дамирівна,

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління

Національної академії державного управління

при Президентові України,

кандидат наук з державного управління, доцент

Кушнірчук Наталія Василівна,

головний спеціаліст відділу позовної роботи та кодифікації

Дніпропетровської обласної державної адміністрації

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ У КОНТЕКСТІ АДАПТАЦІЇ ПРАВА УКРАЇНИ ДО ПРАВА ЄС

В умовах адаптації законодавства України до законодавства ЄС, що визначено пріоритетною складовою процесу інтеграції України до Європейського Союзу Законом України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18 березня 2004 р. № 1629-IV, важливим завданням є формування нової концептуальної моделі забезпечення та реалізації принципу та режиму законності. В Україні вже сформовано стратегічне бачення, інституційний механізм та нормативно-правову базу зазначеної адаптації, проте сучасні процеси реформування вітчизняного законодавства засвідчили недосконалість сучасних підходів до забезпечення та реалізації законності.

Досвід європейських країн свідчить, що способи забезпечення законності та її відтворення у системі нормативно-правових актів залежить від їх еволюційного розвитку. Наприклад, принцип законності був запроваджений у французькій державно-правовій доктрині ще після Великої французької революції 1789 р., а наприкінці XIX с. відбулося становлення концепції «держави законності». На нинішньому етапі розвитку інституту публічного адміністрування в європейській доктрині превалює принцип верховенства права, який не ототожнюється із принципом законності, включаючи його до переліку відповідних вимог реалізації першого.

Серед стандартів належного адміністрування, виокремлених Проектною групою з адміністративного права, що створена при Генеральному Директораті Ради Європи, перше місце займають ті, що стосуються забезпечення законності [5]. Зокрема, до них належать: власне законність; обов'язок адміністрації ex officio виконувати закон у випадках, визначених законом; недискримінація; рівність; пропорційність; заборона зловживання владою; безсторонність, нейтральність службовців та адміністрації; законні очікування та відповідність; обов'язок зазначати підстави адміністративних рішень; право на оскарження адміністративного рішення; вимога прийняття адміністративних рішень протягом розумного строку [2].

Реалізація принципу законності в законодавстві європейських країн може бути передбачена різними способами. Зокрема, це створення правових умов, за яких об'єктивно унеможливується обмеження дії принципу законності (жорсткі правові санкції щодо тих суб'єктів, які схильні до порушення цього режиму), а також досягнення такого типу правосвідомості в суспільстві, для якого не є властивим намагання уникнути вимог законності та перекручення на власний розсуд цього принципу [1].

Усе різноманіття існуючих способів забезпечення законності в європейських демократичних правових країнах можна звести до таких засадничих положень: верховенство закону; єдність, доцільність та реальність законності, які існують в нерозривному зв'язку. Верховенство закону зазвичай трактується як його верховенство в системі нормативних актів. Вищу юридичну силу має Основний Закон, який визначає органи, компетентні видавати закони і підзаконні акти, а також порядок їх прийняття. Так, шостий розділ Конституції Австрії («Гарантії дотримання Конституції та законності управління») передбачає, що забезпечення законності всього державного управління покладено на адміністративні сенати у землях та Адміністративний суд (м. Відень). Організація незалежних сенатів регулюється законами

земель, а провадження у справах – федеральним законом. Питання діяльності Адміністративного суду, крім тих, що вміщено у Конституції, врегульовано спеціальним федеральним законом і Регламентом, що приймається на основі цього закону Пленумом Адміністративного суду [3]. У ст. 9-1 Конституції Іспанії закріплено принцип законності та ієрархію нормативних актів, відповідальність органів влади за свавілля, а ст. 79 визначає межі законності прийняття рішень палатами [4].

Способи захисту законності, зокрема відповідальності у разі порушення режиму законності, а також контролю за її дотриманням (конституційний, парламентський, відомчий, судовий, квазісудовий тощо) в європейській практиці обумовлені особливостями основних моделей побудови системи адміністративної юстиції. Це свідчить про важливість розвитку в Україні системи адміністративного правосуддя на основі європейських стандартів, як однієї з фундаментальних вимог до суспільства, заснованого на засадах верховенства права та законності.

Література:

1. Атамась Г. О. Реалізація принципу законності у контексті європейської інтеграції України. – Режим доступу : <https://www.sworld.com.ua/index.php/ru/legal-and-political-science-411/constitutional-and-international-law-411/10924-411-0107>. – Назва з екрану.
2. Колпаков В. К. Європейські стандарти адміністративного права. – Режим доступу : <http://aplaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/3-9-2014-jubilee/item/376-yevropeyski-standarty-administratyvnoho-prava-kolpakov-v-k>. – Назва з екрану.
3. Конституція Австрії. – Режим доступу : <https://legalns.com/download/books/cons/austria.pdf>. – Назва з екрану.
4. Конституція Королівства Іспанії. – Режим доступу : <https://legalns.com/download/books/cons/spain.pdf>. – Назва з екрану.
5. Принцип верховенства права: проблеми теорії та практики: у 2 кн. Кн. 2 : / за заг. ред. Ю. С. Шемшученка ; відп. ред. В. Б. Авер'янов. – Київ : Конус-Ю, 2008. – 314 с.

Мирна Ольга Володимирівна,

*Полтавська державна аграрна академія,
кандидат економічних наук, доцент*

Сердюк Ольга Іванівна,

*Полтавська державна аграрна академія,
кандидат економічних наук, доцент*

Тацій Юрій Владиславович,

*Полтавська державна аграрна академія,
здобувач ступеня вищої освіти магістр,
спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування*

ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ В СИСТЕМІ ЦІННОСТЕЙ ЦЕНТРІВ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ

Регіональний центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги у Полтавській області (далі Центр) у своїй діяльності декларує дотримання цінностей: гідність та права людини, довіра та партнерство, незалежність, інновації та прагнення досконалості, прозорість та підзвітність. Змістовне наповнення останньої цінності передбачає регулярне оприлюднення актуальної інформації про всі заходи Центру та понесені ним витрати, використання електронної системи публічних закупівель PROZORRO для закупівель вартістю понад три тисячі гривень тощо.

Проблема корупційних проявів під час державних закупівель продовжує залишатись надзвичайно актуальною. За інформацією Служби безпеки України, втрати від корупційних оборудок під час проведення процедур державних закупівель становили 10-15 відсотків видаткової частини державного бюджету щороку [1, с. 217]. Так, у 2018 р. сума втрат коливалась в інтервалі від 98584,20 до 147876,30 млн грн, що на 14659,83 – 21989,74 млн грн більше проти 2017 р.

53 % всіх організаторів закупівель за допомогою електронної системи провели в 2018 році провели від 1 до 10 включно закупівель на рік, 13 % всіх організаторів – 11-20 закупівель, майже 24 % організаторів мають на рік від 21 до 100 закупівель, понад 100 закупівель на рік мають лише 10 % організаторів [2, с. 17]. В 2018 році 28 тис. організаторів успішно завершили 1,084 млн закупівель, в яких було 1,115 млн лотів з очікуваною вартістю 657,710 млрд грн [2, с.19]. Порівняно з 2017 роком кількість всіх закупівель зросла на 25 %, а

очікувана вартість – на 31 % [2, с. 32]. Варто підкреслити тенденцію зростання кількості та очікуваної вартості завершених закупівель.

До поліпшення ситуації у сфері публічних закупівель призвело ухвалення у новій редакції Закону України «Про здійснення державних закупівель», яким передбачено: скоротити із 44 до 10 одиниць перелік випадків, на які не поширюється його дія; визначити поняття замовників та адаптувати процедури закупівлі в одного учасника згідно з принципами директив ЄС; скоротити перелік підстав для застосування неконкурентної процедури з метою зменшення кількості випадків її застосування; скасувати необхідність розміщення інформації про державні закупівлі в державному офіційному друкованому виданні з питань державних закупівель та у міжнародному інформаційному виданні з питань державних закупівель, залишивши при цьому вимогу щодо обов'язковості оприлюднення цієї інформації на веб-порталі уповноваженого органу з метою спрощення доступу до неї, економії бюджетних коштів, що витрачаються на опублікування такої інформації, та забезпечення прозорості доступу до інформації про державні закупівлі; оприлюднювати річні плани на веб-порталі уповноваженого органу з метою забезпечення економії державних коштів та спрощення доступу громадськості до інформації про заплановані державні закупівлі; надати можливість замовникам використовувати електронні засоби під час застосування окремих видів закупівель [1, с. 218].

Прийняття даного закону дозволило розв'язати низку першочергових законодавчих проблем у сфері публічних закупівель. Разом з тим слід продовжити практику моніторингу реалізації нових законодавчих положень, аналіз їх ефективності з точки зору усунення корупційних ризиків шляхом проведення на проєктній стадії розробки нормативно-правових актів антикорупційної експертизи. Обов'язково їх коригувати в разі виявлення недоліків у правозастосуванні, причин та умов, які призводять до виникнення корупційних ризиків у державних закупівлях.

На офіційному веб-сайті Центру висвітлюється інформація щодо публічних закупівель, зокрема наведено річні плани закупівель та додатки до них (таблиця 1).

У відсотковому вираженні на 2019 рік найбільше коштів Центр запланував витратити на оплату послуг та відшкодування витрат адвокатів. Також протягом досліджуваного періоду значно зросли планові витрати на послуги з ремонту, охорони, обслуговування офісних приміщень, організаційної техніки, на відшкодування витрат

за тепlopостачання, водопостачання та водовідведення, з електропостачання.

Таблиця 1

Динаміка річних планових витрат закупівель
Центром у 2017-2019 рр., грн

Узагальнена назва групи предмета закупівлі	Роки			2018 р. у % до 2017 р., (+; -)
	2017	2018	2019 р.	
Матеріальні витрати	170759,00	158498,00	93200,00	-7,2
Послуги з ремонту, охорони, обслуговування офісних приміщень	132829,95	196926,60	198575,00	+48,3
Транспортні квитки	120,00	-	-	x
Комунальні послуги	162470,00	154090,00	265780,00	-5,1
Послуги з професійної підготовки у сфері безпеки	256,00	-	-	x
Послуги з юридичного консультування та юридичного представництва, усного перекладу	6062600,00	10745805,00	12225300,00	+77,2
Разом:	6529034,95	11255319,60	12782855,00	+72,4

Тому, на нашу думку, з метою усунення ризиків корупції та більш широкого використання прозорої системи проведення державних закупівель доцільно розширити доступ до інформації про закупівлі, зокрема шляхом оприлюднення на офіційних веб-сайтах державних установ річних звітів та договорів про закупівлі.

Література:

1. Запобігання корупції, очищення влади та фінансовий контроль у воєнній сфері України (2-ге видання): Навчальний посібник (електронне видання) / Автори-укладачі С.П. Пасіка, О.О. Опанасенко та інші // За заг. ред. В.В. Балабіна К.: ВІ КНУ, 2016. 315 с.

2. Звіт що містить аналіз функціонування системи публічних закупівель та узагальнену інформацію про результати здійснення контролю у сфері закупівель. 2018 рік. 33 с. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=ca5d0012-c7f9-4750-b1f8-cf5550ecb270&tag=Zviti> (Дата звернення 07.10.2019).

Серьогіна Наталія Олексіївна,

Інститут підготовки кадрів

Державної служби зайнятості України,

кандидат юридичних наук, доцент

НЕВРАХУВАННЯ ПРОБЛЕМ РИНКУ ПРАЦІ ПРИ ФОРМУВАННІ ЗАКОНОПРОЄКТІВ ЩОДО ОБІГУ ПЛАСТИКОВИХ ПАКЕТІВ

В Європейському Союзі 29 квітня 2015 року було прийнято Директиву 2015/720 про зменшення споживання легких пластикових пакетів [1], що вносить зміни у Директиву 94/62 про упаковку та відходи упаковки, а 24 жовтня 2018 року Європейський парламент остаточно заборонив цивільний обіг окремих видів продукції з пластику. Таке рішення викликано загрозою глобальної екологічної катастрофи, пов'язаної з використанням людством пластику [2].

4 вересня 2019 р. до Верховної Ради України було подано Проект Закону про зменшення кількості пластикових пакетів в цивільному обігу. Ціль законопроекту – зменшення кількості пластикових пакетів з поліетилену, що створюються внаслідок недбалого використання пластикових пакетів.

Завданням законопроекту є скорочення обсягів реалізації пластикових пакетів та, відповідно, обмеження їх участі у цивільному обігу.

Проектом передбачається заборона реалізації в магазинах, павільйонах та інших об'єктах роздрібної торгівлі надлегких та легких пластикових пакетів, за винятком біорозкладних пластикових пакетів та надлегких пластикових пакетів, призначених для пакування свіжого м'яса, риби та продуктів з них, а також сипучих продуктів. Крім того, проект передбачає обов'язкове маркування пластикових пакетів [2].

18.09.2019 р. у Верховній Раді України зареєстровано альтернативний Проект Закону "Про обмеження обігу пластикових пакетів на території України" №2051-1. Основна мета проекту – визначення правових та організаційних засад обігу пластикових пакетів, упорядкування відносин, що виникають під час розповсюдження пластикових пакетів на території України, а також стимулювання розвитку виробництва біорозкладних пластикових пакетів, що надасть можливість українським виробникам стати на шлях глобальних європейських та світових тенденцій та зайняти провідне місце у світовому виробничому ланцюгу.

Також встановлюються вимоги до біорозкладних пакетів та їх маркування. Придатність пластикових пакетів до біорозкладу визначається у відповідності до діючих національних стандартів України.

Штраф за розповсюдження пластикових пакетів складе від 200 до 500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, за порушення правил маркування біорозкладних пакетів - від 200 до 750 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [3].

Штраф в 34000 тисячі це копійки, і навіть 85000 для великих маркетів. Повинна бути відповідальність - що буде далі? Сплатили штраф раз, другий, сорок п'ятий? Чи як? Потрібно застосовувати відповідальність і заохочення. Крім того, при певній забороні чогось, виникає скорочення виробництва, яке тягне за собою скорочення працівників. Які соціальні гарантії передбачені?

В текстах обох законопроектів відсутні шляхи реалізації цих проектів, не враховано скорочення виробництва з можливими наслідками – вивільненням працівників, які залишаться без роботи та засобів до існування.

Якщо врахувати, що переважна більшість виробників не має належного обладнання для виробництва біорозкладних пакетів, то стає очевидним, що їм потрібно здійснювати часткову або повну заміну устаткування. Для більшості представників малого бізнесу цей процес занадто не вигідний, отже, як результат – припинення підприємницької діяльності та звільнення працівників. Для великих виробників цей процес може пройти менш помітно, але також можливими наслідками може бути збільшення кількості безробітних та трудових мігрантів.

Враховуючи наведене, можемо зазначити, що враховуючи особливості української економіки розробка та впровадження нового законодавства повинно також враховувати можливі наслідки – вивільнення працівників. Одним із шляхів безболісної реалізації саме проектів, що ми розглядаємо є підтримка з боку держави тих суб'єктів господарювання, які збережуть своїх працівників. Ще одним можливим шляхом пом'якшення можливих наслідків є взаємодія з державною службою зайнятості України з питань підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників з урахуванням поточної та перспективної потреби роботодавця, стимулювання діяльності роботодавців, спрямованої на створення нових робочих місць, шляхом щомісячної компенсації єдиного соціального внеску – у випадку збереження робочого місця, доцільно також запровадити таку компенсацію.

Література:

1. DIRECTIVE (EU) 2015/720 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 29 April 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32015L0720> (дата звернення 7.10.2019 р.).

2. European Parliament votes for ban on single-use plastic [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.dw.com/en/european-parliament-votes-for-ban-on-single-use-plastic/a-46016607?maca=en-rss-en-all-1573-rdf> (дата звернення 7.10.2019 р.).

3. Про зменшення кількості пластикових пакетів в цивільному: Проект Закону №2051 від 04.09.2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66673 дата звернення 7.10.2019 р.).

4. Про обмеження обігу пластикових пакетів на території України: Проект Закону №2051-1 від 18.09.2019 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66892 дата звернення 7.10.2019 р.).

Наукове видання

**АДАПТАЦІЯ
ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ
ДО ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ:
ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ**

**Матеріали IV Всеукраїнської за міжнародною участю
науково-практичної конференції
23-24 жовтня 2019 року
у двох частинах
Частина 2**

Комп'ютерна верстка – В. М. Божко

Підп. до друку 16.10.2019 р. Формат 60x84 1/16.

Папір ксерокс. Друк RISO.

Ум. друк. арк. – 19,2.

Тираж 100 прим.

Віддруковано на потужностях ПАТ “Россава”
Україна, 36008, м. Полтава, вул. Комарова, 14-А.
Тел. (0532) 506-353

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК, № 100347524
